

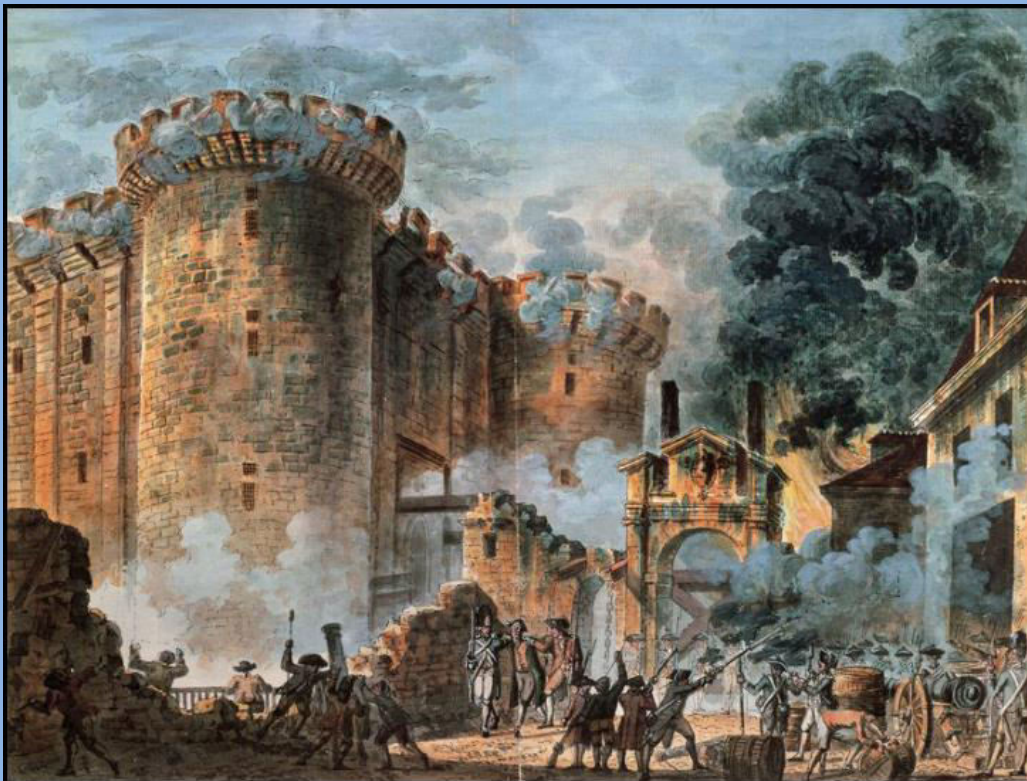
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική εργασία

Τίτλος εργασίας: Εναλλακτικές οπτικές της ανάπτυξης: Η περίπτωση του πρώην
στρατοπέδου Καρατάσιου στο δήμο Παύλου Μελά

Νικόλας Κάγκας

Α.Ε.Μ.: 1012

Επιβλέπων καθηγητής: κ. Γεώργιος Γριτζάς

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2021

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης των προπτυχιακών σπουδών μου στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης. Ο τίτλος της εργασίας είναι: «Εναλλακτικές οπτικές της ανάπτυξης: Η περίπτωση του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου στο δήμο Παύλου Μελά». Οι κύριες θεματικές ενότητες που αναλύονται είναι: Χωρική ανάπτυξη και κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία.

Στη παρούσα φάση, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον κ. Γριτζά Γεώργιο, αναπληρωτή καθηγητή με γνωστικό αντικείμενο "Γεωγραφική ανάλυση και κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία για τη χωρική ανάπτυξη" του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Τόσο η πολύτιμη βοήθεια που παρείχε, όσο η συμβουλευτική καθοδήγηση ήταν καθοριστικές στη πορεία συγγραφής της εργασίας αυτής.

Επιπλέον θα ήθελα να ευχαριστήσω τον υποψήφιο διδάκτορα του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης κ. Σεϊτανίδη Σωκράτη για την σημαντική υποστήριξη που παρείχε στην εκπόνηση της παρούσας εργασίας.

**Εικόνα εξωφύλλου: The storming of the Bastille, 14 Ιουλίου, 1789. Αποτέλεσε σύμβολο της γαλλικής επανάσταση, καθώς συμβολίζει το κάψιμο της Βαστίλης. Το έργο ανήκει στον Γάλλο ζωγράφο Jean-Pierre Houël. Ανάκτηση από:*

<https://www.bl.uk/collection-items/painting-of-the-storming-of-the-bastille-1789#>

Πίνακας Περιεχομένων

Περιεχόμενα Διαγραμμάτων.....	6
Περιεχόμενα Πινάκων.....	9
Περιεχόμενα Εικόνων.....	9
Πίνακας Περιεχομένων.....	9
ΠΕΡΙΛΗΨΗ/ABSTRACT.....	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
Κεφάλαιο 1: Ανάλυση εναλλακτικών οπτικών της ανάπτυξης	15
1.1 Ιστορική επισκόπηση και κριτικές στο καπιταλιστικό σύστημα	15
1.1.1 Ιστορική επισκόπηση μη καπιταλιστικών μοντέλων ανάπτυξης	15
1.1.2 Τα ελαττώματα της καπιταλιστικής ανάπτυξης	15
1.2 Εναλλακτικοί οικονομικοί και κοινωνικοί χώροι	22
1.2.1 Ποικίλες οικονομίες.....	22
1.2.2 Ο ρόλος του ακτιβισμού στις εναλλακτικές οικονομίες	28
1.2.3 Ο διαμοιρασμός ως «επιτυχία»: η θεωρητική συμβολή της Elinor Ostrom	29
Κεφάλαιο 2: Ο χώρος του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου	32
2.1 Δεδομένα του χώρου του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου.....	32
2.1.1 Η ιστορία του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου	32
2.1.2 Προτάσεις για το χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου.....	41
2.2 Ιστορικό πλαίσιο διεκδικήσεων του χώρου του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου στο δήμο Παύλου Μελά	41
2.2.1 Μεθοδολογία της συνέντευξης.....	41
2.2.2 Η ιστορική πορεία των διεκδικήσεων του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου	42
2.3 Η ΠΕΡΚΑ: ομάδα Αστικών και Περιαστικών Καλλιεργητών	48
2.4 Συμπεράσματα κεφαλαίου	53

Κεφάλαιο 3: Έρευνα για τις απόψεις των πολιτών σχετικά με τις χρήσεις στο πρώην στρατόπεδο Καρατάσιου	54
3.1 Μεθοδολογία της έρευνας ερωτηματολογίου	54
3.2 Παρουσίαση αποτελεσμάτων της έρευνας ερωτηματολογίου	56
3.2.1 Η ταυτότητα του δείγματος.....	56
3.2.2 Παρουσίαση στατιστικών αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου	59
3.2.3 Συμπεράσματα της έρευνας ερωτηματολογίου.....	94
Κεφάλαιο 4: Πρόταση αξιοποίησης του Καρατάσιου	97
4.1 Τα δεδομένα της πρότασης	97
4.2 Η οργανωτική δομή των φορέων διαχείρισης του χώρου	98
4.3 Πρόταση κοινοτικής αξιοποίησης του Καρατάσιου από συλλόγους και φορείς του χώρου	100
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	102
Βιβλιογραφία:.....	105
Παραπομπές.....	111

Περιεχόμενα Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Φεμινιστική προσέγγιση της γυναικάς.....	21
Διάγραμμα 2: Χρονοδιάγραμμα συμπλήρωσης έρευνας ερωτηματολογίου	55
Διάγραμμα 3: Κατανομή φύλου στις απαντήσεις	56
Διάγραμμα 4: Ηλικιακή διασπορά του δείγματος	56
Διάγραμμα 5: Κατανομή δημοτών που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο- Αποτύπωση πίτας.....	57
Διάγραμμα 6: Κατανομή δημοτών που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο-Αποτύπωση ιστογράμματος	58
Διάγραμμα 7: Συχνότητα επισκέψεων στο Καρατάσιου πριν το Κορονοϊό	59
Διάγραμμα 8: Συχνότητα επισκέψεων στο Καρατάσιου (Άνοιξη 2021)	59
Διάγραμμα 9: Ποσοστό επιρροής του Κορονοϊού στους καθημερινούς επισκέπτες.....	60
Διάγραμμα 10: Ποσοστό επιρροής του Κορονοϊού στους επισκέπτες που ερχόταν 2-3 φορές την εβδομάδα	61
Διάγραμμα 11: Ποσοστό επιρροής του Κορονοϊού στους εβδομαδιαίους επισκέπτες .	62
Διάγραμμα 12: Ποσοστό επιρροής του Κορονοϊού σε όσους επισκέπτονταν το χώρο 1-3 φορές το μήνα	63
Διάγραμμα 13: Ποσοστό επιρροής του Κορονοϊού στους επισκέπτες που επισκέπτονταν λίγες φορές το χρόνο	64
Διάγραμμα 14: Ποσοστό επιρροής του Κορονοϊού σε όσους δεν επισκεπτόταν το χώρο	65
Διάγραμμα 15: Απόψεις σχετικά με το κατά πόσο θεωρεί ο κόσμος ότι θα αυξηθούν οι επισκέψεις του στο Καρατάσιου ύστερα από το πέρας της πανδημίας	66
Διάγραμμα 16: Διάρκεια που ο κόσμος επισκέπτεται το χώρο του Καρατάσιου	66
Διάγραμμα 17: Απόψεις σχετικά με το πόσο μια αναβάθμιση του χώρου θα αυξήσει τον αριθμό των επισκέψεων στο Καρατάσιου	67
Διάγραμμα 18: Ποσοστό απαντήσεων των περιστασιακών επισκεπτών στο κατά πόσο μια αναβάθμιση του χώρου θα αυξήσει τον αριθμό των επισκέψεων στο Καρατάσιου .	68
Διάγραμμα 19: Κατά πόσο ο κόσμος κρίνει κακή την υφιστάμενη κατάσταση του χώρου και θεωρεί ότι θα έπρεπε να έχει γίνει από χρόνια σχέδιο για τη διαμόρφωση του σε μητροπολιτικό πάρκο.....	69

Διάγραμμα 20: Ηλικιακή κατανομή του δείγματος που θεωρεί κακή την υφιστάμενη κατάσταση στο Καρατάσιου και κρίνει ότι θα έπρεπε να γίνει από χρόνια κάποιο σχέδιο	70
Διάγραμμα 21: Απόψεις σχετικά με τη δημιουργία εγκαταστάσεων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο Καρατάσιου.....	70
Διάγραμμα 22: Απόψεις σχετικά με τη δημιουργία υποδομών περίθαλψης στο Καρατάσιου	71
Διάγραμμα 23: Απόψεις σχετικά με τη δημιουργία εγκαταστάσεων αθλητισμού στο Καρατάσιου	72
Διάγραμμα 24: Απόψεις σχετικά με τη δημιουργία εγκαταστάσεων πολιτισμού στο Καρατάσιου	72
Διάγραμμα 25: Ενδιαφέρον δημιουργίας διαφορετικών κοινωφελών εγκαταστάσεων στο Καρατάσιου.....	73
Διάγραμμα 26: Επιπλέον εγκαταστάσεις που θα ήθελε ο κόσμος να εγκατασταθούν στο Καρατάσιου	74
Διάγραμμα 27: Γενικευμένη κατηγοριοποίηση προτιμήσεων για εγκαταστάσεις στο Καρατάσιου	76
Διάγραμμα 28: Ποσοστό ανθρώπων που συμφωνούν με συγκεκριμένες δραστηριότητες στο Καρατάσιου	77
Διάγραμμα 29: Επιπλέον δράσεις/ λειτουργίες που θα ενδιέφεραν τον κόσμο για το Καρατάσιου	78
Διάγραμμα 30: Απόψεις σχετικά με την επανάχρηση των κτηρίων στο Καρατάσιου ...	79
Διάγραμμα 31: Προτιμήσεις σχετικά με τη χωροθέτηση δράσεων/ εκδηλώσεων περιορισμένου χρόνου	80
Διάγραμμα 32: Απόψεις σχετικά με τη διαχείριση από πολίτες δραστηριοτήτων του Καρατάσιου	81
Διάγραμμα 33: Δραστηριότητες που ο κόσμος επιλέγει να υλοποιηθούν από τα κάτω στο χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου	81
Διάγραμμα 34: Επιπλέον δραστηριότητες που επιλέγει ο κόσμος να υπάρξουν από τα κάτω στο χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου	82
Διάγραμμα 35: Απόψεις σχετικά με την επιθυμία συμμετοχής σε ορισμένους από τους κανόνες λειτουργίας για ορισμένους από τους χώρους του πάρκου	83
Διάγραμμα 36: Ενδιαφέρον για τη συνεισφορά στη δημιουργία, συντήρηση και διαχείριση του κόσμου για ορισμένους κοινόχρηστους/ κοινωφελείς χώρους του πάρκου	84

Διάγραμμα 37: Τρόπος συνεισφοράς στη διαχείριση χρηματοδότησης και συντήρηση λειτουργιών του πάρκου	85
Διάγραμμα 38: Τρόποι συμμετοχής στη διαχείριση χρηματοδότησης και τη συντήρηση λειτουργιών του πάρκου	86
Διάγραμμα 39: Τρόποι συμμετοχής στη χρηματοδότηση και στους κανόνες λειτουργίας του πάρκου για όσους δήλωσαν ότι συμφωνούν να συμμετάσχουν στη διαμόρφωση ορισμένων κανόνων για τη λειτουργία του χώρου	87
Διάγραμμα 40: Απόψεις σχετικά με το κατά πόσο επιθυμεί ο κόσμος να υπάρξει ένα κοινό ταμείο για τη συντήρηση των υποδομών και για τις κοινωφελείς δράσεις στο Καρατάσιου	87
Διάγραμμα 41: Συμμετοχή σε σύλλογο/ ομάδα σχετικό με το Καρατάσιου	88
Διάγραμμα 42: Συλλόγους/ ομάδες που συμμετέχει ο κόσμος που αφορούν το Καρατάσιου	89
Διάγραμμα 43: Σύλλογοι/ ομάδες που συμμετέχει ο κόσμος, που δεν αφορούν το Καρατάσιου	90
Διάγραμμα 44: Απόψεις αναφορικά με το κατά πόσο ο κόσμος θα επιθυμούσε οι σύλλογοι/ ομάδες που συμμετέχει να απασχοληθούν και με δράσεις ή/και διαχείριση του χώρου του πρώην στρατοπέδου	90
Διάγραμμα 45: Απόψεις σχετικά με τη διαχείριση αστικών λαχανόκηπων από συλλογικότητες στο Καρατάσιου	91
Διάγραμμα 47: Γενικευμένες απόψεις του κόσμου σχετικά με τη κεντρική ιδέα για το χώρο του Καρατάσιου	93
Διάγραμμα 48: Απόψεις σχετικά με το ποιους θεωρεί ο κόσμος ότι θα πρέπει να είναι οι βασικότεροι συντελεστές στη διαμόρφωση του χώρου	93
Διάγραμμα 49: Απόψεις σχετικά με το κατά πόσο ο κόσμος πιστεύει ότι και άλλα πρώην στρατόπεδα εντός της πόλης πρέπει να αναβαθμιστούν και να αποδοθούν σε δημόσια χρήση με πράσινο και δραστηριότητες για τους κατοίκους	94
Διάγραμμα 50: Οργανωτική δομή συλλόγων στο Καρατάσιου	99

Περιεχόμενα Πινάκων

Πίνακας 1: Διαφορές μεταξύ συμβατικής και διαφοροποιημένης οικονομίας	22
Πίνακας 2: Οι διαφορές των χαρακτηριστικών μεταξύ της Εναλλακτικής οικονομίας και της Συμβατικής οικονομίας.....	23

Περιεχόμενα Εικόνων

Εικόνα 1: Ανασκαφική φωτογραφία στην οδό Σ. Βενιζέλου 30.....	30
Εικόνα 2: Χαρτογραφική αποτύπωση του πρώην στρατοπέδου και των Βυζαντινών νερόμυλων.....	31
Εικόνα 3: Χαρτογραφικός προσδιορισμός θέσης Υδρομυλικού Συστήματος.....	32
Εικόνα 4: Οι Βυζαντινοί νερόμυλοι σήμερα.....	32
Εικόνα 5: Οι Βυζαντινοί νερόμυλοι της Πολίχνης.....	33
Εικόνα 6: Αποτύπωση των Βυζαντινών νερόμυλων της Πολίχνης.....	33
Εικόνα 9: Διανομή αγροκτήματος Πολίχνης.....	37
Εικόνα 7: Αεροφωτογραφία του 1916 του αρχαιολόγου L.Ray.....	35
Εικόνα 8: Ιστορική αποτύπωση της θέσης του Καρατάσιου.....	36
Εικόνα 10: Αποτύπωση της θέσης των αγροκτημάτων της ΠΕΡΚΑ	46

Περιεχόμενα Χαρτών

Χάρτης 1: Αποτύπωση της περιοχής μελέτης με τους γύρω οικισμούς.....	30
Χάρτης 2: Αποτύπωση των ορίων της περιοχής μελέτης.....	31
Χάρτης 3: Δομικό σχέδιο χωρικής οργάνωσης.....	43
Χάρτης 4: Τεχνοοικονομική μελέτη αξιοποίησης Καρατάσιου.....	44
Χάρτης 5: Πρόταση ομάδας Α.Π.Θ. 1.....	45

Χάρτης 5: Πρόταση ομάδας Α.Π.Θ. 2.....	45
Χάρτης 6: Πρόταση ομάδας Α.Π.Θ. 3.....	46
Χάρτης 7:Υφιστάμενη κατάσταση στο πρώην στρατόπεδο Καρατάσιου.....	104
Χάρτης 8: Πρόταση σχεδιασμού χρήσεων στο χώρο του Καρατάσιου.....	108

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην διπλωματική εργασία αυτή, πραγματεύεται μια κριτική στη καπιταλιστική ανάπτυξη και προβάλλονται εναλλακτικά εγχειρήματα από τα συμβατικά για το χωρικό σχεδιασμό. Συγκεκριμένα, λαμβάνεται υπόψη η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία, η κυκλική οικονομία και η συμμετοχική δημοκρατία ως εργαλεία επανοικιοποίησης των ατόμων με τον χώρο και την οικονομία.

Η χωρική ενότητα που τίθεται υπό μελέτη είναι ο χώρος του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου στο δήμο Παύλου Μελά. Αναλυτικότερα, στη χωρική ενότητα αυτή αφενός αναδεικνύεται ένα ιστορικό πλαίσιο διεκδίκησης μιας δημόσιας απόδοσης του χώρου που ξεκινάει από τα κάτω και στη συνέχεια φτάνει στη τοπική αυτοδιοίκηση και αφετέρου παρατηρείται μια σημαντική πρωτοβουλία από συλλόγους και φορείς για την ανάπτυξη κοινοτικών δράσεων στο χώρο. Με αυτό τον τρόπο, από τη μια μέσω βιβλιογραφικής έρευνας και συνέντευξης ερμηνεύονται ορισμένα χαρακτηριστικά στη πορεία διεκδίκησης του Καρατάσιου και από την άλλη μέσω της έρευνας ερωτηματολογίου που πραγματοποιείται διεξάγονται στατιστικά συμπεράσματα για τις απόψεις των πολιτών σχετικά με το μέλλον του Καρατάσιου. Τα παραπάνω στοιχεία συνθέτονται συνολικά και προτίθεται μια τελική πρόταση, η οποία αφορά την ανάπτυξη του Καρατάσιου με μη συμβατικούς τρόπους.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία, χωρική ανάπτυξη, κυκλική οικονομία

ABSTRACT

In this dissertation, a critique of capitalist development is addressed and alternative ventures from the conventional ones for spatial planning are presented. In particular, the social and solidarity economy, the circular economy and the participatory democracy are taken into account as tools for the resettlement of individuals with space and the economy.

The spatial unit that focus this particular research is the site of the former Karatasiu camp in the municipality of Pavlos Melas. More specifically, in this spatial unit, on the one hand, a historical framework of claiming a public performance of the space that starts from the bottom and then reaches the local municipality emerges and on the other hand, an important initiative is observed from associations and operators for the development of community actions. In this way, on the one hand, through bibliographic research and interview, certain characteristics are interpreted in the process of claiming Karatasiu, and on the other hand, through the questionnaire research that is carried out, statistical conclusions are drawn about citizens 'views on Karatasiu' future. The above elements are synthesized as a whole and a final proposal is intended, which concerns the development of Karatasiu in unconventional ways.

Keywords: Social and solidarity economy, spatial development, circular economy

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο σχεδιασμός του χώρου προϋποθέτει τη ρητή ή άρρητη στόχευση αλλαγής ή / και συντήρησης των κοινωνικο-οικονομικών, περιβαλλοντικών και πολιτισμικών πτυχών που χαρακτηρίζουν την περιοχή παρέμβασης. Υπό αυτή την έννοια, η υιοθέτηση εναλλακτικών προσεγγίσεων της ανάπτυξης που δεν καθοδηγούνται από την οικονομική μεγέθυνση, προσπαθούν να εξαλείψουν τις κοινωνικές ανισότητες και έχουν ως στόχο τη συνολική ευημερία των ατόμων και των κοινοτήτων δεν μπορεί παρά να επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό τον σχεδιασμό. Παράλληλα, η ίδια η διαδικασία σχεδιασμού, στον βαθμό που επιθυμεί να συνδυάσει τις δυνατότητες και επιθυμίες των κατοίκων, δεν μπορεί παρά να έχει συμμετοχικό χαρακτήρα, γεγονός που μπορεί να συμβάλλει όχι μόνο στην δημιουργία ενός σχεδίου, αλλά οι τελικές χρήσεις να τύχουν της μόνιμης φροντίδας των πολιτών που συνέβαλλαν στο σχεδιασμό τους. Στο πλαίσιο αυτό οι εναλλακτικές οικονομίες γεννούν ένα νέο περιβάλλον σχεδιασμού και φροντίδας που προσιδιάζει στην έννοια και την πρακτική των κοινών.

Ο γενικότερος σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να συμβάλλει στον παραπάνω προβληματισμό μέσω της ανάλυσης της χωρικής ενότητας του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου στο δήμο Παύλου Μελά, σε μια προσπάθεια κατανόησης του τρόπου με τον οποίο ο χώρος αποδόθηκε σε δημόσια χρήση και με ποιο τρόπο οι πολίτες και οι συλλογικότητες που σχετίζονται με το χώρο επιθυμούν αυτός να διαμορφωθεί. Γίνεται μια ουσιαστική διερεύνηση των προτιμήσεων των πολιτών για τις χρήσεις του χώρου, μέσω ερωτηματολογίου και εξάγονται στατιστικά αποτελέσματα με σκοπό την υποβοήθηση διαμόρφωσης μίας πρότασης.

Στην ουσία γίνεται μια πρόταση διαχείρισης του χώρου, η οποία αφενός συνδυάζει τις από τα κάτω προτάσεις των πολιτών και αφετέρου τα αποτελέσματα σχετικής διαβούλευσης του δήμου Παύλου Μελά και του συμβουλίου μητροπολιτικού σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Παράλληλα γίνεται μια πρόταση η οποία βασίζεται στα αποτελέσματα των πιο πρόσφατων διαβουλεύσεων για το χώρο και απαντήσεων των κατοίκων στην έρευνα πεδίου. Η πρόταση στοχεύει στην ανάδειξη της περιοχής ως σύγχρονου-αλληλέγγυου και εναλλακτικού μητροπολιτικού πάρκου. Δηλαδή, συνολικά η συλλογιστική πορεία της εργασίας έρχεται να τονίσει ότι οι μόνοι που πρέπει να επωφεληθούν από το χώρο αυτό είναι οι κάτοικοι της περιοχής και οι επισκέπτες του χώρου και όχι ιδιωτικά/πολιτικά συμφέροντα που έχουν εγκλωβίσει τους κατοίκους σε ένα ασφυκτικό αστικό περιβάλλον επί δεκαετίες με ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά πρασίνου ανά κάτοικο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τα βασικά ερωτήματα που απαντώνται μέσω της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι τα εξής:

Εναλλακτικές οπτικές της ανάπτυξης: Η περίπτωση του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου στο δήμο Παύλου Μελά

- Υπάρχει συσχέτιση των δράσεων στο χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου με τα όσα περιλαμβάνει σήμερα η σχετική ακαδημαϊκή συζήτηση και έρευνα;
- Ποιες είναι οι απόψεις των πολιτών για το μέλλον των χρήσεων και των δραστηριοτήτων στο Καρατάσιου;
- Πως μπορούν εγχειρήματα εναλλακτικής οικονομίας να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του χώρου και της περιοχής;

Τα παραπάνω ερωτήματα απαντώνται τεκμηριωμένα μέσω αρχειακού υλικού, δύο σε βάθος αδόμητων συνεντεύξεων στο πλαίσιο σκόπιμης δειγματοληψία πολιτικά σημαντικών περιπτώσεων και εκτεταμένης έρευνας πεδίου μέσω ερωτηματολογίου σχετικά με τις επιθυμητές χρήσεις και τον τρόπο διαχείρισής τους από συλλογικότητες που συστήνουν οι πολίτες.

Συμπληρωματικά, στη εργασία λαμβάνεται πολύ σοβαρά υπόψη ο ρόλος της εναλλακτικής οικονομίας και του τρόπου όπου συλλογικότητες μπορούν να αναπτύξουν μια περιοχή. Τονίζεται η ανάγκη οργάνωσης που θεσπίζεται από τις συλλογικότητες και τους φορείς με σκοπό την ομαλή λειτουργία του χώρου. Επιπρόσθετα, καθώς οι ίδιοι οι πολίτες ήταν αυτοί που πάλεψαν για να διατηρηθεί ο χώρος αυτός δημόσιος θεωρείται ότι είναι οι ίδιοι που θα συμβάλλουν στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας της περιοχής. Με τον τρόπο αυτό, τα στατιστικά αποτελέσματα της εργασίας αυτής παραχωρούνται τόσο για σκοπούς έρευνας αλλά και σε οποιαδήποτε συλλογικότητα ή διοικητική αρχή της περιοχής επιθυμεί να εντυπώσει στις απόψεις των πολιτών για το χώρο στη πορεία διαμόρφωσης του σε μητροπολιτικό πάρκο, καθώς και σε συλλογικότητες ή φορείς επιθυμούν να ερευνήσουν το δυναμικό εγχειρημάτων στο χώρο.

Καταληκτικά, η στόχευση δεν είναι απλώς αυτή της διεξαγωγής ερευνητικών προτάσεων και της ανάλυσης δεδομένων. Η έρευνα που πραγματοποιείται οφείλει να αποτελέσει μια γέφυρα μεταξύ της ακαδημαϊκής έρευνας και των απόψεων των πολιτών, καθώς θεωρείται ως δεδομένο ότι στη διαμόρφωση των κοινωφελών λειτουργιών η γνώμη των πολιτών, δηλαδή των άμεσα εμπλεκόμενων είναι ο θεμέλιος λίθος για ένα σχεδιαστή του χώρου. Αυτό αποτελεί μια ουσιαστή μορφή εκδημοκρατισμού της σχεδιαστικής διαδικασίας και μια πρωτοπόρα για τα ελληνικά δεδομένα ενέργεια, βέβαια όπως αποδεικνύεται και στην έρευνα δεν είναι λίγες οι πρωτοτυπίες όταν αναφερόμαστε για το Καρατάσιου.

Η δομή του κυρίου μέρους της εργασίας απαρτίζεται από τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η βιβλιογραφία που αξιοποιείται στην εργασία. Στη συνέχεια, στο δεύτερο παρουσιάζονται ιστορικά στοιχεία για τη περιοχή, για το πλαίσιο διεκδίκησης του χώρου και για την ομάδα των αστικών καλλιεργητών στο χώρο. Ακόμη, αναλύονται τα αποτελέσματα έρευνας πεδίου μέσω ερωτηματολογίου σχετικά με τις απόψεις των πολιτών και των συλλογικοτήτων του χώρου για τις χρήσεις και δραστηριότητες στο χώρο

του πρώην στρατοπέδου. Με βάση τα προαναφερόμενα, στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια πρόταση που στοχεύει στη δημιουργία εναλλακτικών εγχειρημάτων ανάπτυξης στο χώρο του Καρατάσιου.

Κεφάλαιο 1: Ανάλυση εναλλακτικών οπτικών της ανάπτυξης

1.1 Ιστορική επισκόπηση και κριτικές στο καπιταλιστικό σύστημα

Στη προσπάθεια κατανόησης των χωρικών ζητημάτων που σχετίζονται με τη παρούσα διπλωματική εργασία, γίνεται μια προσπάθεια επισκόπησης της σχετικής βιβλιογραφίας. Ειδικότερα, μέσω των κριτικών στο καπιταλιστικό σύστημα αναδύονται διαφορετικές προσεγγίσεις που στοχεύουν στη δημιουργία εναλλακτικών οικονομικών-κοινωνικών πραγματικοτήτων. Συγκεκριμένα, γίνεται μια προσπάθεια επισκόπησης μοντέλων ανάπτυξης που δεν ακολούθησαν το καπιταλιστικό πρότυπο, καθώς και τα ελαττώματα του μοντέλου της ελεύθερης αγοράς. Παράλληλα, παρουσιάζονται πρακτικές όπως η αλληλέγγυα οικονομία, ο συμμετοχικός προϋπολογισμός και η συμμετοχική δημοκρατία, τα οποία γεννούν διαφοροποιημένες πραγματικότητες οικονομικών και κοινωνικών χώρων. Το υλικό αυτό αξιοποιείται σε μετέπειτα στάδιο της εργασίας για να αντληθούν συμπεράσματα και προτάσεις για την εργασία.

1.1.1 Τα ελαττώματα της καπιταλιστικής ανάπτυξης

Με αφορμή την οικονομική κρίση της τελευταίας δεκαετίας θεωρούμε σκόπιμο να επισημάνουμε τα βασικά προβλήματα της καπιταλιστικής ανάπτυξης που οδήγησαν σε αυτή την κρίση και να συνοψίσουμε τις βασικές αρχές μιας εναλλακτικής προσέγγισης στην κοινωνική ευημερία. (Jonas&Fuller, 2016)

Η καπιταλιστική αντίληψη για την ευημερία προϋποθέτει τον κεντρικό ρόλο της οικονομίας της αγοράς με την εξιδανίκευση του ελεύθερου ανταγωνισμού (laissez faire¹). Η απορρυθμισμένη οικονομία της σχολής του Σικάγου υιοθετήθηκε από τους Ρέιγκαν και Θάτσερ και αποτέλεσε τη θεωρητική βάση της πολιτικής τους που μέσω της επιδίωξη για οικονομική μεγέθυνση γιγάντωσε τις ανισότητες σε ΗΠΑ και Μεγ. Βρετανία. Μάλιστα η ψευδαίσθηση ευημερίας απέτρεψε την ανατροπή της από τους Κλίντον και Μπλερ με αποτέλεσμα την κυριαρχία του μοντέλου της νεοφιλελεύθερης οικονομίας με τη δραματική κατάληξη την τραπεζική κρίση της μητρόπολης του καπιταλισμού το 2008 η οποία μεταδόθηκε στην περιφέρεια και μάλιστα στις πιο ευάλωτες χώρες. Η οικονομία του χρηματιστηρίου στην οποία η πρώτη μετασχηματίστηκε από τη νεοφιλελεύθερη πολιτική της δεκαετίας του 80, οδήγησε στη δημιουργία τοξικών χρηματιστηριακών προϊόντων με την

¹Το Laissez-faire είναι ένα οικονομικό σύστημα όπου οι συναλλαγές μεταξύ ιδιωτών δεν επηρεάζονται από την κρατική παρέμβαση όπως νομοθεσίες, προνόμια, διατιμήσεις, και επιχορηγήσεις. Η φράση laissez-faire είναι μέρος μιας μεγαλύτερης γαλλικής φράσης που μεταφράζεται ως «αφήστε το/τα ελεύθερα». Ανακτήθηκε από: <https://el.wikipedia.org/wiki/Laissez-faire>

μετατροπή του χρήματος από μέσο συναλλαγών σε προϊόν. Ειδικά στη χώρα μας έχουμε ζήσει με τον πιο δραματικό τρόπο τις συνέπειες της κρίσης παγιδευμένοι στα «απόνερα» του βυθιζόμενου πλοίου του νεοφιλελευθερισμού.(Jonas&Fuller, 2016)

Η οικονομία της ελεύθερης αγοράς επιβάλλει σκληρές και ενίοτε απάνθρωπες συνθήκες ανταγωνισμού οι οποίες έχουν πολύπλευρες αρνητικές συνέπειες τόσο στο άτομο όσο και στην κοινωνία. Συγκεκριμένα το άτομο αλλοτριώνεται και χάνει βασικά ανθρώπινα χαρακτηριστικά ενώ στην κοινωνία παρατηρούνται φαινόμενα «ζούγκλας» με την έξαρση των ανισοτήτων. Άλλωστε δεν θα μπορούσαμε να περιμένουμε κάτι διαφορετικό όταν κυριαρχεί ως απόλυτη αξία ο υλικός πλούτος και η συσσώρευση του.(Gibson- Graha, Cameron& Healey, 2013)

Η επικρατούσα αντίληψη για την ανάπτυξη και την ευημερία θεωρεί αποκλειστικό δείκτη την συσσώρευση πλούτου ενίοτε με την προτεσταντική έννοια, δηλαδή ως πλεόνασμα αρετής. Η ικανοποίηση των αναγκών επιφέρει την ανθρώπινη ευτυχία. Οι Escobar, Esteva, Rahnama, Sachs, Ferguson στο άρθρο τους "AfterPost-Development" τον Απρίλιο του 2000 κατέληξαν μετά από κριτική εξέταση της ανάπτυξης ότι η κυρίαρχη αντίληψη για την ανάπτυξη είναι αναχρονιστική και πρέπει να επαναπροσδιοριστεί. Οι Gibson-Graham στο κλασικό τους βιβλίο *Takebacktheeconomy* (2013) μιλώντας για την παγίδα των «χρυσών χειροπεδών» απεικονίζουν τον σύγχρονο τρόπο εργασίας με χειροπέδες που δεσμεύουν τους εργαζόμενους είναι όμως χρυσές αφού τους προσφέρονται σε αντιπαροχή καταναλωτικά αγαθά που βέβαια συντηρούν την υψηλή αξία του καπιταλισμού που είναι η κατανάλωση. Πρόκειται για μια ιδιαίτερα πετυχημένη αλληγορία που συμπυκνώνει την ουσία της σύγχρονης εργασίας. Εδώ θα επικεντρωθούμε στον αναχρονιστικό χαρακτήρα της ανάπτυξης του καπιταλισμού που αδιαφορεί επιδεικτικά για τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνέπειες των στρεβλώσεων αυτών. (Gibson- Graha, Cameron& Healey, 2013)

Η ανάπτυξη σήμερα διακρίνεται από την ύπαρξη ανισοτήτων σε κάθε διάσταση της ανθρώπινης κοινωνικής οργάνωσης που επάγει την ανισότητα από την ευρύτερη στην μερικότερη δομή και τελικά στα άτομα. Έτσι μιλάμε για αναπτυγμένες διακρατικές ενώσεις (πχ NATO, ΕΕ ή Αφρικανική Ένωση), περιφέρειες ενώσεων (πχ Βορράς-Νότος στην ΕΕ), κράτη (πχ Γερμανία-Ελλάδα), κρατικές περιφέρειες (Αττική-Θράκη), πόλεις (Αθήνα-Αλεξανδρούπολη) αλλά και γειτονιές πόλεων (Παλαιό Ψυχικό-Πέραμα) και τελικά με συνεχή επανάληψη της διαίρεσης καταλήγουμε στα άτομα. Η μεγιστοποίηση του κέρδους ή της ωφέλειας -όπως αρέσκονται να την αποκαλούν οι οικονομολόγοι της ελεύθερης αγοράς- προτείνεται ως μία λύση στην καταπολέμηση των ανισοτήτων που βδελύσσονται τις παρεμβάσεις για την κοινωνική δικαιοσύνη ή την προστασία του περιβάλλοντος καθώς οι πόροι του πλανήτη είναι πεπερασμένοι (Kothari, A., Salleh, A., Escobar, A., Demaria, F., &Acosta, 2018).

Στο πλαίσιο της μελέτης των ανισοτήτων ανάμεσα σε κράτη που δημιουργούνται στα πλαίσια της ελεύθερης αγοράς οι Calderon και Chong(2006) ανέλυσαν την αλληλεξάρτηση των εισοδημάτων μεταξύ των χωρών, με τη χρήση δεδομένων για 97 χώρες κατά την περίοδο 1960-95 (Josè Antonio Ocampo και Joseph E. Stiglitz 2008). Οι νεοφιλελεύθεροι οικονομολόγοι υπόσχονται ότι η απελευθέρωση των αγορών και επομένως η αύξηση του όγκου των συναλλαγών μειώνει την ανισότητα, ωστόσο διάφοροι δείκτες όπως ο Gini δεν επιβεβαιώνουν αυτές τις προσδοκίες. Η συγκεκριμένη μελέτη

συνιστά ότι η μείωση των ανισοτήτων είναι πολύ σύνθετο φαινόμενο και ότι το αποτελεσματικότερο μέτρο είναι η ανακατανομή εισοδήματος.

Ο Diwan (2001) μελέτησε τις περιόδους οικονομικής ύφεσης, αναλύοντας 67 περιπτώσεις οικονομικών κρίσεων και διαπίστωσε ότι το μερίδιο της εργασίας στην παραγωγή μειώνεται απότομα κατά τη διάρκεια της κρίσης και ανακάμπτει εν μέρει μόνο στο τέλος της. Ο Νοτιοκορεάτης Ha-Joon (2010) εξετάζοντας τους χρόνους διπλασιασμού του κατά κεφαλήν εισοδήματος, παρατήρησε ότι υποθέτοντας ρυθμό αύξησης του Α.Ε.Π. 7% -που είναι εξαιρετικός υψηλός και για αναπτυσσόμενες χώρες - χρειάζονται 10 έτη, ενώ με ρυθμό αύξησης 3.5% χρειάζονται 20 έτη και αντίστοιχα για μικρότερους ρυθμούς της τάξης του 1%, απαιτούνται 70 έτη. Συνεπώς ο χρόνος εξομάλυνσης των ανισοτήτων διαφέρει σε κάθε χώρα και καθορίζεται από το ρυθμό ανάπτυξης της. Παρατηρώντας την έννοια της ανισότητας και τις κοινωνικές δομές διαφορετικής κλίμακας καταλήγει κανείς στο συμπέρασμα ότι η οικονομική ανάπτυξη υπό το πρίσμα της καπιταλιστικής χροιάς ενισχύει τις ανισότητες.

Διαπιστώνουμε ότι στους κεντρικούς πυλώνες του καπιταλιστικού συστήματος εντοπίζονται σημαντικά κοινωνικά προβλήματα όπως η όξυνση των ανισοτήτων αλλά και ο ρόλος των οικονομικών κρίσεων στην μαζική αύξηση της ανεργίας. Άλλωστε ο καπιταλισμός θέτει συγκεκριμένα όρια στην ανάπτυξη η οποία έχει αποκλειστικά οικονομικό χαρακτήρα. Συγκεκριμένα ο ανταγωνισμός προϋποθέτει ότι η ανάπτυξη μίας οικονομίας επιβαρύνει κάποια άλλη. Οι θεωρητικοί περιγράφουν το μέγεθος των συρρικνώσεων που προκύπτουν στις περιόδους ύφεσης και τα μακροχρόνια αποτελέσματα τους. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι η ελεύθερη ανταγωνιστική οικονομία αποτελεί ισχυρή απειλή για την κοινωνική συνοχή και έτσι είμαστε υποχρεωμένοι να αναζητήσουμε εναλλακτικές μορφές οικονομικής οργάνωσης και ανάπτυξης. (Escobar, 2007)

Συνεπώς η ανάπτυξη δε μπορεί να είναι μονοδιάστατη δηλαδή αποκλειστικά οικονομική. Η ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί σε ποικίλα επίπεδα ενώ οι μηχανισμοί της ελεύθερης αγοράς έχουν τελικά επιβλαβή δράση.

Είδαμε λοιπόν ότι ο καπιταλισμός προϋποθέτει τον ελεύθερο ανταγωνισμό ο οποίος λειτουργεί σε κάθε κλίμακα οργάνωσης πέραν του ανταγωνισμού στο επίπεδο των ατόμων ή των επιχειρήσεων. Διατρέχει κάθε κοινωνική δομή από τις πόλεις ως τις περιφέρειες των κρατών και τελικά έως τις ενώσεις κρατών. Μάλιστα σε μεγάλη κλίμακα είναι η βασική αιτία των πολεμικών συγκρούσεων που είναι είτε τοπικές είτε τελικά παγκόσμιες. Μπορούμε να πούμε ότι η απόρριψη του μοντέλου του ανταγωνισμού είναι βασική πρόταση της εναλλακτικής αντίληψης της ανάπτυξης. (Escobar, 2007)

Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις πόλεις εκφράζεται με τα λεγόμενα συγκριτικά πλεονεκτήματα που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τουρισμού ή στην εμπορική εξωστρέφεια μίας πόλης εναντίον κάποιας άλλης. Τα κριτήρια με τα οποία οι επιχειρήσεις επιλέγουν το χώρο εγκατάστασης τους χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία

περιλαμβάνει τα άμεσα οικονομικά κόστη -τοποθεσία, κτίρια, αμοιβές προσωπικού, ύψος φορολογίας ενώ στη δεύτερη εντάσσονται τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των προηγούμενων που καλούνται συνολικά "ανανεωμένη οικονομική ελαστικότητα" (Boyle και Rogerson, 2001). Συγκεκριμένα πρόκειται για παράγοντες όπως η μείωση των φορολογικών εισφορών, η βελτιστοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών και υποδομών αλλά και η ποιότητα του υφιστάμενου αστικού χώρου. Φαίνεται ότι παράγοντες, όπως η γεωγραφική θέση, το σύνολο των υποδομών αποτελούν πλέον δευτερεύοντα κριτήρια για την εγκατάσταση των επιχειρήσεων και πολυεθνικών εταιριών (Sassen, 2000).

Στο πλαίσιο του ανταγωνισμού οι αστικές κοινωνίες βρίσκονται μπροστά σε νέα κοινωνικά, οικονομικά και χωρικά φαινόμενα που αλληλεξαρτώνται:

α) η μεταβολή των αστικών πολιτικών και της αστικής διακυβέρνησης (Cox (1995)) : συχνά οιαποφάσεις των δημόσιων φορέων εναρμονίζονται με τα καταναλωτικά πρότυπα της ελεύθερης αγοράς.

β) η μεγέθυνση νέων αστικών οικονομιών που εντείνει τη συσσώρευση του κεφαλαίου οξύνοντας ταυτόχρονα τις χωρικές ανισότητες (McNeill & White, 2001).

γ) η εμφάνιση νέων τύπων αστικής ανάπτυξης και αναζωογόνησης (Mc Neill and White (2001), Hall (2000)). Οι μορφές αυτές προκαλούν την εμφάνιση νέων εσωτερικών ανισοτήτων στις πόλεις και στην ποιότητα της ζωής των ανθρώπων σε διαφορετικές γειτονιές.

δ) η ενίσχυση της ταυτότητας του αστικού χώρου και την αναγωγή της πόλης σε "προϊόν κατανάλωσης" (Evans (2001), Farrell (2000)).

Με αφορμή αυτές τις κοινότητες παρατηρήσεις θα θέλαμε να εξετάσουμε εναλλακτικές προτάσεις που έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό την ανθρωποκεντρική προσέγγιση της ανάπτυξης. Η ανάπτυξη στον καπιταλισμό είναι όρος επιβίωσης του συστήματος χωρίς να εξετάζονται οι επιπτώσεις της στην ανθρώπινη κοινωνία αλλά ακόμη και στο φυσικό περιβάλλον.

Με απλά λόγια οι ανισότητες του καπιταλιστικού συστήματος έχουν χωρικές επιπτώσεις, οι οποίες προκύπτουν από τον ανταγωνισμό μεταξύ πόλεων και χωρών. Η ελεύθερη αγορά δεν αναπαράγεται δηλαδή μόνο μεταξύ των ανθρώπινων σχέσεων αλλά επιφέρει πολλαπλές επιπτώσεις και σε χωρικό επίπεδο.

Συμπερασματικά, λαμβάνοντας υπόψη την ύπαρξη μη καπιταλιστικών μοντέλων στην σύγχρονη ιστορία, αλλά και σημαντικές κριτικές που έχουν ασκηθεί στο καπιταλισμό στη παρακάτω ενότητα, γίνεται μια προσπάθεια κατανόησης μιας διαφορετικής οπτικής της ανάπτυξης, με σκοπό την αποδόμηση των μειονεκτημάτων που προκύπτουν στον καπιταλισμό και τη προσπάθεια κατανόησης εναλλακτικών μοντέλων ανάπτυξης.

1.1.2 Ιστορική επισκόπηση μη καπιταλιστικών μοντέλων ανάπτυξης

Είναι ιδιαίτερα σημαντική η επισκόπηση των ιστορικών λόγων που οδήγησαν στην επικράτηση μίας μονόπλευρης οπτικής της ανάπτυξης, ξεκινώντας από μία ιστορική αναδρομή στις διαφορετικές μορφές ανάπτυξης στον προηγούμενο αιώνα.

Η σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα είναι προϊόν μιας μακρόχρονης εξέλιξης. Για πολλούς η μοναδική αντίληψη για την ανάπτυξη είναι αυτή που προτείνει ο νεοφιλελευθερισμός. Μία τέτοια αντίληψη μπορεί να θεωρηθεί ως μία εσφαλμένη ιστορικής ανάλυσης των προηγούμενων δεκαετιών. Συγκεκριμένα, τα ολοκληρωτικά καθεστώτα του 20^{ου} αιώνα, μπορεί εύκολα να οδηγήσουν στην αντίληψη ότι οι όποιες εναλλακτικές δεν έχουν μακρά διάρκεια ή τείνουν να αποτύχουν και ότι η επιβολή ενός νεοφιλελεύθερου συστήματος, παρόλο που γεννά αντιθέσεις, είναι η μόνη ώριμη αντίληψη της ανάπτυξης. Παρακάτω, θα γίνει μια προσπάθεια ερμηνείας γιατί σημαντικό μέρος των ανθρώπων έχασε την εμπιστοσύνη του σε εναλλακτικές έναντι του νεοφιλελευθερισμού και «παρασύρθηκε» μέσα στο «τούνελ» της ελεύθερης αγοράς. (Escobar, 2007)

Οι άνθρωποι που στο μεσοπόλεμο ανακουφίστηκαν από την ανάδυση του σοσιαλισμού, στη συνέχεια, μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, είδαν τις προσδοκίες τους για τη διεύρυνση της επιρροής των αξιών του σοσιαλισμού να διαψεύδονται. Ακολούθησε η επικράτηση μιας απογοήτευσης, η οποία οδήγησε στην εξιδανίκευση των πρώτων χρόνων του σοσιαλισμού και μολονότι υπήρξαν προσπάθειες αποκατάστασης μίας πολιτικής των αξιών, της δημοκρατίας, της ισότητας και της αλληλεγγύης, δεν υπήρξαν τελικά κινητοποιήσεις και συνεργασίες που θα είχαν σαν αποτέλεσμα τον κοινωνικό μετασχηματισμό μέσα στο σοσιαλιστικό κόσμο. Άλλωστε όταν το υποκείμενο αρκείται να αναπολεί τα χαμένα ιδανικά, αλλά και την πίστη του, τότε αδυνατεί να αντιληφθεί τα αίτια που οδήγησαν στην κατάρρευση του κρατικού σοσιαλισμού («υπαρκτού σοσιαλισμού»), στην αδυναμία διατήρησης της κοινωνικής δημοκρατίας, στο έλλειμμα αξιοπιστίας του Μαρξισμού, στην αποτελεσματικότητα των κινημάτων αλληλεγγύης. Με τον τρόπο αυτό, ο άνθρωπος κοιτάει προς τα πίσω και ποτέ μπροστά και καταλήγει σε μία αέναη ενδοσκόπηση αντί να ψάχνει νέες συνεργασίες και συνδέσεις (Gibson Graham, 2006, σελ. 4-6).

Η καπιταλιστική κοινότητα (έθνος), στην οποία κυριαρχεί η αγορά, βασίζεται στη διοίκηση του κράτους. Στην κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία κυριαρχούν οι κοινοτικοί μηχανισμοί συγκέντρωσης κοινών πόρων. Οι κοινές διαδικασίες αυξάνονται σημαντικά σε σχέση με τον καπιταλισμό που αντιμετωπίζει συστημικές κρίσεις. (Manroudeas, 2014, σελ. 107-113). Ωστόσο είναι δυνατόν να αναπτυχθεί μια στρατηγική για την εμβάθυνση και την επέκταση του ρόλου των κοινών διαδικασιών ώστε τελικά να διαβρώσει την κυριαρχία του καπιταλισμού, χωρίς να είναι αναγκαία μία κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία.

Με βάση τα προαναφερόμενα, προκειμένου να κατανοήσουμε πώς εδραιώθηκε νεοφιλελεύθερη αντίληψη για την ανάπτυξη στα περισσότερα επίπεδα της σύγχρονης κοινωνίας (με ελάχιστες εξαιρέσεις) κρίνεται σκόπιμο να εξετασθούν ορισμένα μη καπιταλιστικά οικονομικά συστήματα του παρελθόντος.

Αυταρχικά μετα-καπιταλιστικά συστήματα

Τα πρώιμα μετα-καπιταλιστικά "πειράματα," όπως η Σοβιετική Ένωση (1922-1991) και η Κίνα (1949-1978), αντικατέστησαν τις φεουδαρχικές και αναδυόμενες καπιταλιστικές δομές με κεντρικά σχεδιασμένες οικονομίες που διοικεί η φωτισμένη πρωτοπορία ή αλλιώς ελίτ του Κομμουνιστικού Κόμματος. Ονομάζουμε αυτό το είδος οικονομίας "αυταρχικό κρατικό σοσιαλισμό". Οι αγρότες και οι εργαζόμενοι απέκτησαν βασικά οικονομικά δικαιώματα, όπως εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, στέγαση και δικαίωμα εργασίας, αλλά η πολιτική και οικονομική δημοκρατία καταργήθηκαν. Ωστόσο αυτές οι οικονομίες αναπαρήγαγαν συχνά πατριαρχική και φυλετική ανισότητα (Kadin, Araştırmaları, Dergisi, Yıl (2013)), θέτοντας πολλές φορές σε μεγάλο κίνδυνο την ίδια την προστασία της κοινωνικής συνοχής, αλλά και του περιβάλλοντος.

Επιπλέον, το σοσιαλιστικό μοντέλο αποβάλλει την ιδιωτική ιδιοκτησία και τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς εξ' ολοκλήρου. Αυτό έχει ως συνέπεια να υπάρχει ένας κεντρικός παράγοντας « το κράτος» που ρυθμίζει τους κανόνες προσφοράς και ζήτησης (Mueller, 2018). Στον σοσιαλισμό κανείς δεν είναι άρχοντας κανενός, εκτός από το κράτος που ηγείται των πάντων (Kenrick, 1926, σελ. 3.). Με αυτόν τον τρόπο περιορίζεται η ιδιωτική πρωτοβουλία και τα άτομα γίνονται υποχείρια μια κεντρικής γραμμής που προέρχεται από το κράτος.

Η αποτυχία του υπαρκτού σοσιαλισμού τόσο στο επίπεδο της δημοκρατίας όσο και στην αδιαφορία για το περιβάλλον μας οδηγεί να διερευνήσουμε άλλα μοντέλα αλληλεγγύης που οδηγούν στη λήψη αποφάσεων με βάση μία διαφορετική αντίληψη για την ανάπτυξη.

Η αλληλέγγυα οικονομία

Πρόκειται για ένα μετα-καπιταλιστικό πλαίσιο που εμφανίστηκε στη Λατινική Αμερική και την Ευρώπη τη δεκαετία του 1990. Απορρίπτει τις κυριαρχούμενες από το κράτος αυταρχικές μορφές σοσιαλισμού, τηρώντας, ωστόσο, μια βασική δέσμευση για τη συμμετοχική δημοκρατία. Επιπλέον, είναι ρητά φεμινιστικό, αντιρατσιστικό και οικολογικό, και υποστηρίζει τον οικονομικό μετασχηματισμό που υπερβαίνει όλες τις μορφές καταπίεσης, όχι μόνο της ταξικής (Bunce, 1999).

Η αλληλέγγυα οικονομία σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να είναι πιο παραγωγική από την ελεύθερη αγορά, καθώς σε αυτήν συμπεριλαμβάνεται ο σεβασμός και ο

αλτρουισμός των παραγόντων που αποτελούν τη διασύνδεση και τις σχέσεις πωλητή – αγοραστή, αλλά και της συνεργασίας μεταξύ αυτών. Σε αντίθεσή με την ελεύθερη αγορά που αποσκοπεί σε κάθε περίπτωση στην ατομική μεγιστοποίηση του κέρδους και τον ανταγωνισμό (Matsui & Ikemoto, 2021, σελ. 9-10).

Αναλύοντας τη διασύνδεση της αλληλέγγυας οικονομίας με τις κοινότητες και τη δημοκρατία, γίνεται σαφής ο λειτουργικός ρόλος της, στη διαδικασία δημιουργίας οικονομιών που έχουν σαν κεντρική στόχευση τις αρχές της αναδιανομής και της αμοιβαιότητας και όπως τονίζουν και οι Αδάμ και Παπαθεοδώρου (2010: 13) «η αλληλέγγυα οικονομία περιλαμβάνει εκείνες τις οικονομικές δραστηριότητες που στοχεύουν στον εκδημοκρατισμό της οικονομίας στη βάση της συμμετοχής των πολιτών» .

Σε αυτό το πλαίσιο, παρακάτω θα αναλυθούν δύο συμμετοχικά μοντέλα λήψης αποφάσεων, με στόχο την προς τα κάτω διάχυση των διαδικασιών όταν λαμβάνονται αποφάσεις με οικονομική και πολιτική στόχευση.

Συμμετοχικός προϋπολογισμός

Ο συμμετοχικός προϋπολογισμός αφορά στη συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων για τα χρηματοοικονομικά της τοπικής αυτοδιοίκησης και δοκιμάστηκε πρώτη φορά στο Πόρτο Αλέγκρε το 1989. Στην πορεία το μοντέλο αναλύθηκε και εξελίχθηκε. Η βασική αρχή της συμμετοχής που εισήγαγε αποτέλεσε στη συνέχεια το θεμέλιο πάνω στο οποίο οικοδομήθηκαν διάφορα μοντέλα, οι αρχές οι οποίες αφορούσαν τη στήριξη των μειονοτήτων ως σημαντικής συνιστώσας σκέλους της οικονομικής πραγματικότητας. Τα μοντέλα αυτά χαρακτηρίζονται από τις αρχές της αλληλεγγύης απορρίπτοντας τον ανταγωνισμό. Οι συλλογικές ανάγκες προκρίνονται έναντι των ατομικών. Η έμφαση στη συλλογική ευημερία απαλλάσσει τα άτομα από την αρχέγονο ανθρώπινο πάθος πάνω στο οποίο έχει οικοδομηθεί η οικονομία του ελεύθερου ανταγωνισμού και συνεπώς το αναχρονιστικό μέσο για την επίτευξη της που είναι η υπέρμετρη συσσώρευση πλούτου (Giovanni, 2019, σελ. 33-34). Ο συμμετοχικός προϋπολογισμός αντικατοπτρίζει προσπάθειες εκδημοκρατισμού στη λήψη αποφάσεων γύρω από την κατανομή των πόρων εντός του αστικού περιβάλλοντος και μπορεί να κατανοηθεί ως μέρος μιας ευρύτερης κίνησης προς συμμετοχικά εγχειρήματα άμεσης δημοκρατίας.

Συμμετοχική δημοκρατία

Στη περίπτωση της συμμετοχικής δημοκρατίας, η λήψη αποφάσεων, πέρα από τη διαδικασία διαχείρισης των πόρων μιας συλλογικότητας (υλικούς και άυλους πόρους), μπορεί να θεωρηθεί ως εφαρμογή της αλληλέγγυας οικονομίας που προτείνει μια νέα προσέγγιση της οικονομικής ανάπτυξης η οποία υποστηρίζει μια σειρά συλλογικών, λαϊκών μεθόδων οργάνωσης της οικονομικής δραστηριότητας όπου η λήψη αποφάσεων

εναπόκειται στους ίδιους τους πολίτες. Σε αντίθεση με τις συνήθεις δομές της οικονομίας, η αλληλέγγυα οικονομία θέτει εναλλακτικές λύσεις ως προς καπιταλιστική. (Miller,2015).

Μέχρι το 2015 το Διεθνές Παρατηρητήριο για τη Συμμετοχική Δημοκρατία(ανοικτός διεθνής φορέας που σχετίζεται με την υλοποίηση και παροχή γνώσης σχετικά με την συμμετοχική δημοκρατία σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης), είχε εξελιχθεί σε ένα διεθνές δίκτυο με 341 τοπικές κυβερνήσεις και 274 πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα και ενώσεις σε 71 χώρες. Είναι φανερό επομένως, πως υπάρχει ένα διεθνές ενδιαφέρον για την επέκταση της συμμετοχικής δημοκρατίας και ο τοπικός χαρακτήρας των διοικήσεων που υιοθέτησαν αυτές τις πρακτικές ενδείκνυται για την αμεσότητα στην εξέλιξη και αφομοίωσή της.

Συμπερασματικά, εξετάζοντας τις παραπάνω μορφές αλληλέγγυας οικονομίας και τα κατά τόπους μοντέλα άμεσης δημοκρατίας διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν εναλλακτικές μορφές οικονομίας που πόρρω απέχουν από το καπιταλιστικό οικονομικό πρότυπο. Καταληκτικά, τα παραπάνω μοντέλα ξεφεύγουν από τα στενά όρια της ελεύθερης αγοράς και αποτελούν την απαρχή για μια νέα ανθρωποκεντρική πραγματικότητα χωρίς να περιορίζονται σε απλή θεραπεία των επιπτώσεων του νεοφιλελευθερισμού.

Εν ολίγοις, διαφορετικά πρότυπα και οπτικές υπάρχουν στο σύγχρονο τρόπο ανάπτυξης εφόσον τεθεί η οικονομία σε μια διαφορετική βάση. Για τον λόγο αυτό στην επόμενη ενότητα (1.2),επιχειρείται μια εκτενής ανάλυση των ποικίλων οικονομιών.

1.2 Εναλλακτικοί οικονομικοί και κοινωνικοί χώροι

Οι εναλλακτικοί οικονομικοί και κοινωνικοί χώροι προκύπτουν ως απάντηση στα προβλήματα της καπιταλιστικής ανάπτυξης που προαναφέρθηκαν. Στόχος της παρούσας ενότητας είναι η καταγραφή τμήματος της βιβλιογραφίας που τους αφορά και υπό το πρίσμα της διερεύνησης και της βέλτιστης κατανόησης των εγχειρημάτων της εργασίας.

1.2.1 Ποικίλες οικονομίες

Στη παρούσα ενότητα, γίνεται μια προσπάθεια ανάλυσης εναλλακτικών οικονομικών και κοινωνικών θεωριών που γεννούν μια διαφοροποιημένη πραγματικότητα, δηλαδή αναλύουμε εναλλακτικές οικονομικές και κοινωνικές πραγματικότητες που ξεφεύγουν από τα όρια της ελεύθερης αγοράς. Εξετάζεται αν η ανάπτυξη με διαφορετικούς όρους μπορεί να στοχεύσει στην πραγματική βελτίωση της συλλογικότητας και ποιος είναι ο ρόλος της οικονομίας σε αυτή τη διαφορετική πραγματικότητα. Οι ποικίλες οικονομίες αποτελούν προϊόν της κριτικής στη σύγχρονη μορφή ανάπτυξης, που πραγματοποιήθηκε στη πρώτη ενότητα και αποτελεί μια αντίληψη της οικονομίας με επίκεντρο τον άνθρωπο,

το περιβάλλον και τη μείωση των ταξικών συγκρούσεων που γεννιούνται και αναπαράγονται στις καπιταλιστικές κοινωνίες.

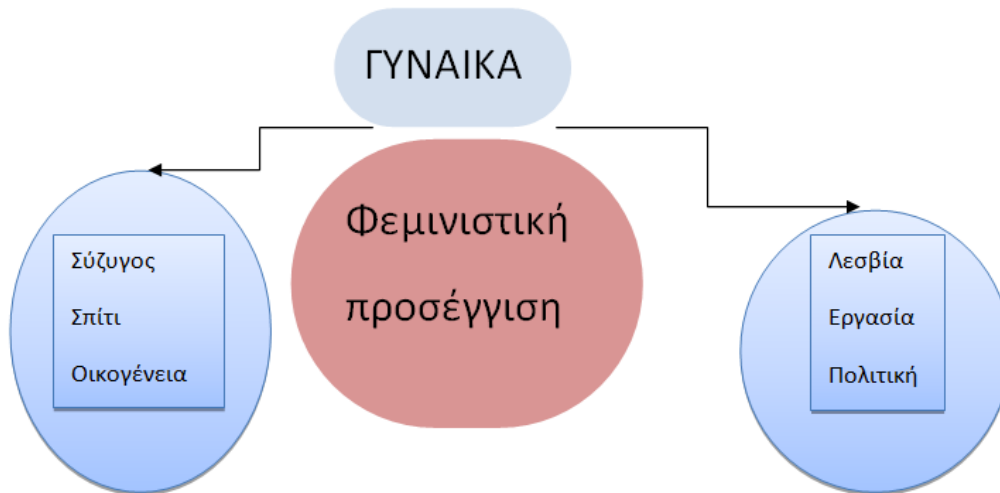
Η αντίληψη των Gibson και Graham για τους εναλλακτικούς οικονομικούς χώρους (Gibson-Graham, J.K. (1996/2006)) είναι αξιοσημείωτη. Αντιλαμβάνονται την ανάπτυξη ως ένα σύστημα με επίκεντρο την οικονομία(με τον ευρύτερο όρο της έννοιας και όχι αυτόν που προτάσσει η ελεύθερη αγορά) με πολλαπλές επιδράσεις στην ανθρώπινη κοινωνική ζωή ενώ επιμένουν στην ανάγκη αποδόμησης των συμβατικών πολιτικοοικονομικών εννοιών όπως κεφάλαιο, κράτος, παγκοσμιοποίηση και αξία. Ουσιαστικά, η ίδια η γνώση αποτελεί προϊόν της εκπαίδευσης κατά τα καπιταλιστικά πρότυπα που έχει ως απώτερο σκοπό την κάλυψη των αναγκών της αγοράς παραμερίζοντας την ανθρώπινη πνευματική και πολιτισμική εξέλιξη. Επίσης οι κοινωνικές και ανθρώπινες σχέσεις λειτουργούν ως αντικείμενο προς κατανάλωση σύμφωνα με το σύστημα της αγοράς: σχέσεις εργοδότη – εργαζόμενου, πολιτικού – πολίτη, όπως περιγράφεται μέσα από τη νεομαρξιστική προσέγγιση των ταξικών συγκρούσεων στο καπιταλιστικό σύστημα. Με αυτόν τον τρόπο, οι Gibson και Graham προσφέρουν μια εναλλακτική προσέγγιση για τις διαφοροποιημένες οικονομικές πραγματικότητες. Έρχεται σε σαφή αντίθεση με τη δήλωση της Margaret Thatcher(Πρωθυπουργός της Αγγλίας, 1979–1999) : «Δεν υπάρχει εναλλακτική» (Gritzas and Kavoulakos, 2016).

"Τα νέα κινήματα μοιάζουν να είναι ελεύθερα να πειραματιστούν με διαφορετικό τρόπο στην κατανομή του πλεονάσματος από ότι τα παγιωμένα πρότυπα ανάπτυξης της ελεύθερης αγοράς. Σε αντίθεση με τη καθιερωμένη πολιτική σκηνή που αποτελεί προϊόν του καπιταλιστικού συστήματος και εξαρτάται από τις καπιταλιστικές εργασιακές σχέσεις και την αναδιανομή του κράτους. Οι εναλλακτικές προσεγγίσεις της πολιτικής βασίζονται σε δικαιώματα και εναλλακτικά οράματα ανάπτυξης, δίνοντας μια διαφορετική προσέγγιση στα δικαιώματα ιδιωτικής ιδιοκτησίας και στους στόχους της οικονομικής ανάπτυξης."(J.K. Gibson-Graham, 1996). (Φεμινίστριες γεωγράφοι και ιδρύτριες του CommunityEconomies Collective²).

Οι Gibson και Graham αναδεικνύουν με διαφορετικό τρόπο το ζήτημα της ανάπτυξης, προβάλλοντας προσεγγίσεις που αναδύονται σε όλο τον κόσμο, όπως το μεταμαρξιστικό, το φεμινιστικό, αλλά και γεωγράφους που αντιλαμβάνονται την ανάπτυξη με μια ματιά διαφορετική. Στην ουσία οι Gibson και Graham, ξεκινώντας από την προσέγγιση της γυναίκας στο φεμινιστικό κίνημα, δηλαδή με έναν διαφορετικό πλαίσιο

²Το Community Economies Collective είναι μια συνεργασία ακαδημαϊκών και κοινοτικών ερευνητών και ακτιβιστών στην Αυστραλία, τη Βόρεια Αμερική, την Ευρώπη και τη Νοτιοανατολική Ασία που εργάζεται για να αντιπροσωπεύσει και τελικά να δημιουργήσει νέα οράματα της οικονομικής ζωής σε όλο τον κόσμο. Ανακτήθηκε από: <https://community-wealth.org/content/community-economies-collective>

νοηματοδότησής της, προσφέρουν μια εξίσου ενδιαφέρουσα προσέγγιση στην ανάπτυξη.

Διάγραμμα 1: Φεμινιστική πλασίωση της νοηματοδότησης της γυναίκας. (Πηγή: Καβουλάκος, Γριτζάς, 2015:) 66-67), ίδια διαγραμματική απεικόνιση)

Η διαφοροποιημένη ανάπτυξη αντιμετωπίζει το πρόβλημα του αποκλεισμού και της ενσωμάτωσης προσδίδοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στην έννοια της συλλογικότητας. Με αυτό τον τρόπο πραγματώνεται ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας της ανάπτυξης (ανάπτυξη που στοχεύει στην ανθρώπινη πραγμάτωση). Ο όρος που παρουσιάζει την νέα οπτική αυτή της οικονομικής ανάπτυξης είναι οι *ποικίλες οικονομίες* (diverse economies).

Ποικίλες οικονομίες: Όρος που προτάθηκε από τις Gibson και Graham για να περιγράψει μια οικονομία που τείνει να περιλάβει με πολύπλευρο τρόπο τις οικονομικές πρακτικές, που αποκλείονται από τις καθιερωμένες πρακτικές του καπιταλιστικού συστήματος, της οικονομικής ανάπτυξης και της παγκοσμιοποίησης της αγοράς.

Στη διατύπωση των Gibson-Graham μια διαφορετική οικονομία αποτελείται από τα εξής σύνολα οικονομικών σχέσεων:

1. Οι συναλλαγές υπηρεσιών, αγαθών και χρημάτων (ή ισοδύναμου μέτρου αξίας).
2. Η απόδοση, ανταλλαγή και ανταμοιβή εργασίας (συμπεριλαμβανομένης της αμειβόμενης εργασίας).
3. Τα ιδρύματα ή επιχειρήσεις.
4. Η ιδιοκτησία.
5. Οι επενδύσεις.

Στο σημείο αυτό θα συνοψίσουμε τις διαφορές μεταξύ της συμβατικής οικονομίας και της διαφοροποιημένης οικονομίας.

Πρακτικές που αναγνωρίζονται από όσους μελετούν	Επιχείρηση	Εργασία	Συναλλαγές	Ιδιοκτησία	Χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες
την «κύρια» τάση στην οικονομική θεωρία	Καπιταλιστική	Μισθός	Αγορά	Ιδιωτική	Συμβατικής αγοράς
την εναλλακτική και μη προσανατολισμένη στην αγορά ηθική εγχειρημάτων που ενσωματώνουν πτυχές των πρακτικών της «κύριας» τάσης	Εναλλακτικά καπιταλιστική	Εναλλακτική αμοιβή	Εναλλακτική αγορά	Εναλλακτικά ιδιωτική	Εναλλακτικής αγοράς
την οικονομική ανθρωπολογία / κοινωνιολογία, τις φεμινιστικές προσεγγίσεις, την άτυπη οικονομία, τον «τρίτο κόσμο», την κοινωνική οικονομία κ.λπ.	Μη καπιταλιστική	Μη αμειβόμενη	Εκτός αγοράς	Ελεύθερης πρόσβασης	Εκτός αγοράς

Πίνακας 1: Διαφορές μεταξύ συμβατικής και διαφοροποιημένης οικονομίας, Πηγή εικόνας: Καβουλάκος και Γριτζάς,: 77

Ειδικότερα, οι Gibson-Graham(2006) παρουσιάζουν τα πολλαπλά κοινωνικά οφέλη της διαφοροποιημένης οικονομίας στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης του ανθρώπινου παράγοντα στο επίκεντρο της στόχευσης. Με αυτή την προσέγγιση η οικονομία εξυπηρετεί τις ανάγκες του ανθρώπου χωρίς να συμβαίνει το αντίθετο. Η εργασία και ο μισθός, πρέπει να στοχεύουν στη βελτίωση τόσο του ατόμου όσο και του κοινωνικού συνόλου χωρίς να προκαλεί σωματική και ψυχική εξόντωση των ανθρώπων.

Εναλλακτικές Οικονομίες

Πίνακας 2: Οι διαφορές των χαρακτηριστικών μεταξύ της Εναλλακτικής οικονομίας και της Συμβατικής οικονομίας

ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ:	Συμβατική οικονομία	Εναλλακτική οικονομία
1	A-χωρική/ παγκόσμια	Χωρικά προσδιορισμένη
2	Εξειδικευμένη	Διαφοροποιημένη
3	Μονόπλευρη	Πολλαπλή
4	Μεγάλης κλίμακας	Μικρής κλίμακας
5	Ανταγωνιστική	Συνεργατική
6	Μονοκεντρική	Πολυκεντρική
7	A-πολιτισμική	Πολιτισμική στόχευση
8	A-τοπική ιδιοκτησία	Τοπικοποίηση της ιδιοκτησίας
9	Συσσωρευτική στόχευση	Διαμοιραστική στόχευση
10	Στοχευόμενη στις εξαγωγές	Στόχευση στην τοπική αγορά
11	Οφέλη με άμεσες και γρήγορες απολαβές	Αξίες με μακροχρόνιες απολαβές
12	Μεγεθυντική στόχευση	Αναπτυξιακή στόχευση
13	Ιδιωτική ιδιοκτησία	Κοινοτική ιδιοκτησία
14	Ιδιωτική λήψη αποφάσεων	Κοινοτική λήψη αποφάσεων
15	Ιδιωτική αναδιανομή του πλεονάσματος	Κοινοτική αναδιανομή του πλεονάσματος
16	Περιβαλλοντικά μη βιώσιμη	Περιβαλλοντικά βιώσιμη
17	Δίχως συγκεκριμένους ηθικούς φραγμούς	Ηθική δομή
18	Κύκλοι κρίσεων	Αρμονική/ δίχως διακύμανσης
19	Χωρικές ανισότητες	Χωρική επάρκεια της ανάπτυξης
20	Αποκλειστική	Συμμετοχική

Πηγή πίνακα:

https://www.researchgate.net/publication/315629175_Introduction_to_the_Special_Issue_A_Macromarketing_Perspective_on_Alternative_Economies/figures?lo=1 (ελεύθερη μετάφραση).

Ο παραπάνω πίνακας συνοψίζει τα χαρακτηριστικά με τα οποία εναλλακτικά οικονομικά εγχειρήματα διαφοροποιούνται από την παραδοσιακή οικονομία της ελεύθερης αγοράς. Η ανθρωποκεντρική αντίληψη της ζωής στην οποία βασίζονται τα εναλλακτικά εγχειρήματα έρχεται να συγκρουστεί με τα παραδοσιακά και αναχρονιστικά πρότυπα οικονομικής μεγέθυνσης της ελεύθερης αγοράς. (Jonas&Fuller, 2016)

Στα καπιταλιστικά συστήματα η παραγωγή γίνεται σε περιοχές, όπου ελαχιστοποιείται το κόστος παραγωγής με σκοπό τη μεγιστοποίηση του κέρδους. Γεγονός που οδηγεί στην αύξηση των μετακινήσεων και κατ' επέκταση σε περιβαλλοντική επιβάρυνση. Σε αντίθεση με την "τοπικοποίηση" της αγοράς υπάρχει στόχευση σε αγορές μικρότερης κλίμακας με έμφαση στον ανθρώπινο παράγοντα. Το γεγονός αυτό, επιπλέον, καλλιεργεί σχέσεις εμπιστοσύνης μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή, προωθώντας την κοινωνική συνοχή. Για παράδειγμα, η ποιότητα των προϊόντων και οι τιμές σταθεροποιούνται και οι συναλλαγές δεν είναι τόσο απρόσωπες. (Jonas&Fuller, 2016)

Ο κοινοτικός χαρακτήρας στην εναλλακτική οικονομία αποτελεί πρωταρχικό στοιχείο. Η ιδιοκτησία και η διαδικασία λήψης αποφάσεων αποκτούν νέο νόημα επιτρέποντας στον πολίτη να αισθανθεί ενεργό μέλος ενός οικονομικού συστήματος, όπου τα μέσα παραγωγής αποτελούν στοιχείο αρμονικής συνύπαρξης και όχι αντικείμενο διχασμού και διαφοροποίησης.(Jonas&Fuller, 2016)

Τα εγχειρήματα εναλλακτικών οικονομιών έχουν μία δομή από τα κάτω και παράλληλα στοχεύουν στην ανθρώπινη ολοκλήρωση και όχι στην οικονομική μεγέθυνση. Η βασική διαφορά είναι ότι ο συσσωρευτικός χαρακτήρας της συμβατικής οικονομίας δεν προωθεί την εξέλιξη του άνθρωπου σε πνευματικό και πολιτισμικό επίπεδο, παρά μόνο σε οικονομικό(συνήθως οικονομική μεγέθυνση ενός ευρύτερου συνόλου, εντός του οποίου υπάρχουν μεγεθυνόμενες ανισότητες).(Jonas&Fuller, 2016)

Η δομή των οικονομιών της ελεύθερης αγοράς είναι τόσο πολύπλοκη ώστε αποτελείται από σχεδόν εναλλασσόμενους κύκλους ευημερίας και κρίσεων με επαναλαμβανόμενα χαρακτηριστικά και πολλαπλές επιπτώσεις στις κοινωνίες. Αντίθετα, τα εγχειρήματα εναλλακτικής οικονομίας στοχεύουν στην σταθεροποίηση των ορίων της ανάπτυξης και στη μείωση των ανισοτήτων. Με άλλα λόγια, η ανάδυση και χρήση των τοπικών χαρακτηριστικών μπορεί να οδηγήσει σε μια μακροπρόθεσμη σταθερότητα, εξασφαλίζοντας έτσι τη μόνιμη κάλυψη των τοπικών αναγκών.(Escobar, 2007)

Το νεοφιλελεύθερο πρότυπο της αγοράς προωθεί τον υπερκαταναλωτισμό, δημιουργώντας διαρκώς τεχνητές ανάγκες που ωθούν τελικά τον άνθρωπο στην υλιστική νοστροπία. Από την άλλη, η εναλλακτική οικονομία στοχεύει στην εθελούσια λιτότητα (Γριτζάς και Καβουλάκος, 2015) και στην ορθή συν-διαχείριση του πλεονάσματος. Η καταναλωτικές ανάγκες που συντηρεί η ελεύθερη αγορά συνήθως έχουν ολέθριες συνέπειες τόσο για τα άτομα όσο και για την ίδια την κοινωνία. Ενδεικτικά, ο σύγχρονος "μαζάνθρωπος" υπό τη σπάθη των καταναλωτικών του αναγκών αισθάνεται παραγκωνισμένος, όταν αδυνατεί να αποκτήσει τα ολοένα αυξανόμενα προϊόντα που προσφέρονται από την ελεύθερη αγορά.(Escobar, 2007)

1.2.2 Ο ρόλος του ακτιβισμού στις εναλλακτικές οικονομίες

Στο σημείο αυτό εξετάζεται ο ακτιβιστικός- συλλογικός χαρακτήρας των εναλλακτικών οικονομιών. Αρχικά, οι εναλλακτικές οικονομίες αντιπροσωπεύουν ουσιαστικό μέρος της «κουλτούρας της αντίστασης» (Williams, 2005). Δηλαδή, η εναλλακτική οικονομία αποτελεί εργαλείο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων έλλειψης πόρων και των δύσκολων εργασιακών συνθηκών. Οι εναλλακτικές οικονομίες δηλαδή μπορούν να θεωρηθούν ως μια έκφραση ακτιβισμού των καταναλωτών-πολιτών (Dubuisson-Quellier (2013), Micheletti (2003), Wahle and Laamanen (2015)). Στην ουσία, τονίζεται ο αταβιστικός χαρακτήρας των εναλλακτικών οικονομιών ως λειτουργική επαναφορά της οικονομίας στην ανθρώπινη κλίμακα και η απόρριψη της κλίμακας της αγοράς. Οι εναλλακτικές οικονομίες αποτελούν, από τα κάτω προσεγγίσεις που αξίζει να αναλυθούν αφού αναδεικνύουν τον κοινοτικό και πολιτικό χαρακτήρα των εναλλακτικών οικονομιών.

Ο ακτιβισμός από την πλευρά των καταναλωτών-πολιτών στοχεύει στην ανατροπή της οικονομικής, πολιτικής, πολιτισμικής, ηγεμονικής δομής της κοινωνίας (Snow, 2004) μέσω των καθημερινών επιλογών τρόπου ζωής των ατόμων τόσο «αυθόρμητα» (π.χ. μποϊκοτάζ) (Seth & Glickman, 2009), και μέσω συντονισμένων μορφών συλλογικής δράσης, όπως την αποχή από την αγορά επώνυμων προϊόντων ή καταναλωτικών αγαθών που πλήττουν την τοπική οικονομία ή τη συλλογικότητα (Palmer, Simmons, & Mason (2014), Varman and Belk (2009)). Αποτελούν, συλλογικό εργαλείο πάλης στην καταπάτηση των τοπικών δικαιωμάτων και έχουν χαρακτήρα τοπικό και κοινωνικό (Jonas & Fuller, 2016).

Επίσης, τα αποτελέσματα από την εφαρμογή των εναλλακτικών οικονομιών αποτελούν αντικείμενο μελέτης και στη μακροοικονομία, καθώς οι επιδράσεις τους λειτουργούν πολλαπλασιαστικά σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Οι εναλλακτικές οικονομίες αλληλοσυνδέονται με διάφορες εφαρμογές macromarketing. Αυτές περιλαμβάνουν την κρίση του μεταβιομηχανισμού (Varey, 2013) και την πολιτική κατασκευής συστημάτων μάρκετινγκ (Arndt (1981), Layton (2009)). Συγκεκριμένα, οι ερευνητές του macromarketing μελετούν τις επιπτώσεις της ανταλλαγής στις σχέσεις και τις απολήξεις τους, (Lacz-Niak και Murthy, 2007). Προσφέρουν με αυτό τον τρόπο ορισμένες απαντήσεις στην κοινωνία των καταναλωτών, αναδεικνύοντας την ύπαρξη μιας αντι-καταναλωτικής πραγματικότητας (Chatzidakis, & Lee, 2012) που περιλαμβάνει συστήματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας και άτυπης ανταλλαγής. Έτσι τα εναλλακτικά εγχειρήματα επιδρούν στον τρόπο, με τον οποίο οι κοινωνίες αναπαράγουν τα καταναλωτικά τους πρότυπα και διαμορφώνονται τα οικονομικά συμφέροντα του κεφαλαίου.

Με απλά λόγια τα εγχειρήματα εναλλακτικής οικονομίας αν και συνήθως είναι μικρής κλίμακας, οι επιπτώσεις τους είναι πολλαπλές, άρα λειτουργούν καθοριστικά και σε μεγάλες διαστάσεις έχοντας επιρροές σε κλίμακες μεγαλύτερες από αυτές που είναι ο

χωροθετημένες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο ακτιβιστικός χαρακτήρας μικρών κινημάτων να λειτουργεί μεν τοπικά, ωστόσο οι επιδράσεις των μικρών εναλλακτικών χώρων αυτών να είναι πολυδιάστατες, δημιουργώντας ένα παγκοσμιοποιημένο ακτιβιστικό κίνημα που έχει απήχηση σε παγκόσμιο επίπεδο. Επιτακτική κρίνεται η διερεύνηση του κοινοτικού χαρακτήρα των εναλλακτικών οικονομιών, για να γίνει αντιληπτή η ανατομία των ομάδων αυτών και εντύπωση των ειδικών χαρακτηριστικών τους.

1.2.3 Ο διαμοιρασμός ως «επιτυχία»: η θεωρητική συμβολή της Elinor Ostrom

Η κοινοτική δομή είναι βασικό πρότυπο για την από τα κάτω διαχείριση του πλεονάσματος και τη λήψη αποφάσεων με άμεσοδημοκρατικό τρόπο, στο πλαίσιο της αποδέσμευσης των κοινωνιών από την κεντρική δομή που αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ελεύθερης αγοράς, τη μείωση της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και την μεταστροφή στην τοπική πραγματικότητα στο πλαίσιο της αυτοδιαχείρισης. Είναι σημαντική η συμβολή της βραβευμένης με Νόμπελ Elinor Ostrom για το έργο της «*Η διαχείριση των κοινών*», στο οποίο υποστηρίζεται ότι μέσω της επικοινωνίας, τα άτομα είναι σε θέση να εισαγάγουν και να προτείνουν αρχές ικανές να ρυθμίζουν τη διαχείριση των πόρων, αλλά και τη μακροπρόθεσμη χρήση τους. Τα άτομα, σύμφωνα με την Ostrom, πρέπει να είναι σε θέση να αποφασίζουν αυτόνομα και ανεξάρτητα από τους ήδη θεσμισμένους κανόνες διαχείρισης των κοινών, αλλά και παράλληλα να σέβονται τον κοινοτικό χαρακτήρα των ομάδων αυτών. Με άλλα λόγια τίθεται στο προσκήνιο η "συνδιαχείριση," δηλαδή ο ρόλος της κοινότητας στη διαχείριση του πλεονάσματος (Ostrom, 2014).

Η Ostrom παρουσιάζει τις παρακάτω επτά αρχές που συμβάλλουν στην ομαλή λειτουργία του διαμοιρασμού:

- Ο πλήρης καθορισμός με σαφήνεια των ορίων των κοινών αγαθών και ποιος είναι εξουσιοδοτημένος να τα απολαμβάνει.
- Ο καθορισμός των αρχών που διέπουν τους χρόνους και τους τόπους κοινής χρήσης και την ποσότητα χρησιμοποιούμενων πόρων.
- Η δημιουργία συλλογικού συστήματος διακυβέρνησης για τη ρύθμιση και διαχείριση των "κοινών" για τη διασφάλιση της δημοκρατικής διαχείρισης.
- Η ύπαρξη μηχανισμών ελέγχου
- Ο ορισμός κυρώσεων για όσους παραβιάζουν τις αρχές.
- Η Δυνατότητα γρήγορης πρόσβασης σε μορφές διαμεσολάβησης προς επίλυση τυχόν διαφωνιών.
- Αναγνώριση από τις κυβερνητικές αρχές του δικαιώματος για την «από τα κάτω» διαχείριση των κοινών

Η Ostrom προσδιορίζει επίσης τις εξής πρόσθετες συνθήκες:

- Οι πόροι πρέπει να είναι επαρκείς σε αριθμό για να ενθαρρύνουν τους χρήστες να επενδύσουν χρόνο στον καθορισμό των κανόνων χρήσης.
- Οι χρήστες πρέπει να απολαμβάνουν κάποιο βαθμό ελευθερίας και σε ορισμένες περιπτώσεις να έχουν τη δυνατότητα να καθορίσουν τους κανόνες.
- Τουλάχιστον ένας ελάχιστος αριθμός χρηστών πρέπει να επικοινωνούν τακτικά με σκοπό την επίλυση προβλημάτων των μηχανισμών του συστήματος (Ostrom,1990).

Η Ostrom προτείνει τους κανόνες που πρέπει να διέπουν τις κοινοτικές οικονομίες προκειμένου να επιτευχθεί η ομαλή διαχείριση των πόρων και του πλεονάσματος. Το έργο της αποτελεί ένα εγχειρίδιο για την κοινοτική οικονομία και κυρίως τη λύδια λίθο για την κατανόηση της κοινότητας και των κανόνων που τη διέπουν.

Από όλα τα παραπάνω συμπεραίνεται, ότι οι εναλλακτικές οικονομίες αλληλεπιδρούν άμεσα με την "κολεκτίβα"³, η οποία αφορά μία συλλογική δράση με συγκεκριμένο στόχο. Επιπλέον, οι εναλλακτικές οικονομίες σχετίζονται και με τις ευρύτερες κοινωνικές δομές που εμπεριέχονται στα στη δομή των κυκλικών οικονομιών. Γίνεται ουσιαστικά μια διασύνδεση του πλαισίου λειτουργίας μιας κοινότητας με τις εναλλακτικές οικονομίες. Αποτελεί, συγχρόνως ένα εργαλείο πολιτικό που αφορά τη συλλογικότητα. Στο επίκεντρο βρίσκεται ο άνθρωπος και οι πανανθρώπινες αξίες. Στο πλαίσιο συγκρότησης ενός εγχειρήματος εναλλακτικής οικονομίας δημιουργείται λοιπόν, ένα σύστημα με πολλαπλές επιπτώσεις στην κοινότητα λαμβάνοντας παράλληλα σαφή πολιτικό χαρακτήρα.

Συμπερασματικά, οι εναλλακτικές οικονομίες αποτελούν κατά βάση κοινότητες, οι οποίες πρέπει να έχουν ορισμένες γενικές κατευθύνσεις για την ομαλή λειτουργία τους. Το περιβάλλον και ο χώρος, όπου εξελίσσονται τα εναλλακτικά οικονομικά εγχειρήματα αποτελούν ένα εργαστήριο παραγωγής ιδεών και καινοτομίας πάντα με επίκεντρο την ανθρώπινη ευημερία και τα οφέλη της κοινότητας.

Η οικονομία, η κοινωνία και ο χώρος είναι έννοιες στενά συνδεδεμένες. Για την ανάδειξη εναλλακτικών οικονομικών χώρων και κοινοτήτων είναι επιτακτική η διευθέτηση ορισμένων γενικών γραμμών «κανόνων», που διέπουν την συνδιαχείριση των αποφάσεων και των πόρων της κοινότητας.

³Μια κολεκτίβα είναι ένα σύνολο ατόμων που δουλεύουν μαζί σε ένα κοινό έργο χωρίς να βασίζονται σε εσωτερικές ιεραρχίες. Οι κολεκτίβες μπορεί να είναι μεγάλες ή και μικρές. Οι συλλογικότητες μπορεί να είναι μεγάλες ή και μικρές. Μπορεί να υπάρχουν για μικρά ή για μεγάλα χρονικά διαστήματα και η συμμετοχή σε αυτές είναι εθελοντική. Οποιαδήποτε ομάδα – είτε είναι ένας σύλλογος, μια μη κυβερνητική οργάνωση ή μια πολιτική οργάνωση – που έχει διοικητικό συμβούλιο, αφεντικά, διευθυντές, γκουρού ή προέδρους δεν είναι μια συλλογικότητα.

Ανακτήθηκε από:

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%AF%CE%B2%CE%B1>

Απ' όλα τα παραπάνω, συμπεραίνουμε ότι στη διεθνή βιβλιογραφία υπάρχει πληθώρα υλικού που σχετίζεται με εναλλακτικές οπτικές της ανάπτυξης. Η εμπειρική τους διερεύνηση στην παρούσα εργασία έλαβε χώρα στο πρώην στρατόπεδο Καρατάσιου στο δήμο Παύλου Μελά. Εκεί, οι ίδιοι οι πολίτες της περιοχής υπερασπίστηκαν το χώρο από την ιδιωτικοποίηση του και την παρεμπόδισαν. Στα πλαίσια κριτικής στη καπιταλιστική ανάπτυξη του παρόντος κεφαλαίου αναδεικνύεται και βιβλιογραφικά ότι σε πολλές περιπτώσεις η καπιταλιστική ανάπτυξη δεν λειτουργεί για τη βελτίωση των συνθηκών της τοπικής ευημερίας, αλλά για την εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων. Παράλληλα, στο χώρο δημιουργήθηκαν διάφορες δράσεις από πολίτες που αναλύονται παρακάτω, οι οποίες αποτελούν εναλλακτικούς οικονομικούς και κοινωνικούς χώρους.

Με αυτό τον τρόπο, το Καρατάσιου έχει αποτελέσει εργαστήριο εφαρμογής εναλλακτικών οικονομικών και κοινωνικών πραγματικοτήτων, Παρακάτω αναλύεται η φυσιογνωμία του χώρου αυτού και η ιστορική σημασία των διεκδικήσεων και του τρόπου όπου φορείς και συλλογικότητες διεκδίκησαν την ακεραιότητα της δημόσιας χρήσης του χώρου αυτού.

Κεφάλαιο 2: Ο χώρος του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου

2.1 Δεδομένα του χώρου του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου

2.1.1 Η ιστορία του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου

Ο χώρος του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου, βρίσκεται στο Δήμο Παύλου Μελά και συγκεκριμένα περιβάλλεται από τη Λεωφόρο στρατού στο δυτικό άκρο, την εσωτερική περιφερειακή στο βόρειο και ανατολικό άκρο και από το φυσικό όριο του ρέματος του Ξηροποτάμου στο νότιο άκρο. Συνολικά κατέχει μια έκταση 689 στρεμμάτων.

Γεωγραφικά συνορεύει με τις δημοτικές ενότητες Πολίχνης, Σταυρούπολης και Ευκαρπίας. Αποτελεί ουσιαστικά έναν ελεύθερο πράσινο χώρο, στον πυρήνα των δημοτικών ενοτήτων.

Χάρτης 1: Αποτύπωση της περιοχής μελέτης με τους γύρω οικισμούς (Πηγή εικόνας: Google earth και ελεύθερη επεξεργασία)

Χάρτης 2: Αποτύπωση των ορίων της περιοχής μελέτης (Πηγή εικόνας: Αεροφωτογραφία του στρατοπέδου Καρατάσιου, ανακτήθηκε από τεύχος που καταγράφει διαβούλευση στο δήμο Παύλου Μελά και ελεύθερη επεξεργασία)

Μέσα από αρχαιολογικές ανασκαφές με την αξιοποίηση των σύγχρονων μεθόδων, ανακαλύφθηκαν τα πρώτα σημάδια πολιτισμού στο χώρο από τη 3^η χιλιετία π.Χ μέχρι το 1.100 π.Χ., πιο συγκεκριμένα βρέθηκε οικισμός της εποχής του Χαλκού μέχρι το τέλος της εποχής του σιδήρου. Ο οικισμός αυτός βρέθηκε στο σημείο που σήμερα διαπερνά το ρεύμα του Ξεροπόταμου, νοτιοανατολικά σε σχέση με τη γεωγραφική θέση του Στρατοπέδου.

Ανασκαφική φωτογραφία στην οδό Σ. Βενιζέλου 30 (Πολίχνη)

Εικόνα 1: Ανασκαφική φωτογραφία στην οδό Σ. Βενιζέλου 30 (Πολίχνη) (Πηγή εικόνας: https://pavlosmelas.gr/wp-content/uploads/2018/09/KARATASIOU_1.pdf)

Στη περιοχή αυτή, κατοικούσαν αγροτικοί οικισμοί για αιώνες. Στην εποχή του Βυζαντίου αναπτύχθηκαν νερόμυλοι στη περιοχή. Για την ακρίβεια στη περιοχή που σήμερα ονομάζεται «Μυλοπότη της Πολίχνης» ανατολικά και νότια των 2 νοσοκομείων (Γενικό Νοσοκομείο Παπαγεωργίου και Στρατιωτικό Νοσοκομείο 424) βρέθηκαν σε ανασκαφές 5 νερόμυλοι και ένα Ληνό. Οι νερόμυλοι αυτοί αποτελούσαν κεντρικό παράγοντα στη παραγωγική διαδικασία της εποχής και αποτελούσε ένα τμήμα ενός ευρύτερου ρέματος, το οποίο ξεκινούσε από τις κορυφές του Χορτιάτη διασχίζοντας αρκετούς οικισμούς βόρεια του ΠΣΘ και φτάνοντας μέχρι το Δενδροπόταμο για να καταλήξει στο Θερμαϊκό κόλπο. Τυπολογικά εντάσσονται στην κατηγορία των. Λειτουργικά αποτελούσαναλεστικούς μύλους ανατολικού τύπου (με εσωτερική οριζόντια φτερωτή). Οι νερόμυλοι αυτοί παρέμειναν ενεργοί από το 12-13^ο αιώνα μέχρι και τον 19^ο αιώνα, με αποτέλεσμα να αποτελεί μια μορφή βιομηχανικής περιοχής κατά τη διάρκεια του Βυζαντίου και της Τουρκοκρατίας, καθιστώντας την ευρύτερη περιοχή ενεργή και δραστήρια.

Στις παραπάνω εικόνες φαίνονται ορισμένες φωτογραφίες, για να γίνει πιο αντιληπτή η ιστορικότητα της περιοχής, μέσα από τους Βυζαντινούς νερόμυλους.

Εικόνα 2: Χαρτογραφική αποτύπωση του πρώην στρατοπέδου και των Βυζαντινών νερόμυλων (Πηγή εικόνας: http://anastasioSSkepseis.blogspot.com/2015/10/blog-post_17.html και ελεύθερη επεξεργασία)

Εικόνα 3: Χαρτογραφικός προσδιορισμός θέσης Υδρομυλικού Συστήματος (Πηγή εικόνας http://anastasiosskepseis.blogspot.com/2015/10/blogpost_17.html)

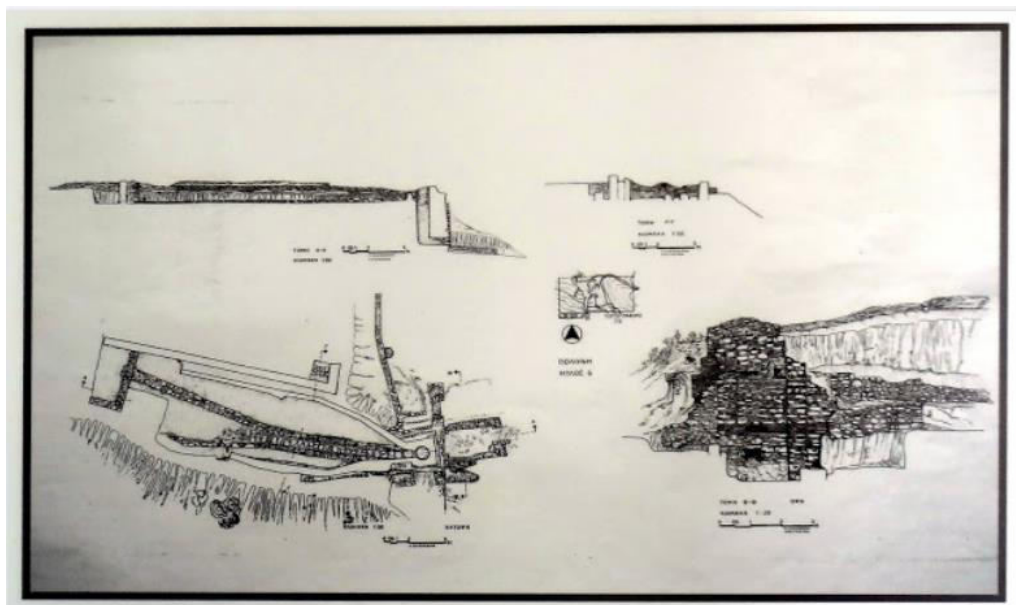

Εικόνα 4: Οι Βυζαντινοί νερόμυλοι σήμερα (Πηγή εικόνας: <https://www.thes.gr/i-poli-mou/vyzantinoi-neromyloi-polixnis-xoros-istorias-kai-politismoy/>)

Πηγή εικόνας: 4.bp.blogspot.com "Οι βυζαντινοί νερόμυλοι της Πολίχνης"

Εικόνα 5: Οι Βυζαντινοί νερόμυλοι της Πολίχνης (Πηγή εικόνας: <https://www.maxmag.gr/agnosti-ellada/polichni-thessalonikis-apo-tin-proistoriki-periodo-os-ta-neotera-chronia/>)

Εικόνα 6: Αποτύπωση των Βυζαντινών νερόμυλων της Πολίχνης (Πηγή εικόνας: http://anastasioskepseis.blogspot.com/2015/10/blog-post_17.html)

Ο 20^{ος} αιώνας και οι ενδείξεις στρατιωτικών εγκαταστάσεων

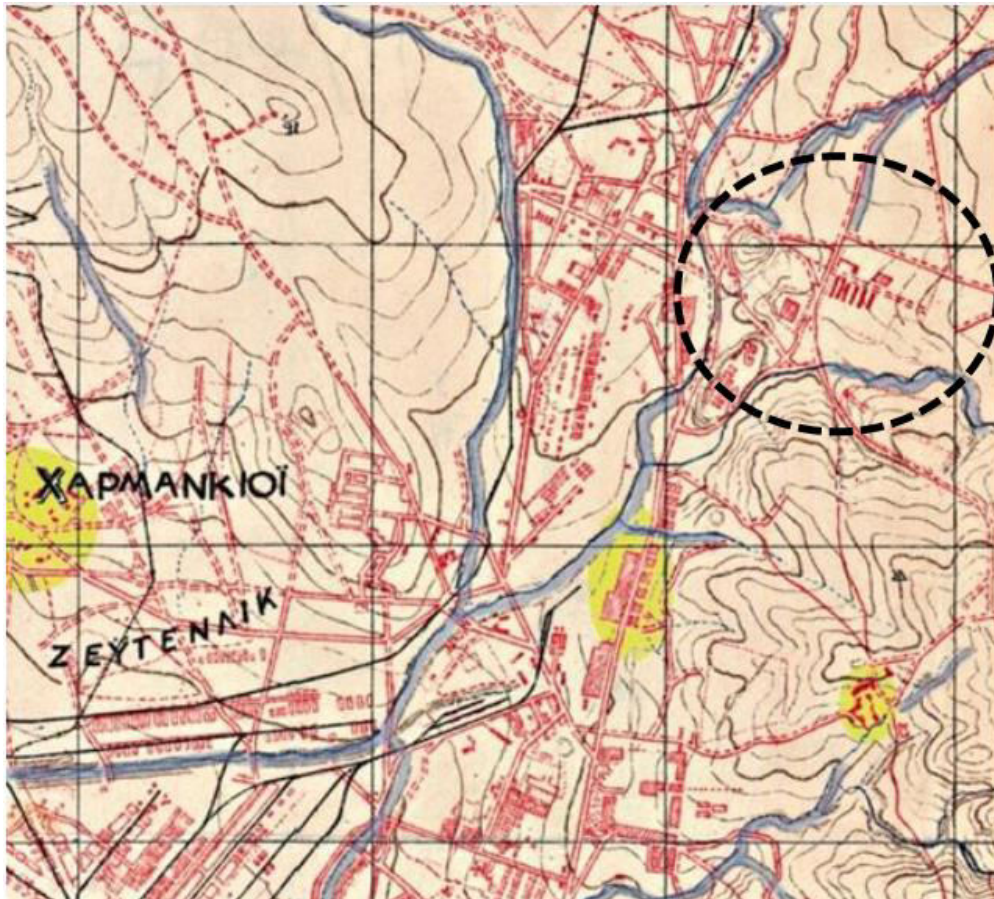
Κατά τη περίοδο 1915-1917, εντοπίζονται οι πρώτες στρατιωτικές εγκαταστάσεις, στο δυτικό τμήμα του σημερινού στρατοπέδου και αποτελούν τις παλαιότερες ενδείξεις στρατιωτικής ενέργειας στη περιοχή. Βέβαια, εδώ αξίζει να αναφέρουμε ότι αυτομάτως, οτιδήποτε ανήκε στο τουρκικό στρατό ως γεωγραφική έκταση, γινόταν συνήθως τμήμα του ελληνικού στόλου μετέπειτα. Πιο συγκεκριμένα, εντοπίζεται η στρατιά του Entente Cordiale, σύμμαχοι δηλαδή του ελληνικού στόλου. Σύμφωνα με ιστορικές καταγραφές της περιόδου, οι συμμαχικές δυνάμεις χωροθετούσαν στρατόπεδα μεγάλων διαστάσεων, τα βορειοδυτικά όρια συγκεκριμένα ενός μεγάλου στρατοπέδου υπολογίζεται ότι βρίσκονται στη περιοχή του πρώην στρατοπέδου σήμερα. Μέλος της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας της Στρατιάς της Ανατολής ήταν και ο Léon Rey, με αρχηγό στρατιάς των Sarrail, του οποίου διασώζεται αεροφωτογραφία της εποχής, για την ακρίβεια η φωτογραφία χρονολογείτο το 1916. Αναλυτικότερα, στην εικόνα φαίνονται τμήματα βόρεια του σημερινού Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης (ΠΣΘ) (https://pavlosmelas.gr/wp-content/uploads/2018/09/KARATASIOU_1.pdf).

Εικόνα 7: Αεροφωτογραφία του 1916 του αρχαιολόγου L.Ray (Πηγή εικόνας:https://pavlosmelas.gr/wp-content/uploads/2018/09/KARATASIOU_1.pdf)

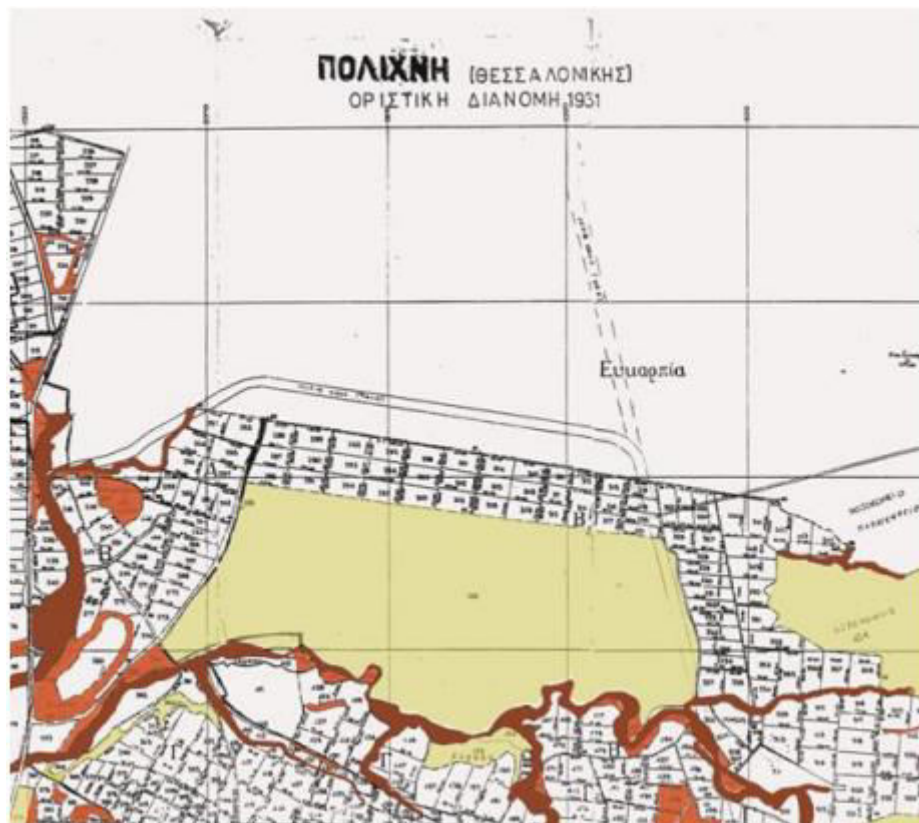
Ο ελληνικός στρατός φαίνεται ότι κατέλαβε τις εγκαταστάσεις που έμειναν διαθέσιμες μετά την αποχώρηση των συμμάχων. Οι γνωστοί σε εμάς χάρτες της πόλης του 1927 και του 1929 επίσης υποδεικνύουν τις ίδιες εγκαταστάσεις. Στον δεύτερο μάλιστα (του 1929) σημειώνεται και η ένδειξη «Κέντρο Ιππωνειών». Οπότε και μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι ο ελληνικός στρατός κατέλαβε την έκταση διαδεχόμενος τα συμμαχικά στρατεύματα. Η έκταση καταλήφθηκε επίσης διοικητικά με το από 20-7-1927 πρωτόκολλο κατάληψης (και αριθμό ανταλλαξίμου ακινήτου ΑΚ 11978) από το κεντρικό γραφείο ανταλλαγής ως ανήκων σε τρεις ανταλλαγέντες μουσουλμάνους.

Με την αξιοποίηση του χαρτογραφικού και ιστορικού υλικού της εποχής, γίνεται αντιληπτό, ότι ο ελληνικός στόλος κυριάρχησε επί του εδάφους και επικράτησε ύστερα από τους συμμάχους. Αναλυτικότερα, η έκταση πέρασε επίσημα στην κυριαρχία του ελληνικού στρατού και διοικητικά ανήκει σ' αυτός από τις 20-7-1927 με σχετικό πρωτόκολλο κάλυψης (και αριθμό ανταλλαξιμού ακινήτου ΑΚ 11978), ως τμήμα που ανήκε σε τρεις ανταλλαγέντες μουσουλμάνους, ξεκινώντας με αυτό τον τρόπο την να διοικείται από το ελληνικό κράτος.

Εικόνα 8: Ιστορική αποτύπωση της θέσης του Καρατάσιου (Πηγή εικόνας: Συλλογή Παπαϊωάννου, ΕΚΕΠΠ – ΕΚΕΧΧΑΚ - Εθνική Χαρτοθήκη)

Στο σημείο αυτό, αξίζει να τονίσουμε ότι η έκταση που ιστορικά περιγράφουμε είναι αρκετά ευρύτερη από αυτή που σήμερα χωροθετείται το πρώην στρατόπεδο Καρατάσιου

Εικόνα 9: Διανομή αγροκτήματος Πολίχνης (Πηγή εικόνας: Χάρτης από την οριστική διανομή του αγροκτήματος Πολίχνης. Με κόκκινο τα τμήματα που παραχωρήθηκαν στην κοινότητα Πολίχνης, με κίτρινο αυτά που παρέμειναν στην ιδιοκτησία του δημοσίου)

Σχεδόν το σύνολο της υφιστάμενης σημερινής έκτασης του στρατοπέδου, 689 περίπου στρεμμάτων, περιλαμβάνεται στη γεωργική διανομή του αγροκτήματος Πολίχνης του 1931, φέρει τον χαρακτηρισμό «στρατόπεδο» και καταλογογραφείται στον πίνακα διανομής ως «δημόσιον». Μετά το 1933 και σε διάφορες χρονικές φάσεις, άλλες εκτάσεις προσκυρώθηκαν και άλλες αποσπάστηκαν από την αρχική έκταση του στρατοπέδου. Ο στρατός είχε καταλάβει το σημαντικότερο τμήμα των εκτάσεων της εποχής, όπου γινόταν χρήση πυρομαχικών, ως πεδίο ασκήσεων βολής, προγενέστερα από το μισό της δεκαετίας του 1950. Με αυτό τον τρόπο, ξεκινάει στην ευρύτερη περιοχή μια συνολική προσπάθεια απαλλοτριώσεως τμήματος των εκτάσεων της. Οι απαλλοτριώσεις της έκτασης αυτής συνεχίστηκαν, καθώς υπολογίζεται ότι αποσπάστηκαν 2,2 στρέμματα με σκοπό τη κατασκευή τοπικής οδού και συγκεκριμένα της οδού, Αγνώστου Στρατιώτου, η οποία διασυνδέει τους Ανθόκηπους με την Ευκαρπία και την κεντρική οδό του Λαγκαδά.

Στη συνέχεια οι απαλλοτριώσεις συνεχίστηκαν. Αναλυτικότερα, το 1968 προσκυρώθηκαν δύο τμήματα γης δυτικά της σημερινής περιφερειακής οδού, η πρώτη 350 στρ. στα βορειοανατολικά (που απαλλοτριώθηκε με την ΥΑ 11061/1968) και η δεύτερη 236 στρ. στα νοτιοδυτικά (που απαλλοτριώθηκε με βάση την ΚΥΑ 7246/1968). Οι

απαλλοτριώσεις της έκτασης αυτής εξακολούθησαν να γίνονται το 1985, παραχωρούνται, γύρω στα 35 στρέμματα, για τη διάνοιξη της περιφερειακής οδού (ΥΑ Ε132/ε1381/φ30/1985), η οποία σήμερα αποτελεί το ανατολικό όριο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου και χώριζε τότε στη μέση το στρατόπεδο. Αργότερα, το 1990, το Ταμείο Εθνικής Άμυνας (ΤΕΘΑ), με αντίστοιχη απόφαση (Φ.914.2 /15 /16 /5509 /Σ.508 /14-3-1991/ΤΕΘΑ/1ο), σε συνδυασμό με τη πράξη του υπουργικού συμβουλίου (35/13-3-1990), παραχωρούνται 158 στρέμματα στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο και κατασκευάζεται μεταγενέστερα το νοσοκομείο Παπαγεωργίου, όπου άρχισε να λειτουργεί το 1999. Παράλληλα, σε διπλανή έκταση το 2007, μετεγκαταστάται το 424 ΓΣΝΕ, με αυτό τα τρόπο ξεκινούν να λειτουργούν μόνιμα κοινωφελής λειτουργίες στην έκταση αυτή η οποία παρέμεινε στα 689 στρέμματα πλέον.

Ο χώρος αυτός, αποτελεί ένα πεδίο διεκδικήσεων ήδη από το δεκαετία του '20 και ένα σύνθετο ζήτημα κυριότητας, γραφειοκρατικής δυσλειτουργίας του ελληνικού δημοσίου, αλλά και χώρος διεκδίκησης διαφορετικών συμφερόντων που διαπραγματεύεται το δημόσιο μεταξύ διαφορετικών υπουργείων. Ωστόσο μετά την οριστική αποχώρηση του στρατού το 2003, ξεκινάει μια υπερμεγέθης προσπάθεια πολιτών της περιοχής, συλλογικοτήτων/φορέων, αλλά και μελών της τοπικής αυτοδιοίκησης, που στόχο έχουν να παραμείνει ο χώρος αυτός ελεύθερος για τους κατοίκους της Θεσσαλονίκης, να μη τσιμεντοποιηθεί, να μη προχωρήσει το κράτος σε καμία ιδιωτικοποίηση και να μπορεί να αποτελέσει έναν ανοιχτό θησαυρό δημόσιο και φιλικό προς το περιβάλλον. Το ιστορικό πλαίσιο που δημιουργείται αναφορικά με τη διεκδίκηση του χώρου αναλύεται εκτενώς παρακάτω και αποτελεί μια πρωτόγνωρη διεκδίκηση της δημόσιας γης για τα ελληνικά δεδομένα.

Σ' αυτό το πλαίσιο γίνεται παρακάτω μια προσπάθεια καταγραφής των δράσεων, των διεκδικήσεων και όλων των προσπαθειών που γίνονται στο χώρο σε μια προσπάθεια εξέτασης του πόσο καθοριστικές είναι οι θέσεις των πολιτών για τη πορεία του χώρου και παράλληλα στην καταγραφή της σύγχρονης ιστορίας της περιοχής.

2.1.2 Προτάσεις για τον χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου

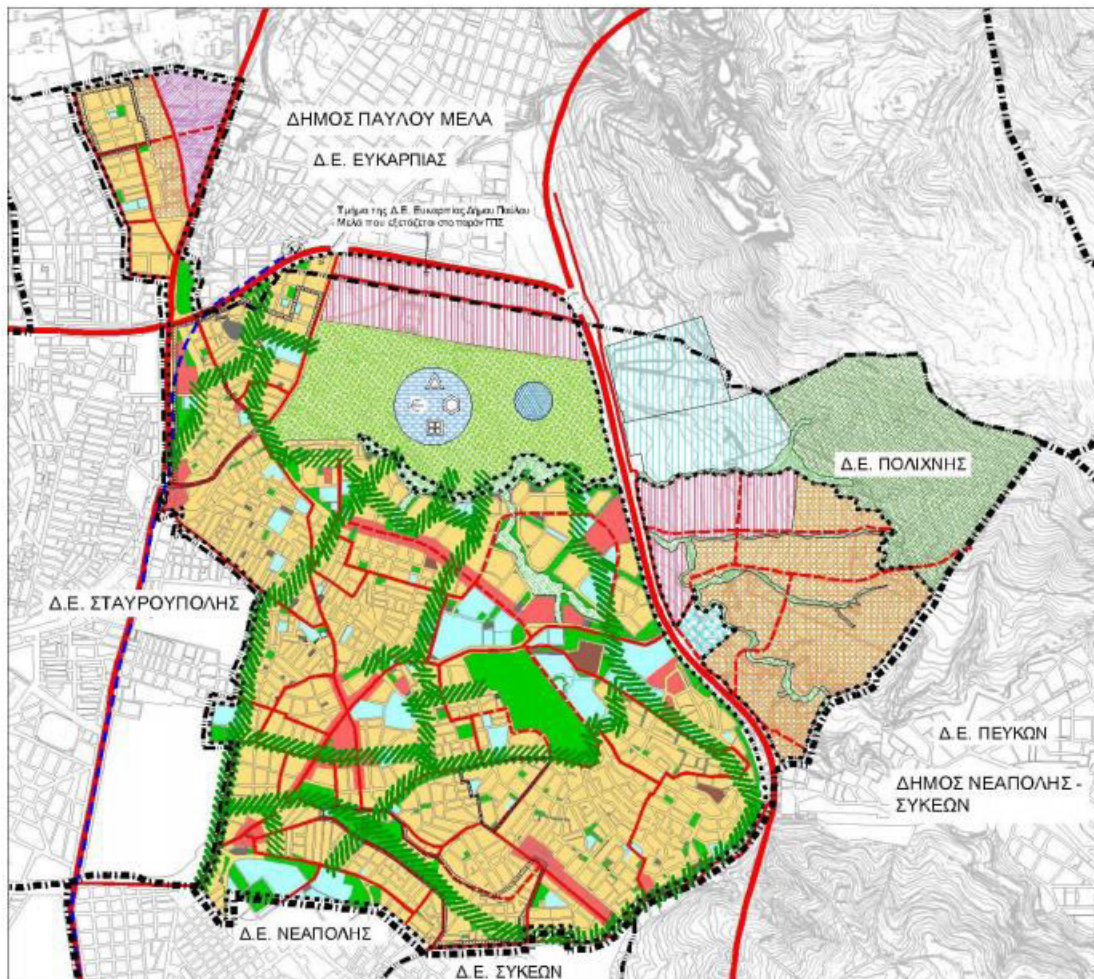
Το ενδιαφέρον για τη διεκδίκηση του χώρου του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου και για την αξιοποίηση του προέρχεται από πολλαπλές πλευρές. Αντίστοιχα, οι προτάσεις για το σχεδιασμό των χρήσεων του είναι με ανάλογο τρόπο πολλαπλές. Από τη στιγμή που ξεκίνησε το 2005 μια προσπάθεια διεκδίκησης του χώρου, ακολούθησαν σε όλη τη μακροχρόνια πορεία πολλαπλές προτάσεις από φορείς, γραφεία και επιστήμονες του χωρικού σχεδιασμού. Ο χώρος αποτελεί μια σημαντική έκταση στρεμμάτων και είναι σε κομβικό σημείο στο Π.Σ.Θ., γι' αυτό και υπάρχει το ανάλογο ενδιαφέρον. Παρακάτω θα παρουσιαστούν ορισμένες από τις σημαντικότερες προτάσεις αξιοποίησης ή και καταγραφής της υφιστάμενης κατάστασης του χώρου.

Σε πρώτη φάση, για να γίνει κατανοητό το πολεοδομικό καθεστώς του συγκεκριμένου χώρου θα πρέπει να γίνει μια αναφορά στο νομικό πλαίσιο του Καρατάσιου. Βάση το ισχύον Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.) της Πολίχνης (υπ. αριθμ. 49788/2420/31-7-1987 Απόφαση Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, ΦΕΚ 1018Δ/14-10-1987 και των μετέπειτα τροποποιήσεων του ΦΕΚ 12Δ/18-1-1995 και ΦΕΚ 58Δ/7- 2-2000) η έκταση του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου είναι εκτός σχεδίου πόλης. Παρ' όλα αυτά, θα πρέπει να γίνει αναφορά στο γεγονός ότι το σχέδιο αυτό βρίσκεται υπό αναθεώρηση, καθώς στις 2 Δεκεμβρίου του 2020 το Συμβούλιο Μητροπολιτικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2508/97 και του άρθρου 13 του ν. 4447/2016 (Α' 41), κατά την Εισήγηση της Διεύθυνσης του συμβουλίου, αποφασίστηκε ομόφωνα η έγκριση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου της Δημοτικής Ενότητας Πολίχνης, του Δήμου Παύλου Μελά Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης (στάδιο Β2 του Γ.Π.Σ.)⁴. Με αυτό τον τρόπο οριστικοποιείται η ένταξη του Καρατάσιου στο Γ.Π.Σ. και αναμένεται μόνο η υπογραφή του για να γίνει Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης.

Στο Γ.Π.Σ. της Πολίχνης λοιπόν (εκεί εντάσσεται το Καρατάσιου), προβλέπει ότι κατ' ελάχιστον το 75% των 689 στρεμμάτων του χώρου, θα είναι ελεύθεροι χώροι πρασίνου, ενώ κατά μέγιστο στο 25% θα υπάρχουν ορισμένες κοινωφελείς χρήσεις (υπ. αριθμό 298/2012 του δημοτικού συμβουλίου). Οι κοινωφελείς χρήσεις που ορίζονται για το Καρατάσιου αφορούν: Εγκαταστάσεις τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (σχολές, φοιτητικές εστίες κ.ά.), περίθαλψης, αθλητικές χρήσεις, μέσα μαζικής μεταφοράς (προβλέπεται στάση των δυτικών επεκτάσεων του μετρό στο χώρο), πολιτιστικές χρήσεις και πυροσβεστικός σταθμός.

Με αυτό τον τρόπο, παρακάτω προβάλλεται το στάδιο Β2 οριστικής πρότασης της τροποποίησης του Γ.Π.Σ. της Δημοτικής ενότητας Πολίχνης του Δήμου Παύλου Μελά. Η ανάδοχος της πρότασης είναι η Τεχνική Εταιρία Μελετών Γεωχώρος Α.Ε., με ειδικό σύμβουλο της συγκεκριμένης μελέτης τη Γιαννακού Αθηνά, Αρχιτέκτων μηχανικό Δρ. Χωροταξίας-Πολεοδομίας μέχρι τον Αύγουστο του 2016 και ανάδοχο τον Ναγκουλή Αθανάσιο, Γεωλόγο (ως και την ημερομηνία έκδοσης της πρότασης, Οκτώβριο 2019). Η πρόταση αυτή αφορά τη δημιουργία ενός μητροπολιτικού πάρκου με κοινωφελείς χρήσεις όπως φαίνεται στη παρακάτω εικόνα.

⁴ Βλ. παραπομπές: Γνωμοδότηση

Χάρτης 3: Δομικό σχέδιο χωρικής οργάνωσης (Πηγή χάρτη: [ΤΕΥΧΟΣ Β2 ΣΤΑΔΙΟΥ ΓΠΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ SIGNED.pdf](#))

Πιο συγκεκριμένα σε επίπεδο πόλης έχουν γίνει πληθώρα προτάσεων για το χώρο του Καρατάσιου. Σε μια τεχνοοικονομική μελέτη αξιοποίησης των στρατοπέδων της Θεσσαλονίκης παρουσιάστηκε ένα χωροταξικό σχέδιο ογκοδιαστικής διάταξης των λειτουργιών για το Καρατάσιου. Η πρόταση ήταν τεχνοοικονομική μελέτη του Οργανισμού Ρυθμιστικού Θεσσαλονίκης (ΟΡΘΕ) και ανερχόταν στο 2002, περίοδο που είχε γίνει μια ευρύτερη προσπάθεια διασύνδεσης του της τοπικής αυτοδιοίκησης με το στρατό μέσω του ν 2745/1999⁵.

⁵ Βλ. https://pavlosmelas.gr/wp-content/uploads/2018/09/KARATASIOU_1.pdf

Χάρτης 4: Τεχνοοικονομική μελέτη αξιοποίησης Καρατάσιου (Πηγή χάρτη: Γραφείο Δοξιάδη, Τεύχος Δ – Τεχνική Έκθεση, Οκτώβριος 2002.)

Παρακάτω παρατίθενται ορισμένες επιπλέον προτάσεις για το χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου από μέλη του Αριστοτέλειου Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης. Πολλές φορές η σύνθεση μια πρότασης αποτέλεσε κίνητρο για την διαμόρφωση απόψεων αναφορικά με το μέλλον μια χωρικής ενότητας.

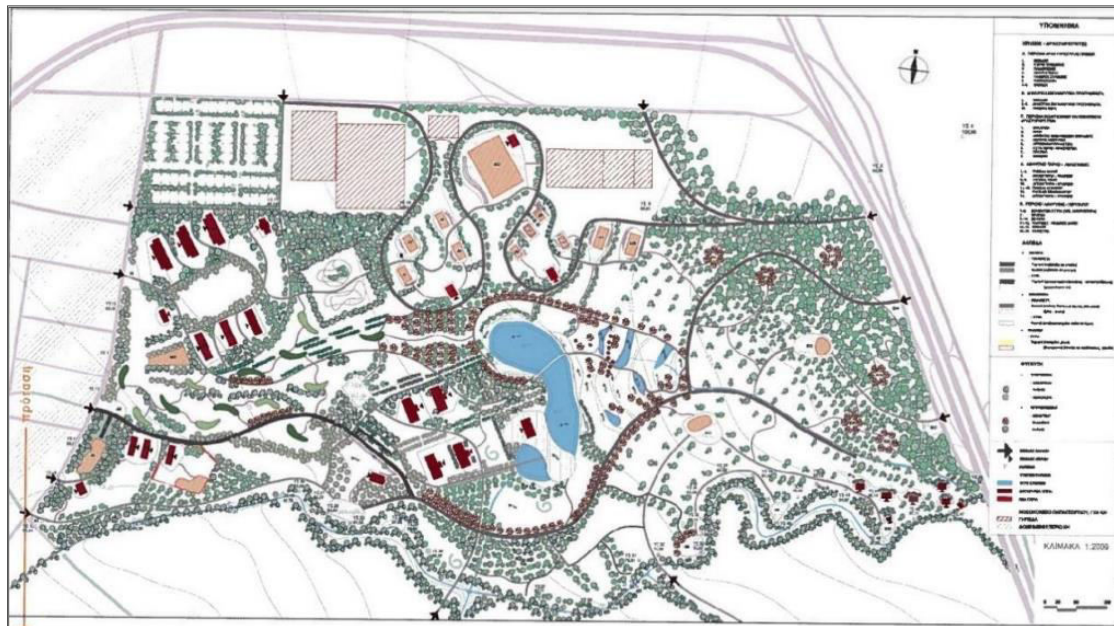

Χάρτης 5: Πρόταση του ΑΠΘ . Πηγή: Από το τεύχος με τίτλο «Διερεύνηση της χρήσης γης του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου στο Δήμο Πολίχνης Θεσσαλονίκης για την ανάπτυξη πάρκου, πολιτιστικών δραστηριοτήτων και εγκαταστάσεων ΑΠΘ, Φάση Ε, τελική Πρόταση, φεβρουάριος 2010, Γενικός συντονιστής Μ.Κωτσιόπουλος.

Χάρτης 6: Πρόταση της φοιτητικής ομάδας. Γκούμας, Ιακωβίδης & Πάτσιος – Μπουτουλούσης από τον τόμο Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΠΣ ΑΠΘ, Οι φοιτητές σχεδιάζουν το

τοπίο της Θεσσαλονίκης στην αιεφόρα προοπτική της πόλης, Εκδώσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη, 2009.

Χάρτης 7: Πρόταση της φοιτητικής ομάδας 2. Νάτση, Νεράντζη, Συροπούλου, Τύρη από τον τόμο Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΠΣ ΑΠΘ, Οι φοιτητές σχεδιάζουν το τοπίο της Θεσσαλονίκης στην αιεφόρα προοπτική της πόλης, Εκδώσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη, 2009.

Το ιστορικό πλαίσιο αλλά και οι διεκδικήσεις που δημιουργούνται αναφορικά με τη διεκδίκηση του χώρου αναλύεται εκτενώς παρακάτω και αποτελεί μια πρωτόγνωρη διεκδίκηση της δημόσιας γης για τα ελληνικά δεδομένα.

Σ' αυτό το πλαίσιο γίνεται παρακάτω μια προσπάθεια καταγραφής των δράσεων, των διεκδικήσεων και όλων των προσπαθειών που γίνονται στο χώρο σε μια προσπάθεια εξέτασης του πόσο καθοριστικές είναι οι θέσεις των πολιτών για τη πορεία του χώρου και παράλληλα στην καταγραφή της σύγχρονης ιστορίας της περιοχής.

2.2 Ιστορικό πλαίσιο διεκδικήσεων του χώρου του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου στο δήμο Παύλου Μελά

2.2.1 Μεθοδολογία της συνέντευξης

Διενεργήθηκε μία συνέντευξη στο πλαίσιο σκόπιμης δειγματοληψίας πολιτικά σημαντικής περίπτωσης, στην οποία «Απώτερος στόχος είναι η εστίαση σε περιπτώσεις, οι οποίες λόγω ακριβώς της σημαντικότητάς τους προσελκύουν το ενδιαφέρον και ενδεχομένως οδηγούν και σε καλύτερη αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας» (Ισαρη & Πουρκός, 2015) η συνέντευξη ήταν αδόμητη έτσι ώστε ο συνεντευξιαζόμενος να

Εναλλακτικές οπτικές της ανάπτυξης: Η περίπτωση του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου στο δήμο Παύλου Μελά

καθοδηγεί τις απαντήσεις στις σημαντικές στιγμές της ιστορικής εξέλιξης των διεκδικήσεων. Ο πληροφορητής ήταν άμεσα εμπλεκόμενος σε αυτή την ιστορική εξέλιξη. Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε μέσα από ψηφιακή πλατφόρμα και διήρκεσε 1 ώρα και 30 λεπτά.

2.2.2 Η ιστορική πορεία των διεκδικήσεων του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου

Το ιστορικό πλαίσιο των διεκδικήσεων του χώρου του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου στο δήμο Παύλου Μελά είναι ένα πολύπλοκο ζήτημα γραφειοκρατίας, κρατικής ανεπάρκειας, σύγκρουσης ιδιωτικών συμφερόντων αλλά και ένα μοναδικό παράδειγμα στον ελλαδικό χώρο για το κατά πόσο ομάδες / συλλογικότητες διεκδικούν έναν εγκαταλελειμμένο χώρο. Μέσα από την αξιοποίηση πληροφοριών από ανώνυμες πηγές, γίνεται παρακάτω μια προσπάθεια συγκέντρωσης και ανάλυσης του ιστορικού πλαισίου που αφορά τις διεκδικήσεις για το χώρο αυτό.

Αρχικά μια άτυπη ομάδα πολιτών βλέποντας τότε την κατεύθυνση για την αξιοποίηση του Καρατάσιου, ξεκίνησε να δραστηριοποιείται για να αποτρέψει την ιδιωτικοποίηση του χώρου. Τότε ο δήμος Πολίχνης, άρχισε τις προσπάθειες επικοινωνίας με το Υπ. Εθνικής Άμυνας γιατί τη χρήση την είχε το Υπ. Εθνικής άμυνας, καθώς ο χώρος είναι χαρακτηρισμένος ως ανταλλάξιμος του ελληνικού δημοσίου. Δηλαδή, ανήκει στην υπηρεσία ανταλλαξίμων του υπουργείου οικονομικών. Ο στρατός δεν άφηνε ποτέ τη χρήση και συνεχώς διεκδικούσε να πάρει και την κυριότητα. Τουλάχιστον 2-3 φορές έγιναν οι δικαστικές διαμάχες και βγήκαν κοινές υπουργικές αποφάσεις, στις οποίες προέκυψε ότι ο χώρος είναι ανταλλάξιμος και ανήκει στο υπουργείο οικονομικών (αυτά όλα υπάρχουν σε ένα ολόκληρο ιστορικό που έχει συγκεντρωθεί από τη βουλή των Ελλήνων). Αλλά ποτέ δεν άφηνε τη χρήση ο στρατός, δηλαδή δεν πήγε να παραχωρήσει το χώρο αφού τέλειωσε η δράση του, αυτή που είχε για 50-60 χρόνια και πίεσε τότε η κυβέρνηση, γιατί ο στρατός έχει από πίσω του το ταμείο εθνικής άμυνας (Τ.ΕΘ.Α.). Είναι το πιο βαθύ και το πιο ιστορικό ταμείο (το ιστορικό είναι 120 χρόνων, του ταμείου Εθνικής Άμυνας και είναι μέσα απόστρατοι, ενεργοί στρατιωτικοί του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και αυτοί τη περιουσία του στρατού θέλουν πάντα να την υπερασπίζονται για τα προσωπικά-συνδικαλιστικά τους κεκτημένα).

Το 2005 έγινε η πρώτη παραχώρηση του Καρατάσιου, τότε ήταν υπουργός Εθνικής Άμυνας ο κύριος Λαμπρόπουλος και δήμαρχος Πολίχνης ο κύριος Ξανθόπουλος. Για 30 χρόνια 120 στρέμματα από τα 689 που είναι κάτω από τον περιφερειακό. Το Καρατάσιου είναι γύρω στα 1.340 στρέμματα συνολικά. Δόθηκε το προηγούμενα χρόνια τμήμα αυτού του χώρου, για να γίνουν τα 2 μεγάλα νοσοκομεία (Παπαγεωργίου και 424 στρατιωτικό νοσοκομείο) και ο Περιφερειακός. Έμεινε ένα κομμάτι γύρω στα 60 στρέμματα πάνω από τον περιφερειακό και 689 κάτω. Από αυτά τα 689 παραχώρησε τότε το υπουργείο Εθνικής Άμυνας 120 στρέμματα στο δήμο Πολίχνης, αυτά το 2005, με σκοπό να αξιοποιηθούν ως ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου και βγήκε ένα master plan τότε, που άφηνε και ένα παραθυράκι και για τη μελλοντική διεκδίκηση.

Ο δήμος τότε κινήθηκε πολύ γρήγορα το 2006, μέσα από το πρόγραμμα τοπικής αυτοδιοίκησης το «Θησέας», γύρο στο ένα εκατομμύριο ευρώ, ενέταξε και έφτιαξε διάφορα έργα μέσα στο πρώην στρατόπεδο. Βοήθησε και η γενική γραμματεία αθλητισμού και φτιάχτηκαν 3 δημοτικά γήπεδα που τα χρησιμοποιούμε μέχρι και σήμερα, από ακαδημίες ποδοσφαίρου του δήμου ή ακόμα και για μαζικό αθλητισμό από σχολεία του δήμου μας. Φτιάχτηκε και ένα πάρκο, μπροστά στην είσοδο με παιδική χαρά, με πέργκολες, παγκάκια και δύο κτήρια το ένα ημιτελές, το άλλο τελείωσε κανονικά, ανακατασκευή με στατική μελέτη όπου χρησιμοποιείτε μέχρι και σήμερα για δράσεις μαζικού αθλητισμού, πολιτιστικού περιεχομένου, ψυχαγωγίας, αλλά το χρησιμοποιούν και τα δίπλα σχολεία για διάφορες εκπαιδευτικές δράσεις.

Στη συνέχεια το 2007, ο στρατός πίεζε σε εκείνο το διάστημα, για να υπογραφεί οριστικά η παραλαβή των 120 στρεμμάτων γιατί άλλαξαν τότε οι διοικήσεις στο δήμο και η επόμενη διοίκηση, ισχυρίζονταν ότι διεκδικεί τη πλήρη κυριότητα του χώρου και δεν δέχεται διεκδικήσεις από το στρατό. Βέβαια, τα έργα είχαν γίνει με τη προηγούμενη διοίκηση του δήμου ήδη. Με αυτό τον τρόπο, άρχισαν να μπαίνουν οι πρώτες κοινωφελής χρήσεις στο χώρο. Το ίδιο διάστημα μια άτυπη ομάδα που λέγονταν Κίνηση Πολιτών Καρατάσιου, η οποία στόχευε στη διεκδίκηση του χώρου για το κοινό και ήταν αντίθετη στις θέσεις του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (δηλαδή την αξιοποίηση τμήματος του χώρου από το Τ.ΕΘ.Α.), σε συνεργασία με δύο εκπαιδευτικούς που δραστηριοποιούνταν στο περιβαλλοντικό θεματικό δίκτυο, αλλά και το σχολείο εντός της κοινωνίας και το δίκτυο «Ενεργός πολίτης στο δήμο Παύλου Μελά» άρχισαν προσπάθειες κινητοποίησης πολιτών για τη διεκδίκηση του χώρου. Ακόμη, σε ανοιχτή εκδήλωση που έγινε στο 2^ο Γελ. Σταυρούπολης από μαθητές προωθήθηκε ερωτηματολόγιο και άρχισε έρευνα για το χώρο αυτό. Οι προσπάθειες αυτές έλαβαν σταδιακά μεγάλη προβολή και το διάστημα εκείνο ξεκίνησε να ξεκλειδώνεται μια ευρύτερη συζήτηση για το δυναμικό αξιοποίησης των πρώην στρατοπέδων του αστικού ιστού. Με αυτό τον τρόπο, ξεκινάει μια τάση ενοποίησης από διαφορετικούς φορείς της πόλης για την κοινή αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού. Κάτι που αξίζει να αναφερθεί βέβαια είναι ότι για το Καρατάσιου δεν υπήρχε κρατική στήριξη στην αρχή, όλες οι προσπάθειες ξεκινούσαν από τα κάτω, σε αντίθεση με άλλα στρατόπεδα που σχετιζόταν φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Αργότερα το 2008, αποφασίστηκε να γίνει ένας άτυπος φορέας, το Δίκτυο Κινήσεων Θεσσαλονίκης, όπου περιλαμβάνονταν περίπου 30 συλλογικότητες και φορείς από όλη τη πόλη και όλες αυτές τις δράσεις τόσο νομική, όσο κινηματική υποστήριξη. Άρχισε λοιπόν να δομείται ένα σύνολο φορέων που είχαν σαν κοινό στόχο τη διεκδίκηση του δημόσιου χώρου με ευρύτερο τρόπο και αφορούσε άμεσα και το Καρατάσιου. Την ίδια χρονιά ο δήμος παραχώρισε 300 τ.μ. στη περιβαλλοντική ομάδα του 2^{ου} Γελ. Σταυρούπολης εντός του πρώην στρατοπέδου. Έτσι, ξεκινούν νέες μόνιμες χωρικές δραστηριότητες στο χώρο και προστίθεται ένα λιθαράκι στη διεκδίκηση του χώρου.

Την επόμενη χρονιά το 2009, υπήρξε μια άμεση σύγκρουση σε μια προσπάθεια δενδροφύτευσης στο χώρο, μεταξύ φορέων και συνεργασία στρατιωτικών και αστυνομικών δυνάμεων. Αφενός οι φορείς και οι ομάδες είχαν την υποστήριξη της πλειοψηφίας της τοπικής κοινότητας και αφετέρου ο στρατός και η αστυνομία ασκούσαν νομικές πιέσεις στους παρευρισκόμενους. Τα γεγονότα αυτά είχαν αίσιο τέλος και οι πολίτες με τις συλλογικότητες δικαιώθηκαν, χάρις κίολας στη μαζική λαϊκή υποστήριξη. Έτσι, 6 μήνες αργότερα, ξεκίνησε μια πολύ μεγάλη δράση, το «τρέχουμε για τα στρατόπεδα», το διοργάνωσαν τότε οι 5 δήμοι της δυτικής Θεσσαλονίκης με πρωτοβουλία του Δικτύου Κινήσεων Θεσσαλονίκης. Αφού τους κατατέθηκε μια πρόταση ως κίνηση πολιτών Καρατάσιου, ότι πρέπει να γίνει μια δράση για να κινητοποιηθεί μια αξιόλογη μερίδα του πληθυσμού των δήμων αυτών. Με αυτό τον τρόπο, ξεκίνησε το πρώτο «τρέχουμε για τα στρατόπεδα», όπου ξεκινούσε μέσα από το Παύλου Μελά, και κατέληγε στο Καρατάσιου, αυτό δημιούργησε μεγάλη απήχηση για το ζήτημα της διεκδίκησης των χώρων αυτών.

Τα επόμενα 2 χρόνια, δηλαδή το διάστημα 2010-2011 άρχισαν οι συζητήσεις για το στρατόπεδο του Παύλου Μελά. Αυτό άρχισε μια σημαντική πορεία διαμόρφωσης με μητροπολιτικό πάρκο. Το γεγονός αυτό, καθώς το 2011 υπήρξε η ενοποίηση των Καλλικρατικών δήμων, λειτουργούσε ανασταλτικά για το Καρατάσιου, καθώς θεωρήθηκε πλεονασμός από τη κυβέρνηση της εποχής η δημιουργία 2 μητροπολιτικών πάρκων σε χώρους που ήταν πρώην στρατόπεδα.

Στο πλαίσιο αυτό, το 2011 γίνεται εκ νέου μια προσπάθεια ενοποίησης των δυνάμεων διαφορετικών συλλόγων του χώρου. Συγκεκριμένα, ενοποιήθηκε η κίνηση πολιτών Καρατάσιου με την εθελοντική ομάδα Καρατάσιου και δημιουργήθηκε τη χρονιά εκείνη ο Πολιτιστικός Σύλλογος Καρατάσιου. Οι συζητήσεις που έκανε ο σύλλογος αυτός με το δήμο δεν έβρισκαν έφορο έδαφος, ενώ άρχισε να υλοποιείται μια δράση «Ζωντανεύοντας το Καρατάσιου» η οποία είχε περιβαλλοντικό και πολιτιστικό υπόβαθρο. Παράλληλα υπήρξε μια επιτυχημένη προσπάθεια κινητοποίησης ιστορικών συλλόγων της περιοχής, όπως την Ένωση Ποντίων Πολίχνης, αλλά και άλλους αθλητικούς και ιστορικούς συλλόγους, οι οποίοι άρχισαν να ασχολούνται πιο ενεργά με το χώρο του πρώην στρατοπέδου, μέσα από τον εθελοντισμό και τη συντήρηση του χώρου. Την ίδια χρονιά ένα μικρό τμήμα του χώρου διεκδικείται από ομάδα περιαιστικών καλλιεργητών και γεννάτε η ΠΕΡΚΑ. Ήταν σημαντικό διάστημα αυτό για την ευρύτερη πορεία του χώρου, καθώς υπήρξε σπουδαία ανταπόκριση από φορείς και συλλόγους αλλά και απλούς πολίτες της περιοχής.

Το 2012 τον Οκτώβριο, το υπουργείο Εθνικής Άμυνας έκανε άρση της παραχώρησης που είχε δώσει το 2005, λέγοντας ότι δεν ανταποκρίνεται ο δήμος σε όσα είχε συμφωνήσει και ζήτησε από τον δήμο να αποχωρίσει από το πρώην στρατόπεδο Καρατάσιου και ότι πλέον ορίζεται ως καταπατητής. Αυτό το έγγραφο δεν δημοσιοποιήθηκε άμεσα από το δήμο εκείνο το διάστημα και οι αντιδράσεις δεν ήταν άμεσες.

Την επόμενη χρονιά, πιο συγκεκριμένα το Μάρτιο του 2013 τα αποτελέσματα της άρσης αυτής έγιναν πράξη. Ουσιαστικά, υπήρξε είσοδος στο χώρο του πρώην στρατοπέδου από τις αρχές, εκεί πιστοποιούσαν αστυνομικοί με συνοδεία του στρατού τις ταυτότητες των επισκεπτών και ιδίως των μελών της ΠΕΡΚΑ, καθώς όλοι αυτοί θεωρήθηκαν καταπατητές του χώρου. Μέσα στις επόμενες ώρες, παραβρέθηκε σημαντική μάζα της τοπικής κοινότητας, συλλογικότητες και φορείς, καθώς και ο τύπος. Οι αρχές αποχώρισαν από το χώρο και ακολούθησε δικαστική διαμάχη, καθώς οι πολίτες (με πρωτοπόρους το Δίκτυο Κινήσεων Θεσσαλονίκης) κατέθεσαν μήνυση στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας για την «εισβολή» στο χώρο του πρώην στρατοπέδου και για τους ελέγχους. Με αυτό τον τρόπο, η σύγκρουση των αρχών με τη τοπική κοινότητα έφτασε στο ζενίθ της και έγινε ευρέως κατανοητό ότι υπάρχουν σημαντικά συμφέροντα της πολιτείας, πίσω από τη διεκδίκηση του χώρου.

Σε μια πρωτοφανής δικαστική ενέργεια για τα ελληνικά δεδομένα, ακολούθησαν πάρα πολλές συνεντεύξεις, δράσεις γύρω από το συγκεκριμένο συμβάν και έλαβε πολύ μεγάλη διάσταση, καθώς πραγματοποιήθηκαν πληθώρα ερωτήσεων στο ευρωκοινοβούλιο και στην ελληνική Βουλή. Αναφορικά με τη πορεία της εκδίκασης, η υπόθεση πήγε στους στρατιωτικούς δικαστές και η υπόθεση μπήκε στο αρχείο. Οι πολίτες που κατέθεσαν τη μήνυση δεν ενημερώθηκαν ουσιαστικά για τη πορεία της εκδίκασης παρά μόνο έλαβαν τα πρακτικά από τις καταθέσεις των μαρτύρων και των μηλιτών, με αυτό τον τρόπο έγινε η αρχειοθέτηση της υπόθεσης. Από το παραπάνω γεγονός, συμπεραίνεται η ισχύς του υπουργείου Εθνικής Άμυνας στις εκδικάσεις στον ελλαδικό χώρο. Από την άλλη, η δύναμη της συλλογικότητας και των πολιτών αποτελούν εξίσου ανατρεπτικό παράγοντα για τη πορεία διεκδίκησης του χώρου.

Στη συνέχεια το 2014, σε μια εκδίκαση του κτηματολογίου που πραγματοποιήθηκε το Μάρτιο του 2014 για την ιδιοκτησία του χώρου, ο στρατός κατέθεσε στο υπουργείο Εθνικής Άμυνας ότι υπήρχε στρατιωτική δραστηριότητα στο χώρο του Καρατάσιου, πριν από την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης. Με απλά λόγια, σύμφωνα με νομοθεσία της εποχής ότι ήταν περιουσία του Οθωμανικού στρατού πέρασε αυτόματα στην ιδιοκτησία του ελληνικού στρατού, όπως έγινε με ένα μεγάλο κομμάτι το Παύλου Μελά, που ήταν Οθωμανικό στρατόπεδο και όπως ήταν και το Γ' Σώμα που ήταν Οθωμανικό στρατόπεδο. Κατά την διάρκεια υλοποίησης του κτηματολογίου, ο στρατός κατέθεσε λάθος πράγματα, καθώς υπήρχε και την εποχή εκείνη (1912-1920) σύγκρουση της Κτηματικής Εταιρίας του Δημοσίου (ΚΤ.Ε.Δ.) και του Τ.ΕΘ.Α. Ύστερα, οι δικαστές του στρατού αντικρούσαν και βγήκε μια απόφαση ότι δικαιώνεται στο κτηματολόγιο ο στρατός, δηλαδή το υπουργείο Εθνικής Άμυνας και το Τ.ΕΘ.Α. και ο χώρος αυτός ανήκει πλέον στο υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Η αποφάσεις αυτές αργήσαν πολύ να γνωστοποιηθούν, συγκεκριμένα έγιναν γνωστές αρκετούς μήνες αργότερα (Σεπτέμβριο του 2014) και προχώρησαν συζητήσεις για την αξιοποίηση του χώρου με υπόβαθρο τις αποφάσεις του υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Κατά το διάστημα εκείνο (2014), αλλάζει η δημοτική αρχή της περιοχής. Η νέα διοικούντες του χώρου ξεκινούν να ασκούν πιέσεις στο υπουργείο Εθνικής Άμυνας για την απομάκρυνση των στρατιωτικών διεκδικήσεων από τον χώρο. Αυτό, στέλνει επιστολές το διάστημα εκείνο στο δήμο ότι είναι καταπατητής και θα πρέπει να αποχωρήσει από το χώρο άμεσα. Παράλληλα, ξεκινάει και η διοικητική αρχή του δήμου να διεκδικεί τη διαχείριση του χώρου και αυτό το λαϊκό κίνημα αγωνιστών, που διεκδικεί του Καρατάσιου ως δημόσιο αγαθό, κίνημα που ξεκίνησε από τους ίδιους τους πολίτες έρχεται και αποτυπώνεται στη νέα δημοτική διαχείριση και επισημοποιείται, καθιστώντας με αυτόν τον τρόπο ακόμη πιο ισχυρή τη διεκδίκηση του χώρου για δημόσια χρήση.

Παράλληλα, την ίδια χρονιά άρχισαν να εντάσσονται στο Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ.) διάφορα πρώην στρατοπέδα. Την πορεία εκδίκασης του Δικτύου Κινήσεων Θεσσαλονίκης είχε αναλάβει την ολική υποστήριξη ο Παναγιώτης ο Λικουμίδης, που είναι και στέλεχος των οικολόγων πράσινων και η Βιβιάνα η Μεταλλινού, που προθυμοποιήθηκε να βοηθήσει να ολοκληρωθεί έστω μια πρώτη πρόταση, από την τοπική κοινωνία για την αξιοποίηση του Καρατάσιου. Έτσι άρχισαν τα τέλη του 2013 με αρχές του 2014, διάφορες συναντήσεις με τοπικούς συλλόγους και να μαζεύονται διάφορες προτάσεις για την αξιοποίηση του χώρου. Η βοήθεια από ανθρώπου κλειδί ήταν καθοριστική για τη προβολή του ζητήματος και για την δημιουργία ενός σχεδίου για τη δημόσια χρήση του χώρου και τη πορεία διαμόρφωσης του σε μητροπολιτικό πάρκο.

Στη πορεία, το 2015 αλλάζει η κυβέρνηση και ο ΣΥΡΙΖΑ έθετε σαν βασική στόχευση στη χωροταξική του ατζέντα την απόδοση των πρώην στρατοπέδων στους πολίτες των εκάστοτε περιοχών. Ωστόσο, η συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝ.ΕΛ. δεν βοήθησε την κατάσταση καθώς ο Παναγιώτης Καμμένος ήταν θερμός υποστηρικτής των συμφερόντων του υπουργείου Εθνικής Άμυνας, όπου ήταν ο ίδιος υπουργός. Αφενός ο ΣΥΡΙΖΑ ήταν θετικός με τα δικαιώματα των πολιτών και του δήμου, αφετέρου οι ΑΝ.ΕΛ. έθεταν εμπόδια και υπερασπιζόταν το Τ.ΕΘ.Α. Η κατάσταση αυτή διογκώθηκε μέχρι τις αρχές του 2018, όπου ο δήμος Παύλου Μελά κλήθηκε ως κατηγορούμενος από το υπουργείο Εθνικής Άμυνας να παρουσιαστεί στο δικαστήριο ως καταπατητής του χώρου, σε μια προσπάθεια εκφοβισμού του δήμου με απώτερο στόχο την απομάκρυνση των δημόσιων δραστηριοτήτων από τον χώρο.

Στη δίκη που ακολούθησε κλήθηκαν δύο διοικήσεις του δήμου Παύλου Μελά να παραβρεθούν ως κατηγορούμενοι-καταπατητές του Καρατάσιου. Έτσι οι δύο δήμαρχοι ο Διαμαντής Παπαδόπουλος (2011-2014) και ο Δημήτριος Δεμουρτζίδης (2014-σήμερα) παρουσιάζονται στο δικαστήριο σε μια πρωτόγνωρη για τα ελληνικά δεδομένα διαμάχη υπεράσπισης από δύο διοικήσεις του δημοσίου χώρου. Δηλαδή και οι δύο διοικήσεις θεωρήθηκαν κατηγορούμενες από το υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Αυτό ξεσήκωσε ένα τεράστιο κύμα αντιδράσεων. Σημαντική μάζα συλλογικοτήτων και πολιτών παραβρέθηκαν στην εκδίκαση. Παράλληλα ο Μανώλης ο Λαντζίδης (πολιτικό στέλεχος του ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ.) να

διατελέσει δικηγόρο υπεράσπισης αλλά και βουλευτές του ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ. να διατελέσουν μάρτυρες μέσα στο δικαστήριο.

Η έκβαση της δίκης ήταν θετική για το δήμο Παύλου Μελά, καθώς κατατέθηκε στις αρχές του 2017 η ένσταση από το υπουργείο οικονομικών στη κτηματική υπηρεσία Θεσσαλονίκης, στην απόφαση του 2014 (απόφαση που δικαίωνε το στρατό στο κτηματολόγιο). Με εκείνο το χαρτί, ότι το υπουργείο οικονομικών συμφωνεί με τις προτάσεις του δήμου (διαχρονικά το υπουργείο οικονομικών συμφωνούσε με τις κινηματικές προτάσεις, ότι ο χώρος αυτός πρέπει να αξιοποιηθεί ως χώρος πρασίνου και με ορισμένες κοινωφελείς χρήσεις) και θεωρήθηκε από το δικαστήριο ότι υπάρχει ασάφεια του ιδιοκτησιακού καθεστώτος για το χώρο. Με απλά λόγια, στο δικαστήριο κατατέθηκε ότι ο χώρος διεκδικείται από την τοπική κοινωνία, υπάρχει ασάφεια ιδιοκτησιακού καθεστώτος και στις χρήσεις γης, αλλά και ότι οι χρήσεις στο Γενικό Πολεοδομικό είναι σύμφωνες και με το υπουργείο οικονομικών. Έτσι πίσω από το ζήτημα ενός πρώην στρατοπέδου βλέπουμε πως ανακλάται ένα περίπλοκο σύμπλεγμα συμφερόντων. Σε αυτή τη περίπτωση η ανεπάρκεια του δημοσίου λειτούργησε θετικά, καθώς η ιδιοκτησιακή ανακρίβεια του χώρου αποτέλεσε το θεμέλιο λίθο για τη θετική έκβαση της δίκης.

Τα παραπάνω αποτελούν μια σημαντική νίκη για το Δήμο και ιδίως για τους δημότες του Παύλου Μελά, αλλά και για του πολίτες ολόκληρης της Θεσσαλονίκης. Συνέχισαν απειλές από πλευράς του υπουργείου και επιστολές στο δήμο μέχρι και το 2019, όπου καλούνταν να απομακρυνθεί από το χώρο του πρώην στρατοπέδου.

Στο μεσοδιάστημα διαφορετικά στάδια του Γενικού Πολεοδομικού Πολίχνης παρουσιάστηκαν προς έγκριση. Το τελευταίο ήταν τον Οκτώβριο του 2019 και αφορούσε την οριστική πρόταση του Β2' με ανάδοχους τη τεχνική εταιρία μελετών ΓΕΩΧΩΡΟΣ Α.Ε. Στη πρόταση αυτή κατατέθηκε η έκταση των 636.562 τ.μ. του πρώην στρατοπέδου να δημιουργηθεί ένα μητροπολιτικό πάρκο με εγκαταστάσεις υπερτοπικής σημασίας.

Στη συνέχεια, το Συμβουλίου Μητροπολιτικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, αποφάσισε ομόφωνα θετικά το Δεκέμβριο του 2020 για την έγκριση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου της Δημοτικής Ενότητας Πολίχνης. Με την παραπάνω απόφαση, καθορίζονται οι χρήσεις γης για τη μελλοντική αξιοποίηση του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου. Συγκεκριμένα, προβλέπεται 75% κατ' ελάχιστον κοινόχρηστος χώρος πρασίνου και για το υπόλοιπο 0 έως 25% του χώρου προβλέπονται κοινωφελείς λειτουργίες υπερτοπικής σημασίας. Πρόκειται για υποδομές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΑΕΙ, ΤΕΙ) και υποστηρικτικές χρήσεις (φοιτητική εστία και λέσχη), αθλητικές εγκαταστάσεις, υποδομές περίθαλψης, καθώς και πυροσβεστικό σταθμό και εγκαταστάσεις μαζικών μεταφορών.

Συμπερασματικά, οι διεκδικήσεις χωρικών ενοτήτων αποτελούν σύνθετα ζητήματα και από πίσω κρύβονται πολλά συμφέροντα. Ωστόσο, με τη κινητοποίηση συλλογικοτήτων και με τα από τα κάτω πρωτοβουλίες αλλά και κινητοποίηση πολλών φορέων οι πολίτες

δικαιώνονται και το Καρατάσιου αναμένει να υπογραφεί ως Φ.Ε.Κ. και να γίνει ένας πράσινος δημόσιος χώρος με ορισμένες κοινωφελείς χρήσεις. Όλη αυτή η προσπάθεια ξεκίνησε από τα κάτω, από απλούς πολίτες που αγαπούσαν το χώρο και μεταφράστηκε σε δίκτυο φορέων για να γίνει στο τέλος το πέρασμα στη δημόσια διοίκηση την κατάλληλη περίοδο για τη διεκδίκηση του χώρου. Όλα μοιάζουν λοιπόν έτοιμα και με την επικαιροποίηση του Φ.Ε.Κ. θα οριστικοποιηθεί πλέον και οι νίκη όλης αυτής της μακροχρόνιας προσπάθειας πολιτών, φορέων και ομάδων που πολέμησαν για την υπεράσπιση του χώρου.

2.3Η ΠΕΡΚΑ: ομάδα Αστικών και Περιαστικών Καλλιεργητών

Σχετικά με τη μεθοδολογία άντλησης των δεδομένων

Διενεργήθηκε μία συνέντευξη στο πλαίσιο σκόπιμης δειγματοληψίας πολιτικά σημαντικής περίπτωσης, για τους λόγους που περιγράφονται στην προηγούμενη ενότητα και η συνέντευξη ήταν αδόμητη. Ο πληροφορητής ήταν ιδρυτικό μέλος του εγχειρήματος.

Η διεκδίκηση του χώρου του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου όπως τονίστηκε παραπάνω δεν έχει μόνο πολιτικό πρόσημο αλλά πολλά ξεκίνησαν από τα κάτω. Μέσα στις συγκρούσεις των διαφορετικών υπουργείων και σε περιόδους υψηλής σύγκρουσης συμφερόντων μέσα στο χώρο του πρώην στρατοπέδου γεννάται μια ομάδα περιαστικών καλλιεργητών (ΠΕΡΚΑ), οι οποίοι διεκδικούν να καλλιεργήσουν μικρούς λαχανόκηπου, μέσα στο χώρο του στρατοπέδου. Έτσι, γεννάται ο πρώτος αυτοδιοικούμενος συλλογικός λαχανόκηπος στην Κεντρική Μακεδονία, ο οποίος αποτελεί προϊόν ομάδας πολιτών του δήμου Παύλου Μελά, οι οποίοι ανέλαβαν με προσωπικό κόστος την αξιοποίηση του εγκαταλειμμένου πρώην στρατοπέδου Καρατάσου στην περιοχή.

Στο στρατόπεδο αυτό καλλιεργούνται λαχανικά, εποχιακά φρούτα και ποικιλία βοτάνων. Αποτελεί μια προσπάθεια γεφύρωσης του χάσματος μεταξύ της αστικής και αγροτικής ζωής, έχοντας ως κοινό παρονομαστή το ενδιαφέρον για τα αγνά προϊόντα και την οικολογία. Εκεί λοιπόν, που η πολιτεία αδιαφορεί για το δημόσιο χώρο και οι πολίτες σφύζουν από την έλλειψη πρασίνου και την επαφή με τη φύση γεννάται μια λύση από τους ίδιους τους πολίτες. Παρακάτω παρουσιάζεται η ΠΕΡΚΑ και αναλύονται τα οφέλη της ομάδας αυτής στη τοπική κοινότητα και στους κατοίκους της περιοχής.

Εικόνα 10: Αποτύπωση της θέσης των αγροκτημάτων της ΠΕΡΚΑ Πηγή εικόνας: <http://perka.org/contentCE%B5>

Ορισμένα στοιχεία της ομάδας ΠΕΡΚΑ:

- Ξεκινώντας με την ΠΕΡΚΑ1 την άνοιξη του 2011, δημιουργήθηκαν σταδιακά και οι υπόλοιπες, στην προσπάθεια αξιοποίησης του χώρου. Σήμερα, πάνω από 130 οικογένειες καλλιεργούν τα προϊόντα τους μέσα από την ΠΕΡ.ΚΑ.
- Οι μικροκαλλιεργητές βοηθούν και την βιοποικιλότητα στη περιοχή.
- Σε γιορτές τα μέλη της ΠΕΡ.ΚΑ. χαρίζουν βιολογικούς σπόρους στον κόσμο.
- Στο καταστατικό τους απαγορεύεται η εμπορευματοποίηση των προϊόντων τους και τα προϊόντα είναι κατ' αποκλειστική χρήση των μικροκαλλιεργητών ή ανθρώπων που έχουν ανάγκη.

Στο καταστατικό της ΠΕΡ.ΚΑ. υπάρχουν συγκεκριμένοι κανονισμοί υποχρεωτικοί για όλα τα μέλη του εγχειρήματος. Η ομάδα αυτή έχει κοινωφελή χαρακτήρα (π.χ. στήριξη ευπαθών ομάδων) και αναπτυξιακό σχέδιο για την περιποίηση του ευρύτερου χώρου.

Πιο αναλυτικά, η ΠΕΡΚΑ αποτελεί μια πρωτογενή προσπάθεια για τον ελλαδικό χώρο διεκδίκησης τμήματος του δημόσιου χώρου, με σκοπό την υλοποίηση περιαστικών καλλιεργειών. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να τονίσουμε την ειδοποιό διαφοροποίηση της ΠΕΡΚΑ, με άλλους αστικούς/περιαστικούς λαχανόκηπους. Η ΠΕΡΚΑ δεν αποτελεί μια συνεργασία της τοπικής αυτοδιοίκησης ή κάποιο πρόγραμμα θεσμοθετημένο από εθνικούς ή ευρωπαϊκούς πόρους, με απώτερο στόχο την προώθηση της καλλιέργειας ή την υλοποίηση κυκλικής οικονομίας στα πλαίσια του Δήμου Παύλου Μελά ή της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΚΜ). Αντιθέτως, είναι μια προσπάθεια που ξεκίνησε από τα κάτω το 2011 και πλέον συμπλήρωσε μια δεκαετία. Αποτελεί στοιχείο διεκδίκησης μιας ομάδας πολιτών του δημόσιου χώρου. Στις περιπτώσεις δηλαδή, που η πολιτεία απαξιώνει το δημόσιο χώρο, σε συνδυασμό με το χαμηλό ποσοστό χώρων πρασίνου στη περιοχή (2.7 τ.μ./ανά κάτοικο, ενώ ο μέσος όρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι τα 9 τ.μ.), παρατηρείται ότι οι ίδιοι οι πολίτες αναλαμβάνουν την ευθύνη διαχείρισης ενός χώρου που ανήκε για χρόνια στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας.

Το Μάρτιο του 2011 ξεκίνησαν οι Περιαστικές Καλλιέργειες του Καρατάσιου. Εκείνη τη περίοδο, μια ομάδα ανθρώπων που αποτελούσαν μέλη της ομάδας «Δίκτυο Κινήσεων Θεσσαλονίκης»⁶, δίκτυο συλλογικοτήτων που αποτελείται από συλλογικότητες οι οποίες δραστηριοποιούνται με στόχο την αύξηση της βιωσιμότητας και του πρασίνου στη πόλη, ένα σημαντικό τμήμα των ατόμων αυτών ήταν καθηγητές δευτεροβάθμιας και πανεπιστημιακοί, αλλά και μέλη του Πολιτιστικού Συλλόγου Καρατάσιου αποφασίζουν να ενώσουν τις δυνάμεις τους, για να ξεκινήσουν τη διεκδίκηση ενός τμήματος του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου. Με αυτό τον τρόπο, στέλνουν τη περίοδο εκείνη ένα έγγραφο στο Δήμο Παύλου Μελά, ως μέλη μιας άτυπης συλλογικότητας, στην οποία αναφέρουν ότι δεν έχουν στόχο την καταπάτηση του χώρου, αλλά αποτελούν μια ομάδα ατόμων που θέλουν να υπερασπιστούν και να διεκδικήσουν ένα τμήμα της μεγάλης έκτασης των 689 στρεμμάτων στο χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου. Ουσιαστικά, μέσω των δράσεων υπεράσπισης του χώρου διεκδικούν μια θέση μέσα στο χώρο και υπερασπίζονται τη παραμονή τους στο χώρο, παρά το οποιοδήποτε πλάνο μελλοντικής αξιοποίησης. Έτσι, ξεκινούν τα επόμενα χρόνια να δημιουργούνται διάφορες ΠΕΡΚΕΣ μέσα στο χώρο του πρώην στρατοπέδου.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η ΠΕΡΚΑ δεν αποτελεί τον πρώτο λαχανόκηπο στη περιοχή. Ο πρώην Δήμος Πολίχνης, που αργότερα εντάχθηκε στο Καλλικρατικό Δήμος Παύλου Μελά, είχε παραχωρήσει μια έκταση 300 τ.μ., ήδη από το 2008 εντός του χώρου του πρώην στρατοπέδου στη περιβαλλοντική ομάδα του δεύτερου λυκείου Πολίχνης, το οποίο βρίσκεται επί της λεωφόρου Στρατού στη δυτική πλευρά του πρώην στρατοπέδου. Καθηγητές εκεί, προώθησαν την καλλιεργητική κουλτούρα στους

⁶<https://thesskinisis.wordpress.com/>

μαθητές, οι οποίοι αναλάμβαναν την ευθύνη καλλιέργειας ενός φυτού, στο πλαίσιο «υιοθεσίας ενός φυτού», που αναγράφει το όνομα τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές άρχισαν να αγαπούν το χώρο και παράλληλα με αυτό στο συλλογικό υποσυνείδητο άρχισε να καλλιεργείται η αντίληψη για τη σημασία του χώρου στη τοπική κοινότητα.

Το ιστορικό πλαίσιο διεκδίκησης του χώρου, είναι άξιο μελέτης. Οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης αντιμετώπισαν την άτυπη συλλογικότητα με σχετική αδιαφορία, καθώς δεν υπερασπίστηκαν, αλλά ούτε και εναντιώθηκαν στα αιτήματά τους. Το κεντρικό τους αίτημα ήταν να αναγνωριστούν και να μπορεί ο κάθε καλλιεργητής να έχει ένα μικρό χώρο 40 τ.μ. που να καλλιεργεί τα λαχανικά του, πράγμα το οποίο είχε ήδη αρχίσει, δίχως την επίσημη έγκριση κανενός πολιτικού φορέα. Η πολιτική αντιπαράθεση σχετικά με την ύπαρξη της ΠΕΡΚΑ, ξεκινάει ήδη από τις πρώτες δράσεις της. Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, ως διεκδικητής του χώρου, προσπάθησε πολλές φορές να απομακρύνει τους καλλιεργητές από τον χώρο, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις και απλούς επισκέπτες του χώρου, θεωρώντας τους καταπατητές και εκφοβίζοντας τους με ποικίλους τρόπους, ακόμη και με την επίδειξη τανκ.

Παρά το γεγονός των πολλαπλών δυσκολιών η προσπάθεια είχε ξεκινήσει και άρχισε να μεγεθύνεται. Με αυτό τον τρόπο, μέσα σε μια τετραετία (διάστημα 2011-2015), οι περαστικές καλλιέργειες αυξήθηκαν και έγιναν από μία στην αρχή, έγιναν επτά στο σύνολο ΠΕΡΚΕΣ. Το διάστημα αυτό, άρχισαν να εμπλέκονται διαφορετικοί φορείς και οργανώσεις στο εσωτερικό της. Ομάδες που είχαν περιβαλλοντικό-οικολογικό υπόβαθρο και άρχισαν να χτίζονται οι πρώτοι διάυλοι επικοινωνίας με τους τοπικούς φορείς.

Οφέλη της ΠΕΡΚΑ στη κοινωνία

Τα οφέλη της ΠΕΡΚΑ στη συλλογικότητα είναι πολλά και είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν. Αρχικά, όπως προέκυψε από συνομιλίες με άτομα τις ΠΕΡΚΑ παρατηρείται ότι σε δύσκολες περιόδους, όπως περίοδοι οικονομικής ύφεσης ή την πρόσφατη πανδημία από τον ιό Sars-Cov2 (Κορονοϊό) η ΠΕΡΚΑ άνθησε ακόμη περισσότερο. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει την οικονομική ενίσχυση που μπορεί να λάβει κανείς, εφόσον μειώνει τα έξοδα του από τις καταναλωτικές του ανάγκες και μπορεί ο ίδιος να ελέγξει από πρώτο χέρι το κάθε στάδιο της παραγωγής. Το γεγονός αυτό, είναι ιδιαίτερος σημαντικό σε περιόδους που πολλά νοικοκυριά δυσκολεύονται να τροφοδοτηθούν και ειδικότερα στο Δήμο Παύλου Μελά, που είναι ένας από τους οικονομικά ασθενέστερους Δήμους στο ΠΣΘ.

Ένας παράγοντας που προκύπτει αυτόματα είναι αυτός της δημιουργικής ενασχόλησης. Με απλά λόγια, όπως προαναφέρθηκε οι περιστασιακοί καλλιεργητές ελέγχουν το κάθε στάδιο της παραγωγικής αλυσίδας των προϊόντων τους. Αυτό συνεπάγεται, ότι μαθαίνουν πολλά πράγματα στη πράξη και ασχολούνται με κάτι το χειροπιαστό. Για άτομα, που αντιμετωπίζουν προβλήματα ανεργίας ή απραγμία, ακόμη και κατάθλιψη, αλλά και για άτομα που δεν έχουν κανένα από τα παραπάνω ζητήματα έχει αποδειχθεί από κλινικές

μελέτες ότι η ενασχόληση με κάτι το χειροπιαστό και ιδίως με τη φύση λειτουργεί ψυχοθεραπευτικά. Οι συμμετέχοντες δηλαδή μπορούν αφενός να εκπαιδευτούν για τις καλλιεργητικές μεθόδους και αφετέρου να απομακρύνουν το άγχος και το στρες των σύγχρονων μεγαλουπόλεων.

Στο καταστατικό της ΠΕΡΚΑ αναγράφεται ότι το σύνολο των καλλιεργειών πρέπει να είναι βιολογικά. Με απλά λόγια, κανένας από τους καλλιεργητές δεν χρησιμοποιεί μη βιολογικούς σπόρους, πόσο μάλλον δεν έχει το δικαίωμα να ραντίσει την καλλιέργεια του. Η βιολογική καλλιέργεια είναι συνώνυμο της αγάπης για τη φύση και της φυσιολογικής αποδοχής των καρπών που έχει να σου προσφέρει. Αυτό σημαίνει ότι οι καλλιεργητές στη ΠΕΡΚΑ αναγνωρίζουν τη προσφορά της φύσης και την ανταμείβουν με ανάλογο τρόπο. Επιπλέον, οι ΠΕΡΚΙΤΕΣ (όπως οι ίδιοι αυτοαποκαλούνται), έχουν ειδικούς χώρους συντήρησης σπόρων, τους οποίους τους ανταλλάζουν μεταξύ τους, πάντα βιολογικούς και επίσης τους προσφέρουν δωρεάν σε εκδηλώσεις στο χώρο, όπως το δείπνο της Άνοιξης. Δηλαδή, γεννάται μια ευρύτερη προώθηση της βιολογικής καλλιέργειας στο κοινωνικό σύνολο.

Επίσης, ένα από τα μεγαλύτερα οφέλη που δεν θα πρέπει να παραληφθεί στην αναφορά, είναι το όφελος της κοινωνικοποίησης. Τα μέλη της ομάδας προέρχονται από διαφορετικά υπόβαθρα ταξικά, κοινωνικά και ακόμη και πολιτικούς χώρους, ωστόσο τους ενώνει όλους η αγάπη για τη καλλιέργεια. Σε μια κοινωνία ατομιστική, που ο σύγχρονος μαζάνθρωπος αποξενώνεται από κοινωνικά πλαίσια, η ύπαρξη ενός πυρήνα κοινωνικοποίησης έχει αποτελέσει θησαυρό για πολλά μέλη, για την αντιμετώπιση της μοναχικότητας. Πέραν των καλλιεργητικών δράσεων, στις περισσότερες ΠΕΡΚΕΣ έχουν δημιουργηθεί φιλικό δεσμοί. Τα μέλη κάνουν κοινά τραπέζια, τρώγοντας συχνά προϊόντα της σποράς τους, κάνουν αθλητικές δραστηριότητες, αλλά και απλώς ακούνε μουσική και συζητούν στο πλαίσιο μιας παρέας. Αυτό ενδεχομένως να αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μυστικά της ΠΕΡΚΑ, ότι οι κοινωνικές σχέσεις που αναπτύσσονται είναι από τα πολυτιμότερα πράγματα που αποκομίζουν.

Σίγουρα τα οφέλη είναι πάρα πολλά από τη ΠΕΡΚΑ. Ένας επιπλέον θετικός παράγοντας που δεν αναφέρθηκε, είναι αυτός της αυτοδιαχείρισης του χώρου.. Η γοητεία μιας από τα κάτω πρωτοβουλίας, η οποία είχε να αντιμετωπίσει γιγάντιους αντιπάλους και η συνολική της πορεία είναι ένα πλαίσιο διεκδίκησης και συγκρούσεων, αλλά και συνεργασιών και στήριξης από τη πολιτεία. Βέβαια, ένα σημαντικό μάθημα που έδωσε η ΠΕΡΚΑ είναι ότι όπου υπάρχει βούληση για αλλαγή και η ενέργεια διεκδίκησης, αν αυτή γίνει συστηματικά και στοχευόμενα, τότε μπορεί να υπάρξει μια ουσιαδής αλλαγή.

2.4 Συμπεράσματα κεφαλαίου

Αναλύοντας το ιστορικό πλαίσιο των διεκδικήσεων του χώρου, παρατηρούμε ότι το θεωρητικό υπόβαθρο του αταβιστικού χαρακτήρα διεκδίκησης αντικατοπτρίζεται και στο ιστορικό πλαίσιο του Καρατάσιου. Όπως αναφέρεται στην υποενότητα 1.2.2, η ανάγκη επαναφοράς σε ανθρώπινη κλίμακα της οικονομίας και η απόρριψη της επιβολής της αγοράς υλοποιείται μέσα από την υπεράσπιση του αταβιστικού χαρακτήρα των εναλλακτικών οικονομιών. Με αυτό τον τρόπο, αυτό το κίνημα που ξεκίνησε από τα κάτω στο Καρατάσιου αναδεικνύει την αταβιστική του φυσιογνωμία.

Στην ουσία, τονίζεται ο αταβιστικός χαρακτήρας των εναλλακτικών οικονομιών ως λειτουργική επαναφορά της οικονομίας στην ανθρώπινη κλίμακα και η απόρριψη της κλίμακας της αγοράς. Οι εναλλακτικές οικονομίες αποτελούν, από τα κάτω προσεγγίσεις που αξίζει να αναλυθούν αφού αναδεικνύουν τον κοινοτικό και πολιτικό χαρακτήρα των εναλλακτικών οικονομιών. Τέλος, η «Κουλτούρα της αντίστασης» (Williams, 2005) είναι αυτή που αποτέλεσε τη κινητήρα δύναμη για την υπεράσπιση του χώρου.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθούμε και στο ιστορικό πλαίσιο εξέλιξης της ΠΕΡΚΑ, μίας οργάνωσης που έχει διάρκεια στο χρόνο και πολλαπλές επιπτώσεις στο χώρο. Η συμβολή των Gibson και Graham για την κατανόηση των ποικίλων οικονομιών μας φωτίζει αρκετές οπτικές της φιλοσοφίας των Περκιτών. Συγκεκριμένα, η διάσταση της ανάπτυξης δεν είναι καπιταλιστική, αντιθέτως αναδεικνύονται στη ΠΕΡΚΑ η αξία της εκπαίδευσης (κυρίως αγροτική εκπαίδευση), της κοινωνικοποίησης (βασικό στοιχείο της ομάδας), του περιβάλλοντος και της οικολογίας (η ΠΕΡΚΑ είναι υπέρμαχος της βιολογικής καλλιέργειας, ακόμη και της ανθρώπινης υγείας). Οι αξίες αυτές που παρουσιάζονται εκτενώς στο πρώτο κεφάλαιο αποτελούν τον θεμέλιο λίθο της ΠΕΡΚΑ. Επιπλέον, οι εναλλακτικές οικονομίες είναι στοχευόμενες στη τοπικοποίηση, στη κοινοτική λήψη αποφάσεων, τις μικρές κλίμακες και πολλαπλά επιπλέον στοιχεία που αφορούν τις εναλλακτικές οικονομίες (βλ. κεφάλαιο 1, Πίνακας 2) που επίσης υιοθετούνται από την ΠΕΡΚΑ.

Επιπλέον, οι κανόνες λειτουργίας της ΠΕΡΚΑ είναι άμεσα συνδεδεμένες με τη θεωρητική συμβολή της Elinor Ostrom. Για την ακρίβεια, οι επτά αρχές της Ostrom για την ομαλή λειτουργία του διαμοιρασμού είναι συναφής με το καταστατικό και τους κανόνες της ΠΕΡΚΑ σε σημαντικό βαθμό. Ουσιαστικά η καταγραφή των κανόνων που πραγματοποιεί η Ostrom, έρχεται και συνδέεται άμεσα με τις αρχές των Περκιτών.

Καταληκτικά, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο χώρος του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου επαληθεύει το σύνολο των χαρακτηριστικών των εναλλακτικών οικονομιών που αναδείχθηκαν στη διεθνή βιβλιογραφία.. Σε κάθε περίπτωση, οι διεκδικήσεις από τα κάτω του χώρου και η συμβολή των Περκιτών γεννούν έναν πυρήνα εντός του Καρατάσιου εναλλακτικής οικονομικής και κοινωνικής προσέγγισης του χώρου.

Κεφάλαιο 3: Έρευνα για τις απόψεις των πολιτών σχετικά με τις χρήσεις στο πρώην στρατόπεδο Καρατάσιου

3.1 Μεθοδολογία της έρευνας ερωτηματολογίου

Σύμφωνα με τη παρούσα εργασία, οι απόψεις των πολιτών και η από τα κάτω διαχείριση του χώρου, αποτελούν μείζον ζητήματα στη διαδικασία λήψη αποφάσεων. Στην ουσία οι απόψεις των πολιτών και των συλλογικοτήτων του χώρου αναδεικνύουν νέες οπτικές για το δυναμικό και την αξιοποίηση μιας χωρικής ενότητας. Η μεθοδολογία εκπόνησης της παρούσας μελέτης είναι η έρευνα μέσω δομημένου ερωτηματολογίου με στόχο την ποσοτική ανάλυση των αποτελεσμάτων αναφορικά με τις προτιμήσεις των πολιτών για τις χρήσεις, αλλά και για τη διαχείριση του χώρου του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου. Λαμβάνοντας υπόψη το βιβλιογραφικό υπόβαθρο της συμμετοχικής δημοκρατίας που αναλύεται στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, καθώς και τις αρχές τις αλληλέγγυας οικονομίας, τις κριτικές στην καπιταλιστική ανάπτυξη, αλλά και την ανάδειξη εναλλακτικών οικονομικών και κοινωνικών χώρων, ερευνάται πλην των απόψεων για τις χρήσεις στο χώρο, οι προϋποθέσεις και η δυναμική των χρηστών της περιοχής για την παραγωγή τέτοιων μοντέλων.

Η ομάδα ατόμων (target group), στην οποία μοιράστηκε το ερωτηματολόγιο είναι τόσο επισκέπτες, όσο και συλλογικότητες που σχετίζονται με το χώρο του πρώην στρατοπέδου, ώστε να ακουστούν γνώμες από άτομα που έχουν επαφή και γνωρίζουν το χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου στο Δήμο Παύλου Μελά. Οι ερωτήσεις και η δομή του ερωτηματολογίου «απέκλειαν» όσους δεν έχουν επισκεφτεί τον χώρο.

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε σε ψηφιακή πλατφόρμα. Προωθήθηκε σε συλλογικότητες και φορείς του χώρου, αλλά και σε επισκέπτες. Οι δέκτες που ήταν μέλη της ΠΕΡΚΑ, του πολιτιστικού συλλόγου Καρατάσιου, του αθλητικού συλλόγου και του Ποντιακού συλλόγου Πολίχνης (οι άμεσα δηλαδή συσχετιζόμενοι με το χώρο) αφορούν πάνω από το 20% των απαντήσεων. Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε σε ομάδες μέσω Facebook και σε ορισμένες ηλεκτρονικές ταχυδρομικές διευθύνσεις σημαντικών παραγόντων του πρώην στρατοπέδου.

Ένας επιπλέον αξιόλογος παράγοντας στη προσπάθεια προώθησης του ερωτηματολογίου ήταν η επαφή με ορισμένες δημοσιογραφικές ιστοσελίδες. Οι ιστοσελίδες αυτές ήταν είτε τοπικού χαρακτήρα, είτε υπερτοπικού. Η επαφή με τις ιστοσελίδες αυτές δημιουργήθηκε μέσω της αποστολής ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με τους διαχειριστές των ιστοσελίδων αυτών και αρθρογράφους και κατόπιν συνεννόησης, δημοσιεύτηκαν στον ψηφιακό τύπο. Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκαν επαφές με τρεις ηλεκτρονικές σελίδες και οι σύνδεσμοι των άρθρων που γράφτηκαν για τη προώθηση του ερωτηματολογίου αναγράφονται παρακάτω:

1. <https://parallaximag.gr/thessaloniki/poies-einai-oi-protimiseis-ton-politon-gia-tis-chriseis-tou-proin-stratopedou-karatasiou>
2. https://ditika.gr/pavlou-mela/erevna-gia-tis-apopseis-ton-politon-gia-tis-chriseis-sto-proin-stratopedo-karatasiou/?utm_source=facebook&utm_medium=social&utm_campaign=ReviveOldPost&fbclid=IwAR3JQOEYCBhGMnCrVdWTzYsWySsMKyCM9Z5ydokmilVJFeSruww1OTFef1Y
3. https://www.avatonpress.gr/2021/05/blog-post_9.html

Οι παραπάνω σύνδεσμοι ήταν καθοριστικής σημασίας στη προσπάθεια ενίσχυσης του αριθμού απαντήσεων του ερωτηματολογίου,

Επιπρόσθετα, ορισμένες απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο δόθηκαν μέσω επιτόπιας επίσκεψης στο χώρο. Συγκεκριμένα το 10% των απαντήσεων ήταν από επιτόπια επίσκεψη στο χώρο και αφορούσαν τόσο μέλη συλλογικοτήτων, όσο και επισκέπτες του χώρου και συμπλήρωσαν την τελική εικόνα..

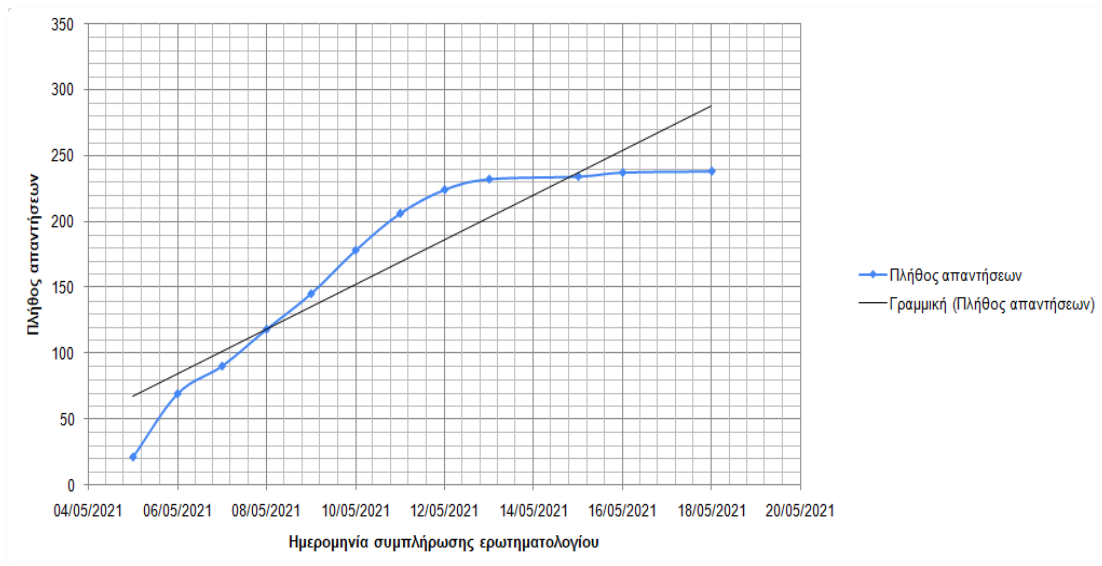
Το ερωτηματολόγιο χωρίζεται σε 6 τμήματα. Στο πρώτο, γίνονται γενικά ερωτήματα για τη κατανόηση του υποβάθρου του ατόμου που απαντάει. Το δεύτερο έχει ως στόχο τη κατανόηση την επαφή που έχουν τα άτομα με το χώρο και τη συχνότητα των επισκέψεων τους. Στη συνέχεια, το επόμενο τμήμα αφορά την κατανόηση της επιθυμίας που έχει ο κόσμος για το χωρικό μετασχηματισμό του πρώην στρατοπέδου. Ύστερα, διερευνάται το επίπεδο της επιθυμίας για ενασχόληση των πολιτών με τη διαχείριση του χώρου. Επιπλέον, διερευνάται ο βαθμός εμπλοκής στη διαχείριση του χώρου των συλλογικοτήτων / ομάδων και τέλος διερευνούνται γενικότερες απόψεις για το χώρο.

Τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου από το «Google form» τροποποιήθηκαν μέσω του «Microsoft Office Excel 2007» για την εξαγωγή τόσο ποσοτικών, όσο και ποιοτικών συμπερασμάτων. Αναδείχτηκαν ποσοστά κατανομής στις επιλογές των ερωτημάτων και παράλληλα υπήρξε ανάλυση της κατανομής συνδυασμού απαντήσεων. Το σύνολο των ερωτήσεων είναι 30, ωστόσο ορισμένες ερωτήσεις έχουν υποερωτήματα, με αποτέλεσμα να εξαχθούν στο σύνολο πληροφορίες για 35 ερωτήματα. Στο ερωτηματολόγιο υπήρχε τόσο η δυνατότητα πολλαπλής επιλογής (είτε με μια, είτε με πολλαπλές επιλογές), αλλά και ελεύθερη συμπλήρωση κειμένου, αλλά και απαντήσεις του τύπου «ΝΑΙ/ΟΧΙ». Οι ελεύθερες απαντήσεις έδωσαν και ποιοτικά συμπεράσματα, ενώ οι υπόλοιπες ποσοτική πληροφορία.

Ο χρονικός ορίζοντας που προωθήθηκε το ερωτηματολόγιο είναι από τη Τετάρτη 05 Μαΐου του 2021, μέχρι τη Τετάρτη 19 Μαΐου του 2021. Συγκεκριμένα η έρευνα ερωτηματολογίου διήρκεσε 2 εβδομάδες και έλαβε 238 απαντήσεις. Το πλήθος των απαντήσεων θεωρήθηκε ικανοποιητικό, καθώς ξεπερνούσε 200, που αποτελεί ικανοποιητικό όριο για στατιστικά σημαντικές αναλύσεις. Μετά το πέρας τη πρώτης

εβδομάδας, παρατηρήθηκε μια σημαντική μείωση στο πλήθος των απαντήσεων, ωστόσο ο αρχικός στόχος είχε ήδη ολοκληρωθεί σε μεγάλο ποσοστό.

Από το παρακάτω διάγραμμα απαντήσεων, παρατηρείται ο ρυθμός απαντήσεων και από τις 2 εβδομάδες που προωθήθηκε το ερωτηματολόγιο τη πρώτη συγκέντρωσε 224 απαντήσεις και τη δεύτερη 14 απαντήσεις.

Διάγραμμα 2: Χρονοδιάγραμμα συμπλήρωσης έρευνας ερωτηματολογίου

Στο σημείο αυτό, θα αρχίσει η αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου. Η πληροφορία είναι τόσο ποσοτική όσο ποιοτική. Βέβαια, η ποιοτική πληροφορία ποσοτικοποιείται για την ευκολότερη διεξαγωγή συμπερασμάτων.

3.2 Παρουσίαση αποτελεσμάτων της έρευνας ερωτηματολογίου

3.2.1 Δημογραφικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά

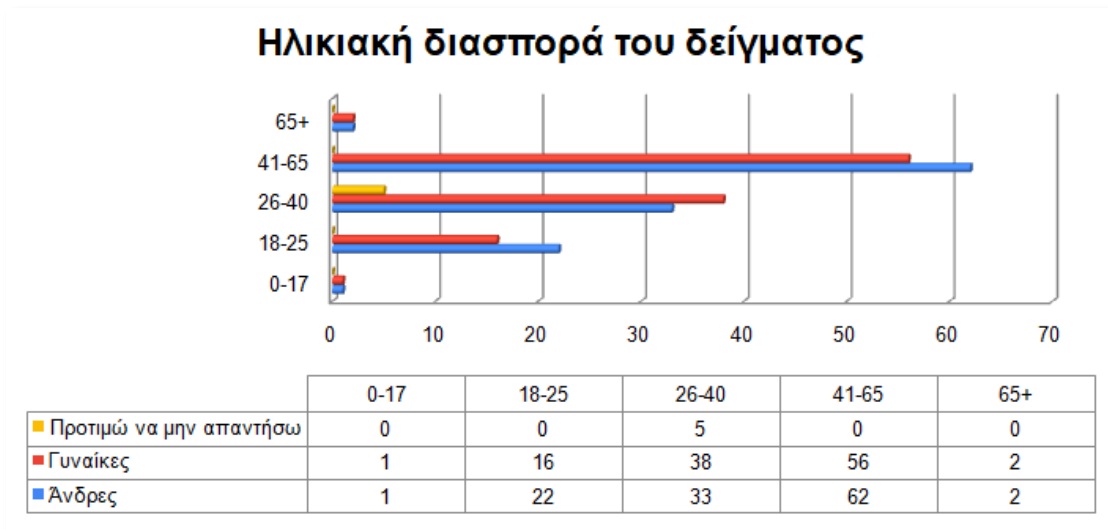
Στο παρόν υποκεφάλαιο, παρουσιάζονται γενικές πληροφορίες που αφορούν τη ταυτότητα του δείγματος. Οι πληροφορίες αυτές αξιοποιούνται για τη διεξαγωγή στατιστικών συμπερασμάτων και δεν ταυτοποιούν σε ουδεμία περίπτωση τους δέκτες του ερωτηματολογίου με συγκεκριμένη ιδιότητα, αντιθέτως αφορούν γενικές πληροφορίες και δεν παραβιάζουν τον ανώνυμο χαρακτήρα του δείγματος. Αναλυτικότερα, αφορούν φύλλο, ηλικιακή ομάδα και δήμο διαμονής όσων απάντησαν.

Το φύλο είναι κατανομημένο ισάριθμα σχεδόν, δηλαδή από τις 238 απαντήσεις οι 120 ήταν άνδρες (50,4%), οι 113 γυναίκες (47,5) και 5 άτομα προτίμησαν να μην απαντήσουν (2,1%). Αυτή αποτέλεσε την ερώτηση 1 στο ερωτηματολόγιο και η ισορροπία στο δείγμα είναι αντίστοιχη της αναλογίας στον πληθυσμό.

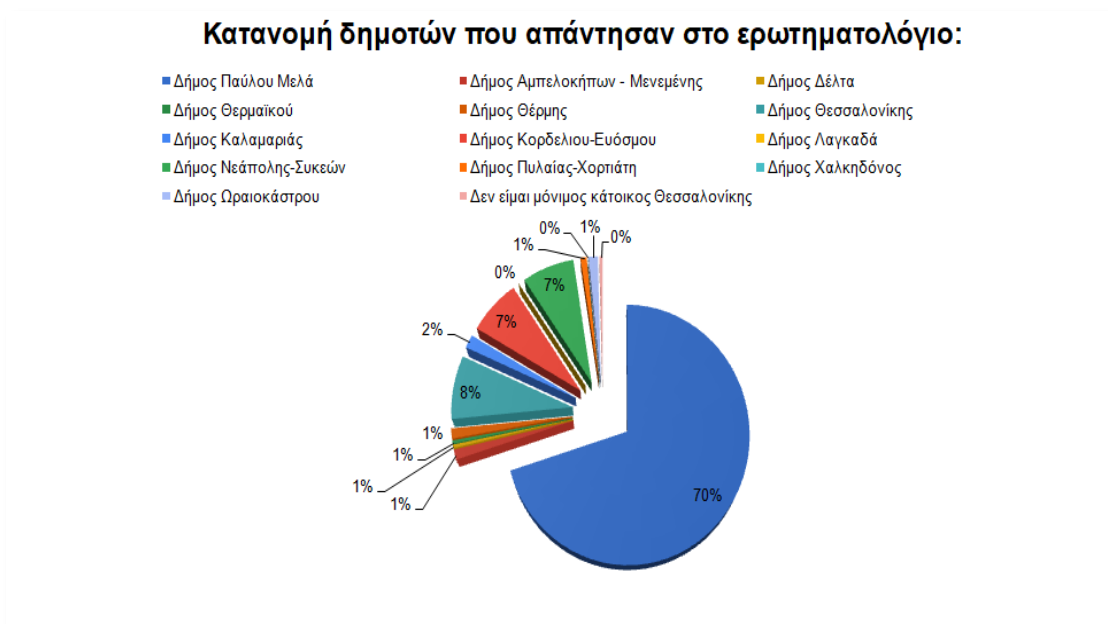
Διάγραμμα 3: Κατανομή φύλου στις απαντήσεις

Από την ανάλυση της ηλικιακής διασποράς του δείγματος, παρατηρούμε ότι αρκετά άτομα που απάντησαν ήταν στις ηλικιακές ομάδες 26-40 και κυρίως στην 41-65 (περίπου 1 στα 2 άτομα). Για την ακρίβεια, μόνο 2 άτομα απάντησαν σε ηλικίες 0-17 (αντιπροσωπεύοντας το 0,8% του δείγματος). Τα άτομα ηλικιακής ομάδας 18-25 ήταν 38 (16% του δείγματος), 26-40 ήταν 71 (31,9% του δείγματος), 41-65 ήταν 118 (49,6% του δείγματος) και τέλος 65+ ήταν 4 (1,7% του δείγματος).

Διάγραμμα 4: Ηλικιακή διασπορά του δείγματος

Στο παρακάτω πίνακα βλέπουμε τη ποσοστιαία κατανομή του τύπου προέλευσης των επισκεπτών. Αυτή αποτελεί την ερώτηση 3 στο ερωτηματολόγιο, σχετικά με το δήμο κατοικίας των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα 5: Κατανομή δημοτών που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο- Αποτύπωση πίτας

Διακρίνουμε ότι η πλειοψηφία των απαντήσεων προκύπτει από κατοίκους του Δήμου Παύλου Μελά (70% του δείγματος). Υπήρξε και αξιόλογο δείγμα από όμορους δήμους όπως: Κορδελιού-Ευόσμου και Νεάπολης-Συκεών, αλλά και του δήμου

Θεσσαλονίκης. Για τη βέλτιστη απεικόνιση των αποτελεσμάτων παρατίθεται και μια διαφοροποιημένη απεικόνιση του δείγματος.

Διάγραμμα 6: Κατανομή δημοτών που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο-Αποτύπωση ιστογράμματος

3.2.2 Παρουσίαση και ανάλυση των στα υπόλοιπα ερωτήματα

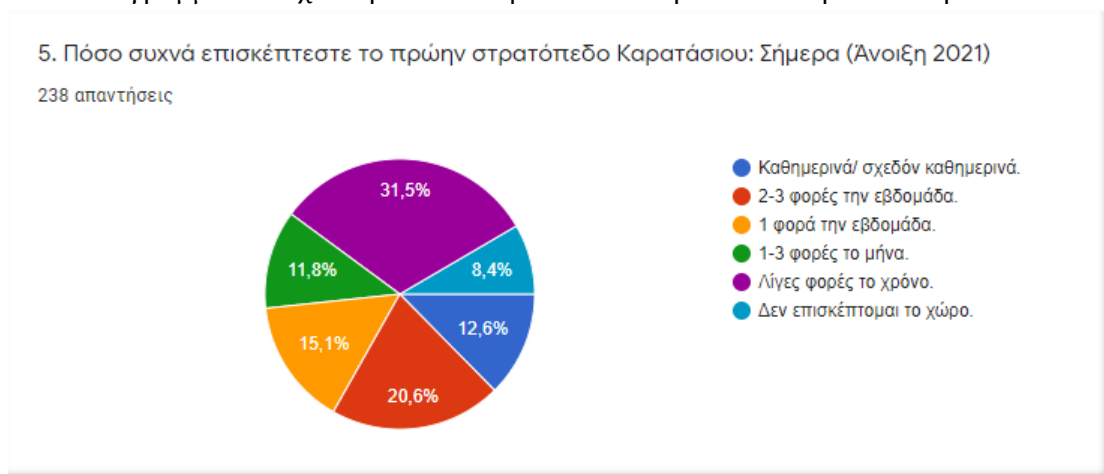
Οι επόμενες τρεις ερωτήσεις (ερώτηση 4-5-6), είναι χρήσιμες για τη παρατήρηση τυχών μεταβολών στην επισκεψιμότητα του χώρου κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Τα δεδομένα της απάντησης δίνουν τη δυνατότητα κατανόησης του τρόπου που η πανδημία του SARS-CoV-2 (Κορονοϊού) επηρέασε την επισκεψιμότητα σε έναν σημαντικό πυρήνα πρασίνου στη πόλη της Θεσσαλονίκης.

Συγκεκριμένα στην ερώτηση 4, ρωτάτε πόσο συχνά ο κόσμος επισκεπτόταν το χώρο πριν την αρχή της πανδημίας του SARS-CoV-2 (Κορονοϊού), σήμερα λαμβάνοντας υπόψη ότι είναι Άνοιξη του 2021 το σήμερα (ερώτηση 5), καθώς και πως πιστεύουν μετά το πέρας της πανδημίας του SARS-CoV-2 (Κορονοϊού) ότι θα επηρεαστούν οι επισκέψεις τους στον χώρο (ερώτηση 6). Για την κάθε ερώτηση (ερώτηση 4 και 5) υπήρξε δυνατότητα πολλαπλής επιλογής, βάση των παρακάτω χρονικών οριζόντων: Καθημερινά/ σχεδόν καθημερινά, 2-3 φορές την εβδομάδα, 1 φορά την εβδομάδα, 1-3 φορές την εβδομάδα, λίγες φορές το

χρόνο, καθώς και η δυνατότητα απάντησης ότι δεν επισκεπτόμουν το χώρο, τόσο πριν όσο μετά τη πανδημία.

Διάγραμμα 7: Συχνότητα επισκέψεων στο Καρατάσιου πριν το Κορονοϊό

Διάγραμμα 8: Συχνότητα επισκέψεων στο Καρατάσιου (Άνοιξη 2021)

Παρατηρούμε ότι τα άτομα που δεν επισκέπτονται το χώρο μειώθηκαν, δηλαδή από τα 34 άτομα που δήλωσαν ότι δεν επισκεπτόταν το χώρο πριν το ξέσπασμα της πανδημίας (ποσοστό 14,3%) αναδεικνύοντας ότι υπάρχει μια αύξηση της ελκυστικότητας των χώρων πρασίνου κατά τη περίοδο κάποιας πανδημίας. Ο καθαρός αέρας και η δυνατότητα άθλησης είναι ορισμένοι από τους παράγοντες που αυξάνουν τους χώρους πρασίνου κατά τη πανδημία.

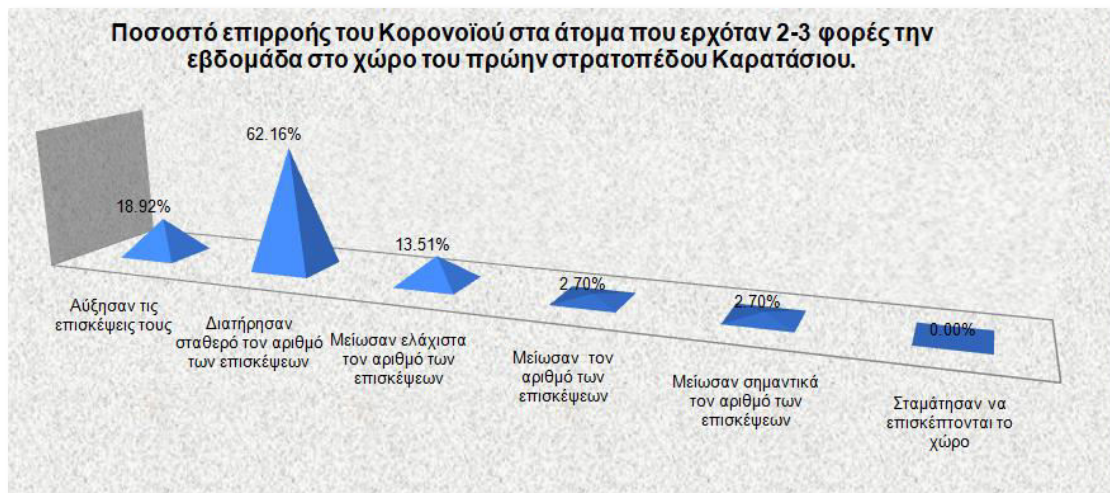
Συγκεκριμένα, από τα άτομα που απάντησαν, ότι επισκέπτονταν καθημερινά/ σχεδόν καθημερινά το χώρο, πριν το ξέσπασμα της πανδημίας, το 66,7% συνέχισε να τον επισκέπτεται καθημερινά/ σχεδόν καθημερινά, 27 άτομα στο σύνολο τους. Το 22,2% μείωσε ελάχιστα τις επισκέψεις, δηλαδή από καθημερινά/ σχεδόν καθημερινά την μείωσαν

σε 2-3 φορές την εβδομάδα. Το 3,7% μείωσαν τις επισκέψεις τους από καθημερινά/ σχεδόν καθημερινά σε μια φορά την εβδομάδα. Το 7,4% μείωσαν τις επισκέψεις τους από καθημερινά/ σχεδόν καθημερινά, σε λίγες φορές το χρόνο και τέλος κανείς δεν μείωσε τις επισκέψεις του από καθημερινά/ σχεδόν καθημερινά σε 1-3 φορές το μήνα, αλλά και δεν σταμάτησε να έρχεται στο χώρο. Με άλλα λόγια, δύο στους τρεις συνεχίζουν κανονικά τις καθημερινές τους επισκέψεις και είναι ελάχιστες οι μειώσεις. Το ποσοστό 7,4% που μείωσε πολύ σημαντικά τις επισκέψεις είναι στη πραγματικότητα 2 άτομα και οι ηλικιακή τους ομάδα είναι 41-65, οπότε πιθανό αφορά στην αποφυγή πάσης φύσεως συνωστισμού.

Διάγραμμα 9: Ποσοστό επιρροής του Κορονοϊού στους καθημερινούς επισκέπτες

Στη συνέχεια ακολουθεί ανάλυση της ομάδας ατόμων που ερχόταν 2-3 φορές την εβδομάδα στον, 37 άτομα στο σύνολο τους. Από την ανάλυση προκύπτει ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων παρέμεινε στο ίδιο 62,16%, ενώ μικρό ποσοστό αύξησε τις επισκέψεις από 2-3 φορές την εβδομάδα σε καθημερινά/ σχεδόν καθημερινά και πάλι ελάχιστοι μείωσαν σε μία επίσκεψη την εβδομάδα. Μόνο ένα άτομο μείωσε από 2-3 επισκέψεις την εβδομάδα σε 1-3 φορές τον μήνα και ένα ακόμη σε λίγες επισκέψεις το χρόνο. Κανείς απ' όλους όσους ερχόταν 2-3 φορές την εβδομάδα δεν σταμάτησαν οριστικά να έρχονται στο χώρο.

Διάγραμμα 10: Ποσοστό επιρροής του Κορονοϊού στους επισκέπτες που ερχόταν 2-3 φορές την εβδομάδα

Επιπλέον, αναφορικά με τα άτομα που επισκεπτόταν το χώρο 1 φορά την εβδομάδα πριν τη πανδημία (37 άτομα στο σύνολο τους) παρατηρούμε ότι υπάρχουν ορισμένες μεταβολές στις συνήθειες τους. Με απλά λόγια, το 40% περίπου διατήρησε σταθερό τον αριθμό των επισκέψεων σε μια επίσκεψη την εβδομάδα, ενώ ένα 30% αύξησαν τον αριθμό των επισκέψεων σε καθημερινά/ σχεδόν καθημερινά 8,11% και σε 2-3 φορές την εβδομάδα 21,62%. Το ποσοστό μείωσης ήταν ανάλογο στο 30% περίπου. Συνολικά, 11 άτομα δήλωσαν ότι μείωσαν σε κάποιο βαθμό τις επισκέψεις τους στο χώρο (ποσοστό 30%). Σε αυτή τη περίπτωση μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι το ξέσπασμα της πανδημίας επηρέασε συνολικά το 60% των ερωτηθέντων, αυτών δηλαδή που πραγματοποιούσαν 1 επίσκεψη την εβδομάδα.

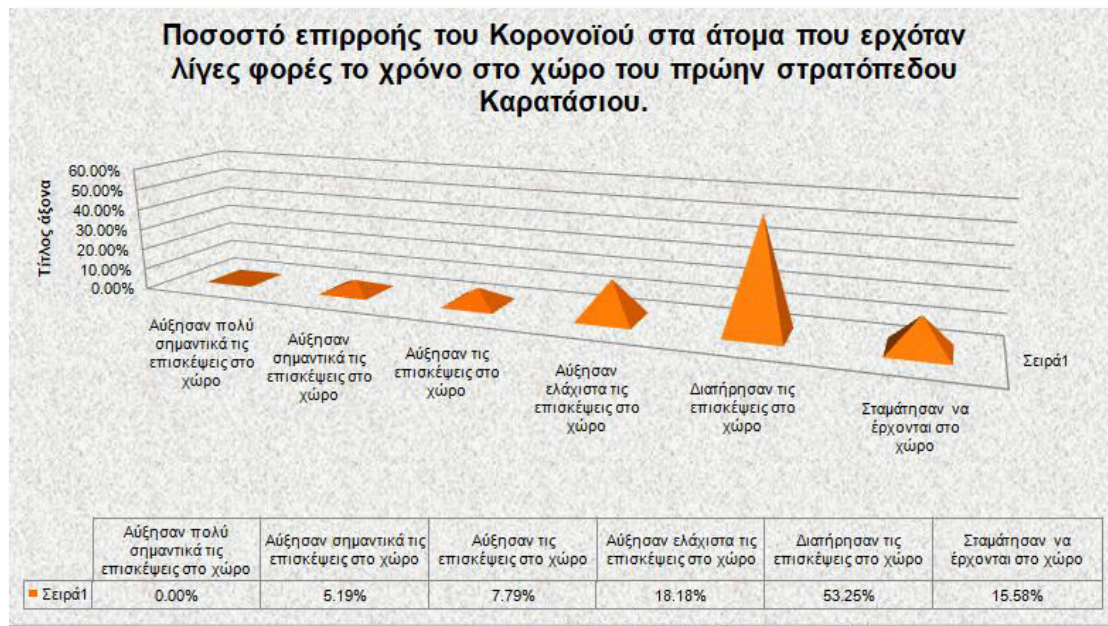
Διάγραμμα 11: Ποσοστό επιρροής του Κορονοϊού στους εβδομαδιαίους επισκέπτες

Σημαντικές μεταβολές παρατηρούνται στα άτομα που συνήθιζαν να έρχονται 1-3 φορές το μήνα, 26 άτομα για την ακρίβεια. Από αυτούς το ποσοστό μεταβολής ανέρχεται στο 70%. Πιο συγκεκριμένα ένα 50% αύξησε σε κάποιο βαθμό τις επισκέψεις και ένα 20% τις μείωσε. Παρατηρούμε δηλαδή ότι η περιστατική επίσκεψη τείνει να αυξηθεί. Κανείς πάλι, δεν σταμάτησε να επισκέπτεται οριστικά το χώρο.

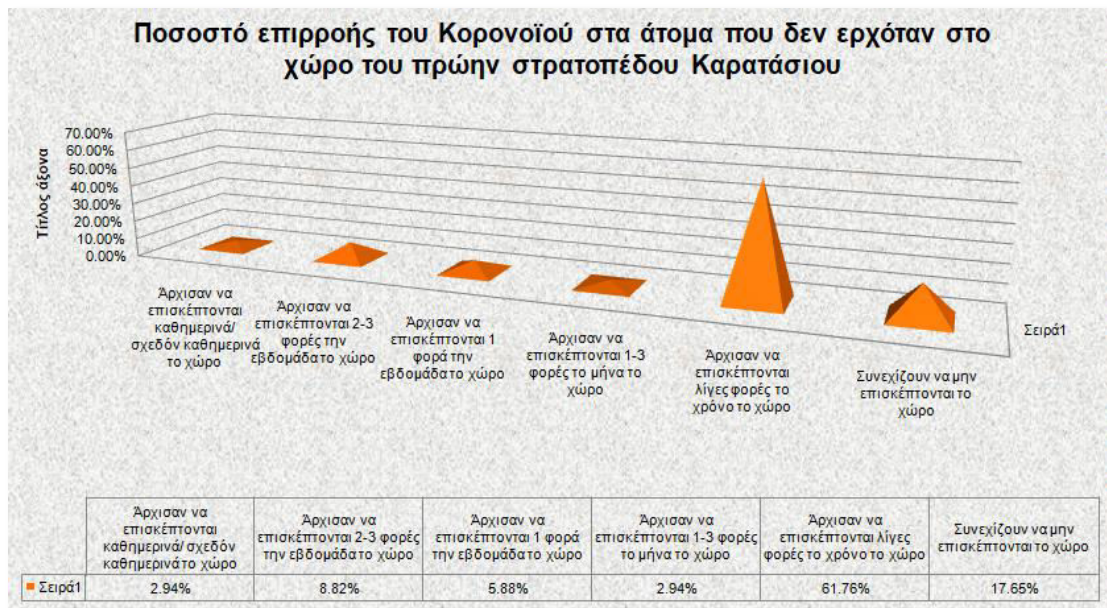
Διάγραμμα 12: Ποσοστό επιρροής του Κορονοϊού σε όσους επισκέπτονταν το χώρο 1-3 φορές το μήνα

Παρατηρώντας το δείγμα ατόμων που επισκέπτονταν το χώρο λίγες φορές το χρόνο, είναι άλλωστε και το μεγαλύτερο δείγμα (32,4%) του συνόλου των ερωτηθέντων, παρατηρούμε ότι περισσότεροι από τους μισούς δεν μεταβάλανε το πλήθος των επισκέψεων στο χώρο. Ωστόσο είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι το 13% περίπου αυτών, δηλαδή 10 από τα 77 άτομα, αύξησαν τις επισκέψεις τους από λίγες φορές το χρόνο σε 1 φορά την εβδομάδα ή 2-3 φορές την εβδομάδα. Επίσης 14 από τα 77 άτομα, άρχισαν να έρχονται σε μηνιαία βάση και 14 άτομα σταμάτησαν να επισκέπτονται το χώρο.

Διάγραμμα 13: Ποσοστό επιρροής του Κορονοϊού στους επισκέπτες που επισκέπτονταν λίγες φορές το χρόνο

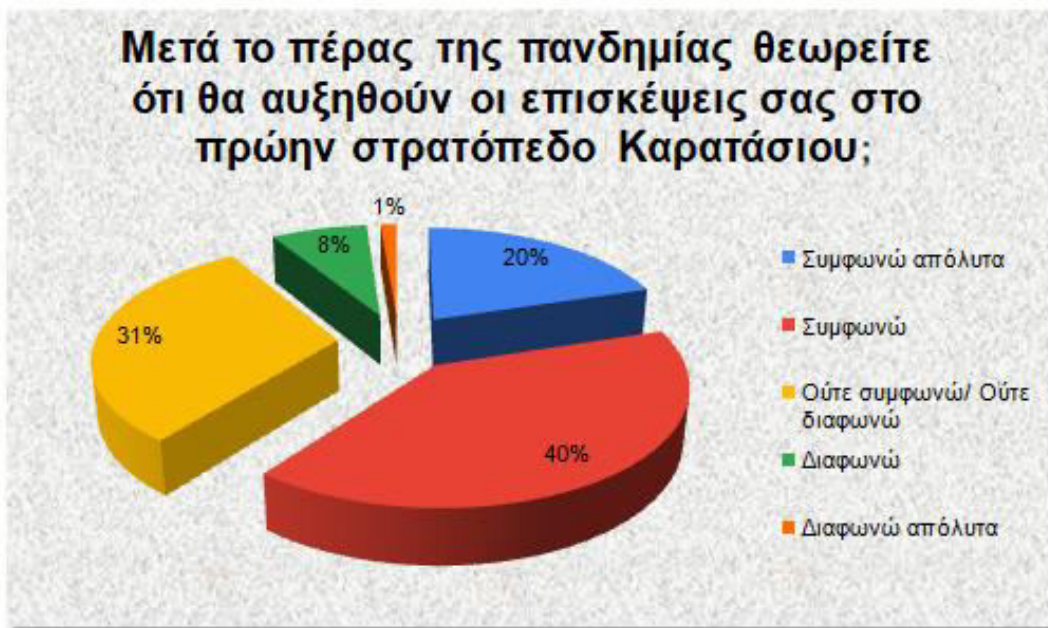
Τέλος, παρατηρούμε το ποσοστό επιρροής της πανδημίας στα άτομα που δεν επισκεπτόταν το χώρο πριν τη πανδημία (34 άτομα, με ποσοστό 14,3% του συνόλου). Εδώ παρατηρούμε ότι μεγάλος αριθμός αυτών επισκέπτονται το χώρο λίγες φορές το χρόνο πλέον, ενώ 6 άτομα από το δείγμα άρχισαν να έρχονται έστω μια φορά την εβδομάδα στο χώρο. Τα άτομα που συνεχίζουν να μην επισκέπτονται το χώρο και δεν έχουν κάνει καμία επίσκεψη έως τώρα από το σύνολο των 238 ερωτηθέντων είναι 6 και αντιπροσωπεύουν το 2,52% του συνόλου του δείγματος.

Διάγραμμα 14: Ποσοστό επιρροής του Κορονοϊού σε όσους δεν επισκεπτόταν το χώρο

Συνολικά, από τα παραπάνω δεδομένα του δείγματος παρατηρούμε ότι υπάρχει μια συνολική αύξηση της επισκεψιμότητας στο χώρο του πρώην στρατοπέδου κατά τη διάρκεια του Sars Cov-2. Συγκεκριμένα, το ποσοστό ανθρώπων που πραγματοποιούσαν έστω μια επίσκεψη την εβδομάδα στο χώρο πριν τη πανδημία ήταν 42,3%, και το ποσοστό αυτό μεταβλήθηκε στο 48,3%.

Η ερώτηση 6 αφορούσε αν προβλέπουν θα αυξηθούν οι επισκέψεις των ερωτηθέντων στο χώρο του πρώην στρατοπέδου μετά το πέρας της πανδημίας. Το 20% συμφωνεί απόλυτα και το 40% συμφωνεί. Το 31% είναι πιθανό να μην έχει σκοπό να μεταβάλλει τον αριθμό των επισκέψεων του στο χώρο. Μόλις το 9% διαφωνεί και διαφωνεί απόλυτα στην αύξηση των επισκέψεων στο χώρο. Βέβαια στην ερώτηση αυτή, θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι το διαφωνώ και το διαφωνώ απόλυτα σημαίνει πάλι σταθεροποίηση του αριθμού των επισκέψεων.

Διάγραμμα 15: Απόψεις σχετικά με το κατά πόσο θεωρεί ο κόσμος ότι θα αυξηθούν οι επισκέψεις του στο Καρατάσιου ύστερα από το πέρας της πανδημίας

Στην έβδομη ερώτηση, γίνεται αντιληπτό ότι το 70% έχει λιγότερα από 10 χρόνια, ενώ το 30% έχει περισσότερα από δέκα χρόνια που επισκέπτεται τον χώρο. Δηλαδή, τουλάχιστον 80 άτομα από τους ερωτηθέντες έρχονται από τουλάχιστον μια δεκαετία στο χώρο

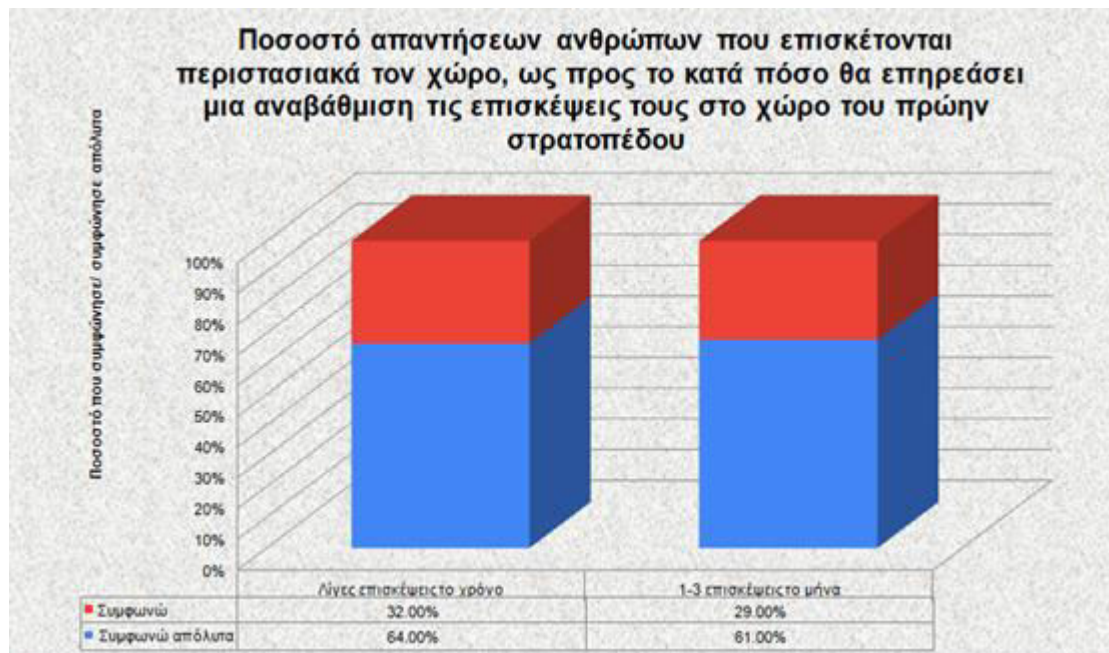
Διάγραμμα 16: Διάρκεια που ο κόσμος επισκέπτεται το χώρο του Καρατάσιου

Στην όγδοη ερώτηση, αναζητάτε το κατά πόσο συμφωνούν, ότι η αναβάθμιση του χώρου θα βοηθούσε στην αύξηση του αριθμού των επισκέψεων. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι το 65% συμφωνούσε απόλυτα, το 25% συμφωνούσε και το 8% ούτε συμφωνούσε/ ούτε διαφωνούσε. Μόνο το 2% συνολικά διαφωνούσε ή διαφωνούσε απόλυτα. Δηλαδή για τη συντριπτική πλειοψηφία μια αναβάθμιση του χώρου θα οδηγούσε στην αύξηση του αριθμού των επισκέψεων.

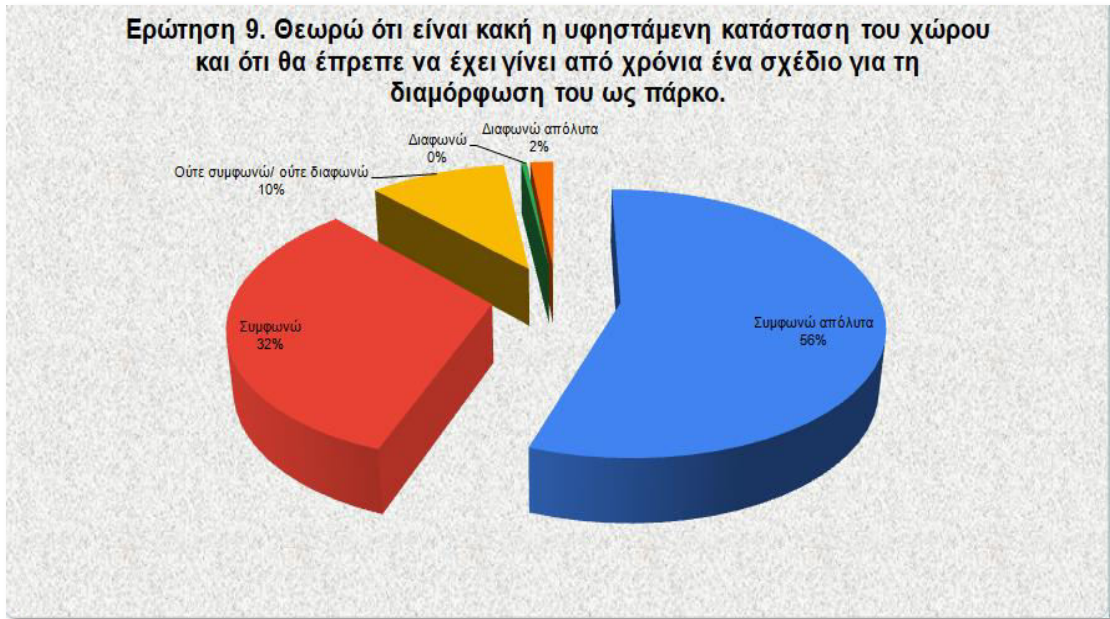
Διάγραμμα 17: Απόψεις σχετικά με το πόσο μια αναβάθμιση του χώρου θα αυξήσει τον αριθμό των επισκέψεων στο Καρατάσιου

Επίσης βάση ανάλυσης των στατιστικών δεδομένων, εξάγεται ότι τα άτομα που επισκέπτονται την Άνοιξη του 2021 τον χώρο περιστασιακά, δηλαδή “λίγες φορές το χρόνο” και “1-3 φορές το μήνα” σκοπεύουν να αυξήσουν σημαντικά τον αριθμό των επισκέψεων τους στο χώρο. Συγκεκριμένα, όσοι επισκέπτονται το χώρο λίγες φορές το χρόνο, σε ποσοστό 96% συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα ότι μια αναβάθμιση του χώρου θα αύξανε τον αριθμό των επισκέψεων τους. Ακόμη, τα άτομα που επισκέπτονται το χώρο 1-3 φορές το μήνα σε ποσοστό 90% συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα ότι η αναβάθμιση του χώρου του πρώην στρατοπέδου θα αύξανε τον αριθμό των επισκέψεων τους στο χώρο. Με άλλα λόγια η βελτίωση του χώρου, αποτελεί δεδομένο ότι για την πλειοψηφία των ερωτηθέντων θα αποτελέσει θετικό παράγοντα, για τις επισκέψεις τους στο χώρο του πρώην στρατοπέδου.

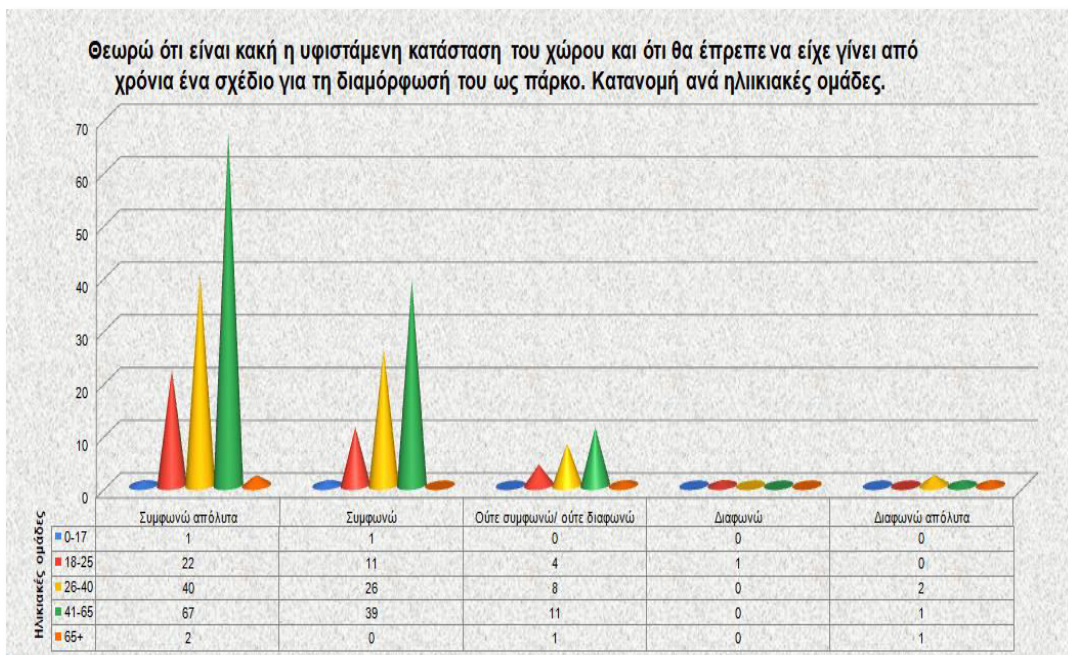
Διάγραμμα 18: Ποσοστό απαντήσεων των περιστασιακών επισκεπτών στο κατά πόσο μια αναβάθμιση του χώρου θα αυξήσει τον αριθμό των επισκέψεων στο Καρατάσιου

Στο ερώτημα 9, ερωτήθηκε ο κόσμος αν θεωρεί ότι κατά τη γνώμη του είναι κακή η υφιστάμενη κατάσταση του χώρου, καθώς και ότι θα έπρεπε να είχε γίνει από χρόνια κάποιο σχέδιο, για τη διαμόρφωση της περιοχής ως πάρκο. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων συμφωνούσαν ή συμφωνούσαν απόλυτα. Το 10% απάντησε ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί και ένα ποσοστό 2% δήλωσε ότι διαφωνεί ή διαφωνεί απόλυτα, με τη παραπάνω ερώτηση. Από αυτό συμπεραίνεται, ότι η ανάγκη για αλλαγή είναι επιτακτική στο χώρο.

Διάγραμμα 19: Κατά πόσο ο κόσμος κρίνει κακή την υφιστάμενη κατάσταση του χώρου και θεωρεί ότι θα έπρεπε να έχει γίνει από χρόνια σχέδιο για τη διαμόρφωση του σε μητροπολιτικό πάρκο

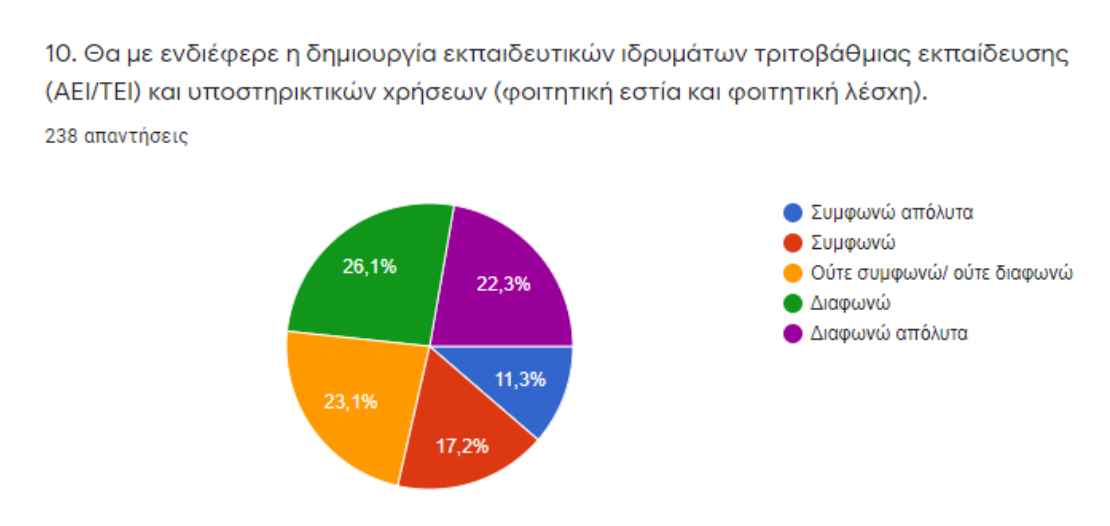
Στο παρακάτω πίνακα φαίνεται η ηλικιακή κατανομή των ερωτηθέντων ανά ηλικιακή ομάδα, στο εάν θεωρούν κακή την υφιστάμενη κατάσταση του χώρου. Γίνεται αντιληπτό ότι σε κάθε ηλικιακή ομάδα η συντριπτική πλειοψηφία, συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα. Επομένως, δεν υπάρχει κάποια ηλικιακή διαφοροποίηση για την κατάσταση του χώρου και για την επιθυμία αλλαγής.

Διάγραμμα 20: Ηλικιακή κατανομή του δείγματος που θεωρεί κακή την υφιστάμενη κατάσταση στο Καρατάσιου και κρίνει ότι θα έπρεπε να γίνει από χρόνια κάποιο σχέδιο

Οι παρακάτω 4 ερωτήσεις (ερωτήσεις 10-11-12-13), αφορούν τις προτιμήσεις των πολιτών για συγκεκριμένες χρήσεις εντός του πρώην στρατοπέδου. Με αλλαλότητα, αντανακλούν ποιες κοινωφελείς υπηρεσίες θα ήθελαν να διαθέτει ο χώρος. Οι επιλογές που δόθηκαν προς απάντηση, εντάσσονται στο πλαίσιο του Συμβουλίου Μητροπολιτικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, για προτεινόμενες χρήσεις στο χώρο. Ουσιαστικά, οι επιλογές αυτές εναρμονίζονται με τις αποφάσεις για το Γ.Π.Σ. της περιοχής της δημοτικής ενότητας Πολίχνης, οι οποίες πάρθηκαν ομόφωνα σε διαβούλευση του Δεκεμβρίου του 2020.

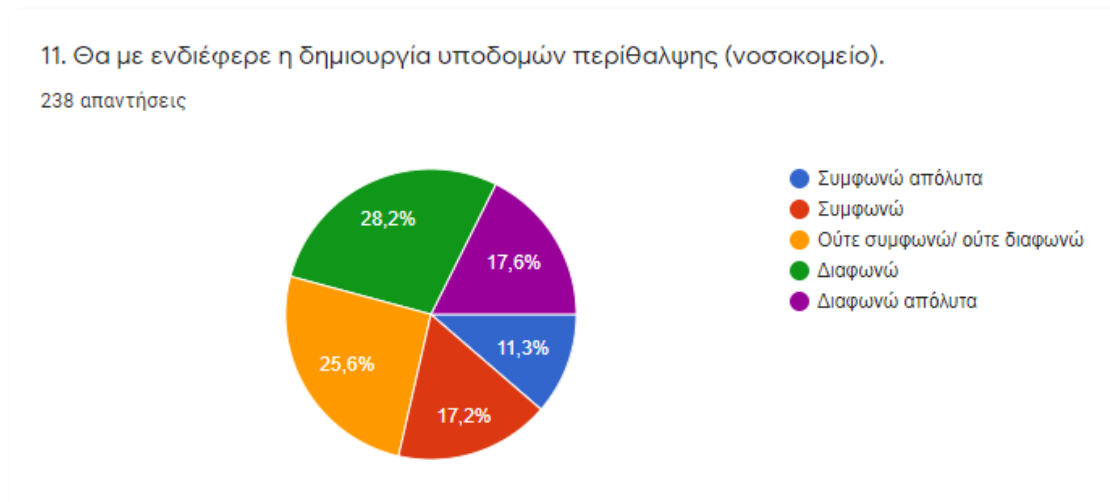
Στην ερώτηση 10, για τις προτιμήσεις εγκατάστασης ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Α.Ε.Ι./ Τ.Ε.Ι.) και υποστηρικτικών χρήσεων (φοιτητική εστία και φοιτητική λέσχη), οι επιθυμίες ήταν σχετικά χαμηλές και δεν φάνηκε να υπάρχει σημαντικό ενδιαφέρον. Σε ποσοστό 71,5% είναι το σύνολο αυτών που διαφωνούν/ διαφωνούν απόλυτα και ούτε συμφωνούν, ούτε διαφωνούν.

Διάγραμμα 21: Απόψεις σχετικά με τη δημιουργία εγκαταστάσεων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο Καρατάσιου

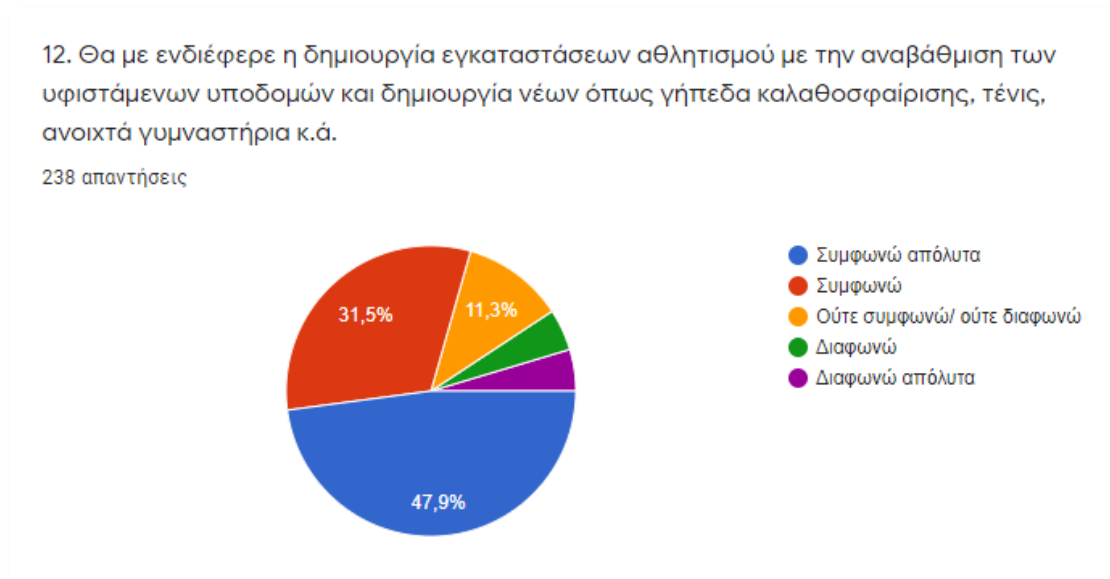
Με ανάλογο τρόπο και για τη δημιουργία υποδομών περίθαλψης (νοσοκομείων), το 71,4% είναι το σύνολο αυτών που διαφωνούν/ διαφωνούν απόλυτα και ούτε συμφωνούν, ούτε διαφωνούν, από τους ερωτηθέντες στο ερωτηματολόγιο. Στη περίπτωση αυτή, μπορεί να δικαιολογηθεί η χαμηλή επιθυμία χωροθέτησης υποδομών περίθαλψης, καθώς υπάρχει το Γενικό Νοσοκομείο Παπαγεωργίου και το στρατιωτικό νοσοκομείο 424, δίπλα από το

χώρο του πρώην στρατοπέδου. Επομένως, μια περεταίρω χωροθέτηση μπορεί να θεωρηθεί πλεονασματική.

Διάγραμμα 22: Απόψεις σχετικά με τη δημιουργία υποδομών περίθαλψης στο Καρατάσιου

Στη συνέχεια παρατηρείται ότι μεγάλο ενδιαφέρον υπάρχει για δημιουργία εγκαταστάσεων αθλητισμού και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών. Ουσιαστικά υπάρχει ζήτηση για να χωροθετηθούν εγκαταστάσεις αθλητισμού, αλλά και αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών. Το ποσοστό των απαντήσεων που συμφωνούν/ συμφωνούν απόλυτα στη δημιουργία και αναβάθμιση εγκαταστάσεων αθλητισμού στο χώρο φτάνει το 80%. Οι αθλητικές εγκαταστάσεις του χώρου, δεν φτάνουν για να φιλοξενήσουν τη ζήτηση των αθλητών της περιοχής.

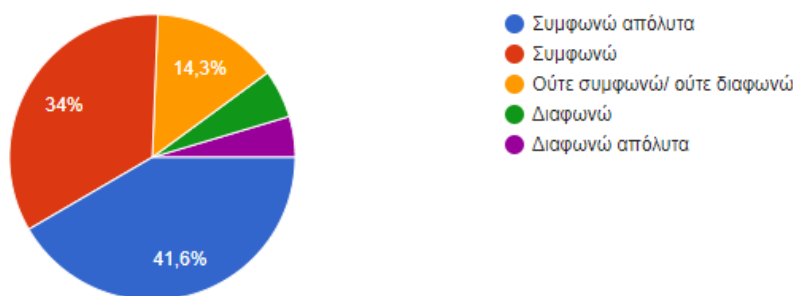

Διάγραμμα 23: Απόψεις σχετικά με τη δημιουργία εγκαταστάσεων αθλητισμού στο Καρατάσιου

Επιπρόσθετα, το ενδιαφέρον για δημιουργία εγκαταστάσεων πολιτισμού (θεατρικά εργαστήρια, χώροι για την εκπόνηση κινηματογραφικών ταινιών, εργαστήρια ζωγραφικής, εκθέσεις καλλιτεχνικού περιεχομένου κ.ά.) είναι εξίσου σημαντικό. Για την ακρίβεια το ποσοστό των απαντήσεων που δηλώνει ότι συμφωνούν/συμφωνούν απόλυτα κυμαίνεται στο 75%, για τη χωροθέτηση δηλαδή εγκαταστάσεων πολιτισμού στη περιοχή. Το στοιχείο αυτό δηλώνει, ότι μια πολιτισμική αναβάθμιση της περιοχής κρίνεται αναγκαία.

13. Θα με ενδιέφερε η δημιουργία εγκαταστάσεων πολιτισμού (π.χ. Θεατρικά εργαστήρια, χώροι για την εκπόνηση κινηματογραφικών ταινιών, εργαστήρια ζωγραφικής, εκθέσεις καλλιτεχνικού περιεχομένου).

238 απαντήσεις

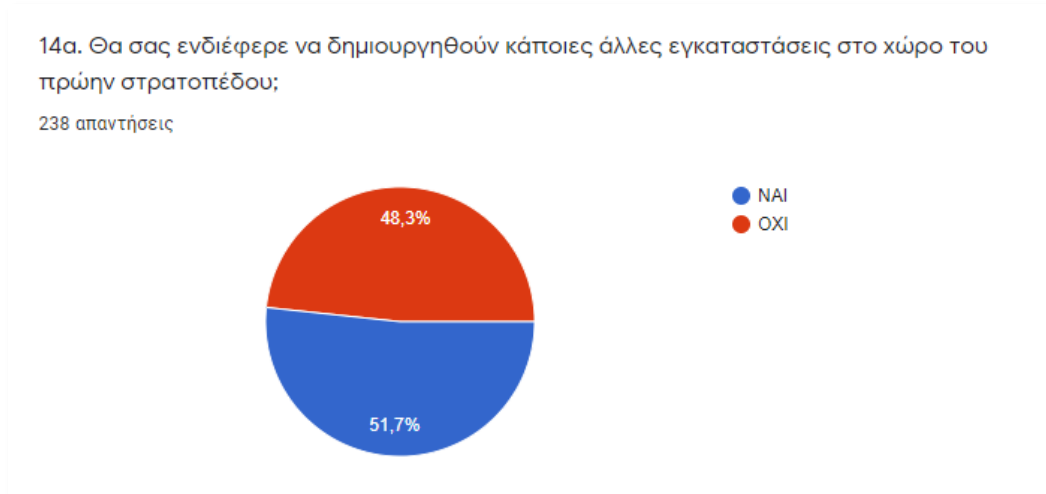

Διάγραμμα 24: Απόψεις σχετικά με τη δημιουργία εγκαταστάσεων πολιτισμού στο Καρατάσιου

Καταληκτικά, τόσο οι εγκαταστάσεις αθλητισμού, όσο οι εγκαταστάσεις πολιτισμού είναι οι κοινωφελής χρήσεις που κέντρισαν περισσότερο το ενδιαφέρον των ερωτηθέντων. Στην ουσία, ο χαρακτήρας που θέλει η πλειοψηφία να έχουν στο κατά μέγιστο 25% του χώρου του πρώην στρατοπέδου, επομένως μέγιστο 172,5 στρέμματα (25% του συνόλου των 689 στρεμμάτων του χώρου) είναι αθλητικός και πολιτισμικός.

Στη συνέχεια η ερώτηση 14, χωρίζεται σε σκέλη α και β. Στο πρώτο, ερωτάτε αν υπάρχει κάποια άλλη/ κάποιες άλλες εγκαταστάσεις που θα ενδιέφερε τους ερωτηθέντες να υπάρξει εντός του χώρου του πρώην στρατοπέδου και στο δεύτερο ποια/ ποιες είναι αυτή/ές, εφόσον ο δέκτης έχει δεχτεί ότι υπάρχει κάποια. Στην ερώτηση αυτή βέβαια, η απάντηση ξεφεύγει από το πόρισμα της διαβούλευσης.

Στο ερώτημα του πρώτου σκέλους το 51,7% δήλωσε «ΝΑΙ», επομένως ότι υπάρχουν άλλες εγκαταστάσεις που θα ήθελαν στο χώρο, ενώ το 48,3 δήλωσε «ΟΧΙ», ότι δεν υπάρχουν άλλες επιθυμητές εγκαταστάσεις στο χώρο. Με απλά λόγια, σχεδόν ένας από τους δύο ερωτηθέντες καλύπτονται πλήρως από τα αποτελέσματα της διαβούλευσης, ενώ οι υπόλοιποι επιθυμούν να συμπληρώσουν μια άποψη ή να κάνουν κάποιο σχολιασμό.

Διάγραμμα 25: Ενδιαφέρον δημιουργίας διαφορετικών κοινωφελών εγκαταστάσεων στο Καρατάσιου

Στο υποερώτημα β, του ερωτήματος 14 ερωτάται ελεύθερα να γράψουν οι δέκτες του ερωτηματολογίου, ποια ή ποιες εγκαταστάσεις θα τους ενδιέφερε να υπήρχε στο χώρο του πρώην στρατοπέδου. Οι απαντήσεις ήταν ελεύθερες και δεν υπήρχε καμία διατυπωμένη από πριν απάντηση. Το σύνολο των απαντήσεων που δόθηκαν είναι 103, ωστόσο αρκετοί ανέφεραν πάνω από μια χρήσιμη αποτέλεσμα να συγκεντρωθούν 139 απαντήσεις για εγκαταστάσεις στο χώρο του πρώην στρατοπέδου. Οι απαντήσεις αυτές ομαδοποιήθηκαν με αποτέλεσμα να ομαδοποιηθούν σε 17 γενικότερες κατηγορίες, έτσι ώστε να μπορέσουν να τύχουν ποσοτικής ανάλυσης.

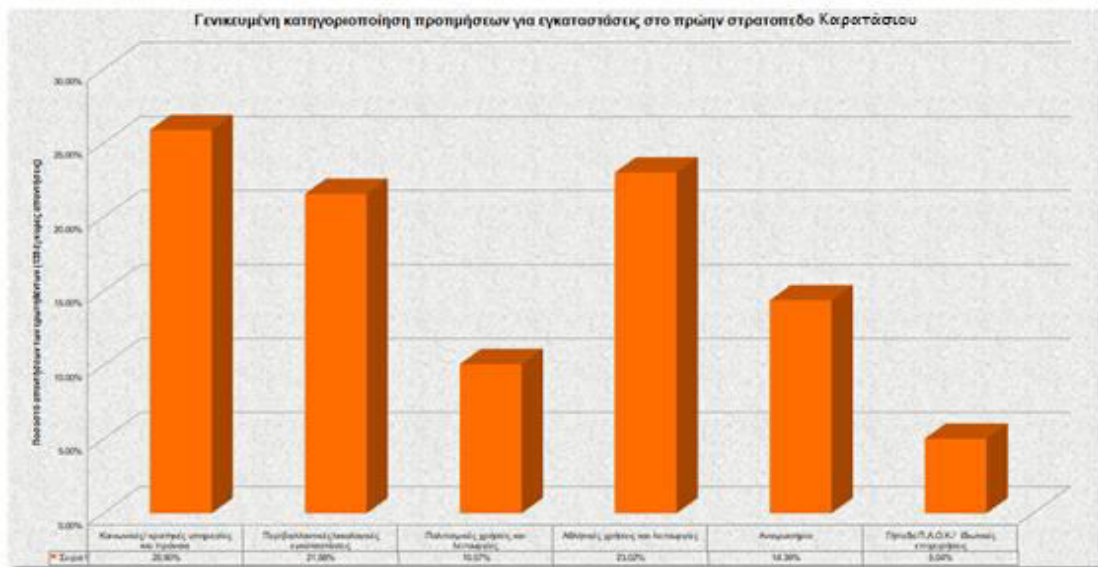

Διάγραμμα 26: Επιπλέον εγκαταστάσεις που θα ήθελε ο κόσμος να εγκατασταθούν στο Καρατάσιου

- ❖ Τα άτομα που δήλωσαν ότι θα ήθελαν να υπάρχει ένα αναψυκτήριο (ή χώρος εστίασης) εντός του πρώην στρατοπέδου ήταν 20, εδώ αξίζει να αναφέρουμε ότι ορισμένοι δήλωσαν για κοινοτικό αναψυκτήριο, άλλοι για ιδιωτικό και άλλοι για αυτοδιαχειριζόμενο από συλλογικότητα του χώρου, βέβαια πολλοί θέλουν έναν τέτοιο χώρο μέσα στην έκταση του πρώην στρατοπέδου, καθώς η επιλογή αυτή συγκέντρωσε τις περισσότερες απαντήσεις.
- ❖ Στις 16 απαντήσεις δόθηκαν για τη δημιουργία εναλλακτικών μορφών αθλητισμού. Πιο συγκεκριμένα για skatepark, αναρρίχηση, ιππασία, bmx, airsoft, rollers, καλλισθενική αλλά και άλλες μορφές αθλητισμού, οι οποίες θα μπορούσαν να δώσουν έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα στη περιοχή.
- ❖ Στις 14 ήταν οι απαντήσεις για τη δημιουργία ενός περιβαλλοντικού πάρκου.
- ❖ Επίσης, 14 άτομα δήλωσαν ότι θα ήθελαν ένα κυκλοφοριακό πάρκο στο χώρο.
- ❖ Ένας αξιόλογος αριθμός ατόμων (14 για την ακρίβεια) επισήμαναν τη σημασία για πολιτιστικές εκδηλώσεις και χρήσεις (π.χ. μουσεία).
- ❖ Επίσης, 8 άτομα δήλωσαν ότι θα ήθελαν να γίνουν ορισμένες δημόσιες υπηρεσίες όπως εγκαταστάσεις του δήμου ή αστυνομικό τμήμα στα εγκαταλελειμμένα κτήρια του χώρου.
- ❖ Τα άτομα που δήλωσαν ότι θα τους ενδιέφερε να υπάρξει ποδηλατόδρομος είναι 8.

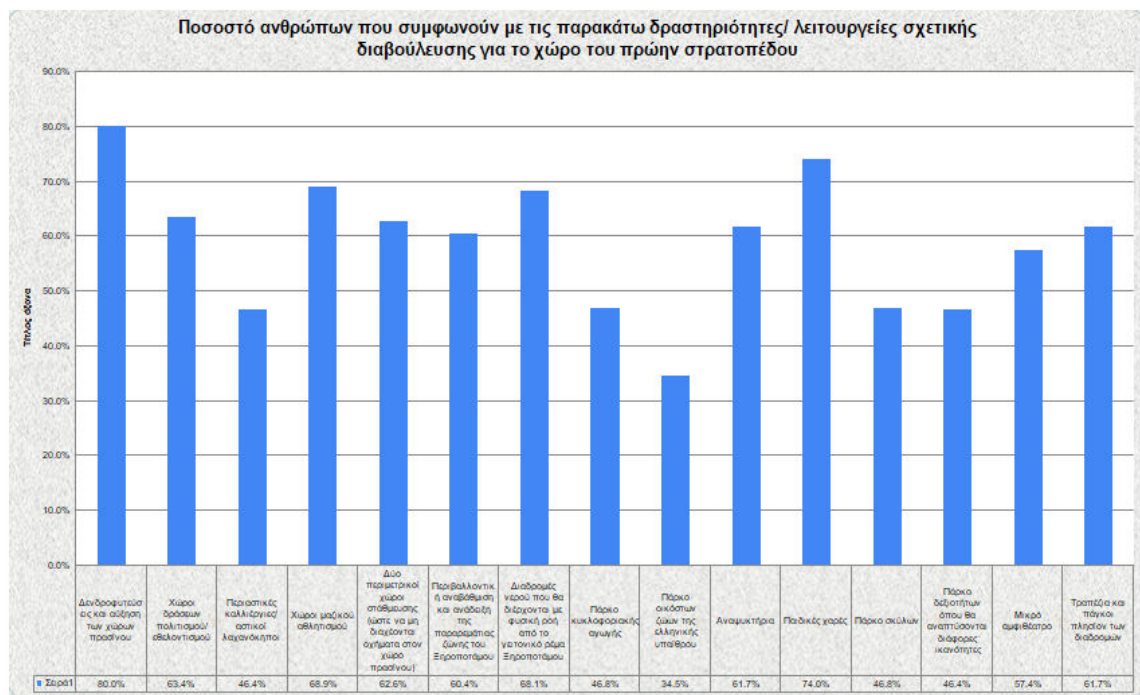
- ❖ Αξιόλογος αριθμός ατόμων δήλωσε ενδιαφέρον για ένα δημοτικό κολυμβητήριο στο χώρο, δηλαδή 8 άτομα.
- ❖ Ακόμη, 7 άτομα δήλωσαν ότι θα ήθελαν να υπάρξει κάποια ιδιωτικοποίηση του χώρου. Το αξιόλογο στην επιλογή αυτή είναι ότι 6 από τις 7 απαντήσεις που δόθηκαν αφορούσαν τη χωροθέτηση του γηπέδου του Π.Α.Ο.Κ. στο χώρο και μόνο μια αναφερόταν σε γενικότερη ιδιωτικοποίηση.
- ❖ Επιπλέον, 7 άτομα δήλωσαν ότι θα ήθελαν δράσεις για τα παιδιά, στον αριθμό αυτό προστέθηκε και το ενδιαφέρον για την αύξηση του χώρου για τις παιδικές χαρές.
- ❖ Επιπλέον, 5 άτομα δήλωσαν ότι θα ήθελαν να υπάρχει στο χώρο ένα πάρκο σκύλων.
- ❖ Επίσης, 5 άτομα τόνισαν την αξία των κοινωτικών καλλιεργειών και δήλωσαν ενδιαφέρον να διευρυνθεί το μοντέλο αυτό και σε φάρμες. Ορισμένοι δήλωσαν την αύξηση του χώρου των περιαστικών καλλιεργειών.
- ❖ Επιπρόσθετα, 4 άτομα δήλωσαν ότι θα ήθελαν να υπάρξει κάποιο καταφύγιο ζώων στο χώρο.
- ❖ Ακόμη, 4 άτομα απάντησαν ότι θα ενδιαφερόταν για ένα κέντρο εθελοντισμού ή δημιουργικής απασχόλησης στο χώρο.
- ❖ Ακόμη, 3 άτομα δήλωσαν ότι θα τους ενδιέφερε να υπάρξει ένας χώρος στάθμευσης για να μπορεί ο κόσμος να προσεγγίζει το χώρο ευκολότερα, ένας από τους τρεις ερωτώμενους δήλωσε ότι θα ενδιαφερόταν για υπόγειο χώρο στάθμευσης.
- ❖ Μόνο 2 άτομα δήλωσαν ότι θα ήθελαν να υπάρξει ένας πυροσβεστικός σταθμός.
- ❖ Αρκετά σημαντικό είναι το πλήθος των απαντήσεων για τη περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής με τη δημιουργία τεχνητών λιμνών και ρεμάτων από το Ξηροπόταμο, για την αισθητική αναβάθμιση του χώρου και παράλληλα τη δημιουργία περιπατητικών διαδρομών.

Παρακάτω γίνεται μια ακόμη γενικότερη κατηγοριοποίηση των απαντήσεων. Ένα βασικό συμπέρασμα είναι ότι για κοινωνικές/ κρατικές υπηρεσίες πρόνοιας είναι στο 25.9%, οι περιβαλλοντικές/ οικολογικές εγκαταστάσεις είναι στο 21.58%, οι πολιτισμικές χρήσεις και λειτουργίες είναι στο 10.07%, οι αθλητικές χρήσεις και λειτουργίες στο 23.02%, το αναψυκτήριο στο 14.39% και τέλος το γήπεδο ΠΑΟΚ/ιδιωτικές εγκαταστάσεις στο 5.04%. Δηλαδή ο κόσμος στρέφει το ενδιαφέρον του συνολικά σε αθλητικές λειτουργίες, περιβαλλοντικές, κοινωνικές και πολιτισμικές σε μεγαλύτερο βαθμό. Ουσιαστικά, οι περισσότεροι ήθελαν να δώσουν μια πιο προσωπική και συγκεκριμένη οπτική απ' αυτή που προτείνει το Γενικό Πολεοδομικό, γεγονός που έχει σημασία να αξιοποιηθεί σε μετέπειτα στάδιο του σχεδιασμού του χώρου του πρώην στρατοπέδου.

Διάγραμμα 27: Γενικευμένη κατηγοριοποίηση προτιμήσεων για εγκαταστάσεις στο Καρατάσιου

Στο ερώτημα 15 υπάρχουν δύο υποερωτήματα. Στο πρώτο ζητάτε να επιλεγούν ορισμένες δραστηριότητες/ λειτουργίες που προέκυψαν από σχετική διαβούλευση του Δήμου Παύλου Μελά για το χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου. Η επιλογή δηλώνει ότι βρίσκει τους δέκτες σύμφωνους με την κάθε απόφαση.

Διάγραμμα 28: Ποσοστό ανθρώπων που συμφωνούν με συγκεκριμένες δραστηριότητες στο Καρατάσιου

Πιο αναλυτικά, αναφέρονται παρακάτω τα ποσοστά για τη κάθε λειτουργία/δραστηριότητα, το κατά πόσο δηλαδή βρίσκει σύμφωνους τους ερωτηθέντες.

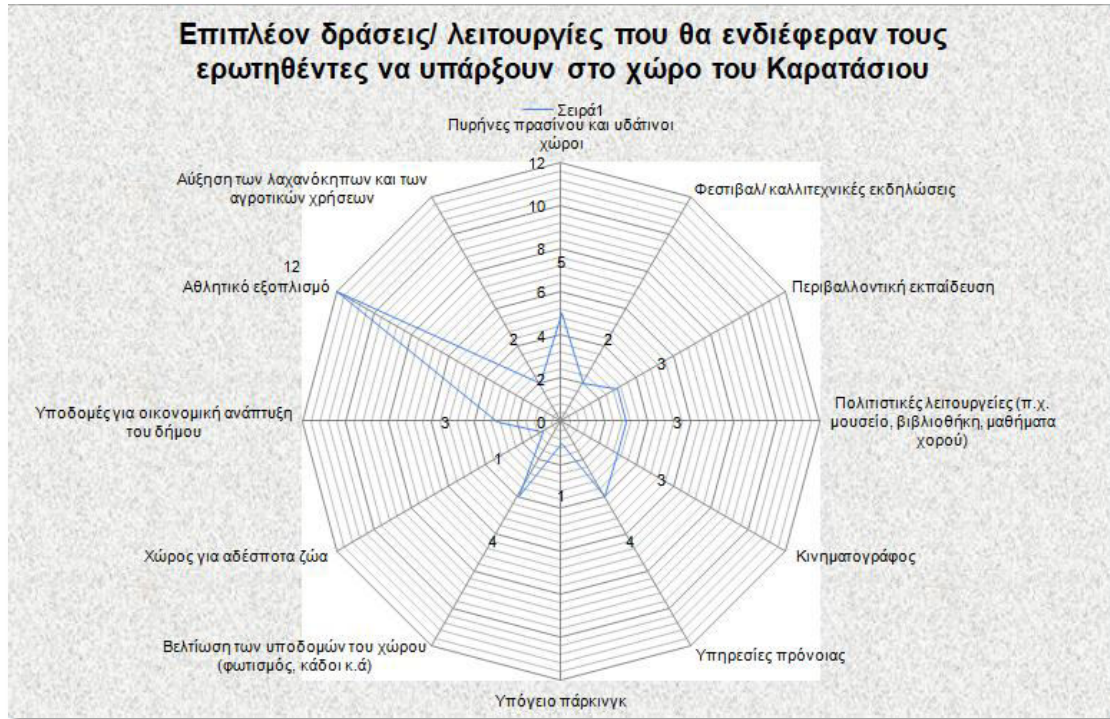
- ❖ Δενδροφυτεύσεις και αύξηση των χώρων πρασίνου → 80.0%
- ❖ Παιδικές χαρές → 74.0%
- ❖ Χώροι μαζικού αθλητισμού → 68.9%
- ❖ Διαδρομές νερού που θα διέρχονται με φυσική ροή από το γειτονικό ρέμα Ξηροποτάμου → 68.1%
- ❖ Χώροι δράσεων πολιτισμού/ εθελοντισμού → 63.4%
- ❖ Δύο περιμετρικοί χώροι στάθμευσης (ώστε να μη διαχέονται οχήματα στον χώρο πρασίνου) → 62.6%
- ❖ Τραπεζία και πάγκοι πλησίον των διαδρομών → 61.7%
- ❖ Αναψυκτήρια → 61.7%
- ❖ Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ανάδειξη της παραρεμάτιας ζώνης του Ξηροποτάμου → 60.4%
- ❖ Μικρό αμφιθέατρο → 57.4%
- ❖ Πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής → 46.8%
- ❖ Πάρκο σκύλων → 46.8%
- ❖ Περιαστικές καλλιέργειες/ αστικοί λαχανόκηποι → 46.4%
- ❖ Πάρκο δεξιοτήτων όπου θα αναπτύσσονται διάφορες ικανότητες → 46.4%
- ❖ Πάρκο οικόσιτων ζώων της ελληνικής υπαίθρου → 34.5%

Συμπερασματικά, μεγάλο ενδιαφέρον υπάρχει για τις περισσότερες προτάσεις της διαβούλευσης. Με ανάλογο τρόπο με τη προηγούμενη ερώτηση παρατηρείτε ότι τα περισσότερα άτομα ζητούν αναβάθμιση της περιοχής και σαν κεντρικούς πυλώνες έχουν την αισθητική βελτίωση του χώρου, το πολιτισμό, τον αθλητισμό και τη στήριξη συλλογικοτήτων.

Στο υποερώτημα β, ζητείται να εκφραστούν ελεύθερα επιπλέον δράσεις πέραν των προτάσεων της διαβούλευσης, οι οποίες θα μπορούσαν να ενδιαφέρουν τον κόσμο. Συνολικά, δόθηκαν 42 απαντήσεις για το ερώτημα αυτό από 38 άτομα, καθώς ορισμένοι απάντησαν πάνω από μια επιλογή. Το ποσοστό ατόμων που απάντησε ήταν χαμηλό στο 16% του συνόλου των ερωτηθέντων. Οι απαντήσεις αυτές ομαδοποιήθηκαν σε γενικότερες κατηγορίες.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η ζήτηση για κάποια βελτίωση στον αθλητικό εξοπλισμό. Στη κατηγορία αυτή άτομα επιθυμούσαν ποδηλατικές υποδομές, ανοιχτά και κλειστά γυμναστήρια, ανοιχτά και κλειστά κολυμβητήρια, αλλά και πιο ειδικές κατηγορίες όπως ιππασία κ.ά. Αυτό δίνει μια ξεκάθαρη εικόνα για τη ζήτηση για αναβάθμιση των

αθλητικών εγκαταστάσεων και για αύξηση συνολικά των αθλητικών λειτουργιών στο χώρο. Οι υπόλοιπες λειτουργίες, συγκέντρωσαν χαμηλότερο αριθμό απαντήσεων και αφορούσαν τη περιβαλλοντική, πολιτισμική βελτίωση των λειτουργιών στο χώρο.

Διάγραμμα 29: Επιπλέον δράσεις/ λειτουργίες που θα ενδιέφεραν τον κόσμο για το Καρατάσιου

Στο ερώτημα 16, διερευνάται η γνώμη των πολιτών σχετικά με αυτό που πιστεύουν ότι θα πρέπει να γίνει με το κτιριακό απόθεμα του χώρου, στη πορεία διαμόρφωσης των εγκαταστάσεων αυτών σε κοινωφελείς χώρους. Το μεγαλύτερο ποσοστό (57.6%) δήλωσε ότι θα ήθελε να διατηρηθούν ορισμένα από τα κτίρια του χώρου. Το 20.6% δήλωσε ότι επιθυμεί να διατηρηθούν όλα τα κτίρια του χώρου του πρώην στρατοπέδου, ενώ το 14.3% να κατεδαφιστούν όλα τα κτίρια του χώρου. Τέλος το 8% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν ή ότι δεν τους απασχολεί.

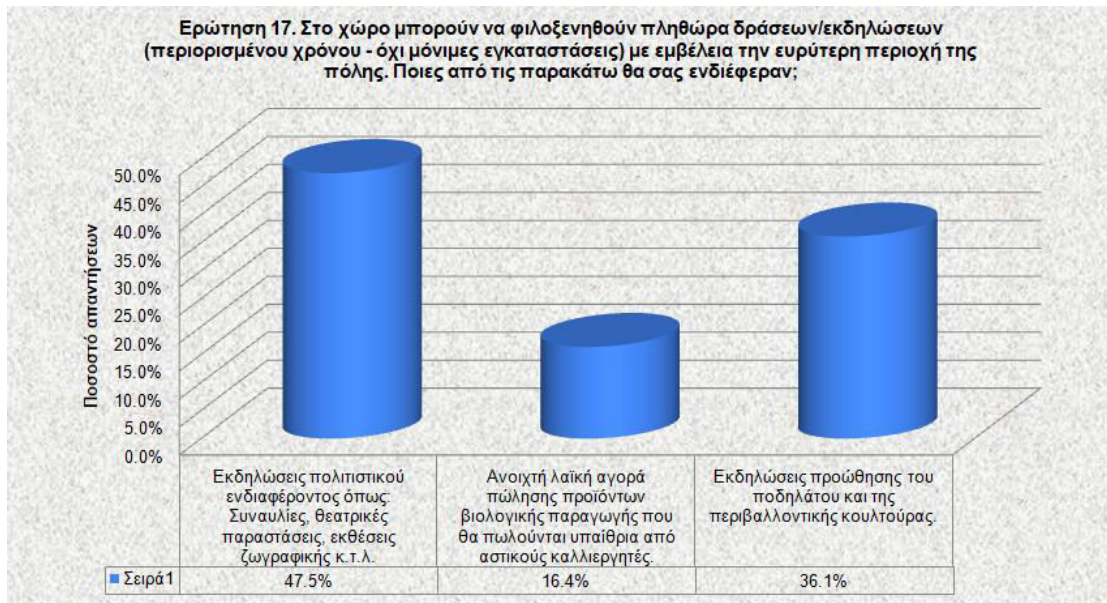

Διάγραμμα 30: Απόψεις σχετικά με την επανάχρηση των κτηρίων στο Καρατάσιου

Στην ερώτηση 17, διερευνάτε ποιες δράσεις/ εκδηλώσεις περιορισμένης χρονικής διάρκειας (π.χ. 2 φορές την εβδομάδα, 1 φορά το χρόνο) θα ήθελαν οι δέκτες του ερωτηματολογίου να υπάρξουν στο χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου. Δίνεται η δυνατότητα επιλογής μια από τρεις προτάσεις. Οι προτάσεις αυτές είναι:

1. Εκδηλώσεις πολιτιστικού ενδιαφέροντος όπως: Συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις ζωγραφικής κ.τ.λ.
2. Ανοιχτή λαϊκή αγορά πώλησης προϊόντων βιολογικής παραγωγής που θα πωλούνται υπαίθρια από αστικούς καλλιεργητές.
3. Εκδηλώσεις προώθησης του ποδηλάτου και της περιβαλλοντικής κουλτούρας.
4. Άλλο.

Στην επιλογή «Άλλο», οι περισσότεροι είτε διευκρίνισαν τη γνώμη τους για κάποια από τις παραπάνω επιλογές, είτε δήλωσαν παραπάνω από μια επιλογή ότι επιθυμούν, καθώς δεν υπήρχε πολλαπλή επιλογή, οι δηλώσεις αυτές λήφθηκαν υπόψη στατιστικά. Αρχικά, μεγάλο ενδιαφέρον υπήρξε για εκδηλώσεις πολιτιστικού ενδιαφέροντος σε ποσοστό 47.5% και για εκδηλώσεις προώθησης του ποδηλάτου και της περιβαλλοντικής κουλτούρας σε ποσοστό 36.1%, ενώ χαμηλότερο ενδιαφέρον υπήρξε για τη δημιουργία ανοιχτής λαϊκής αγοράς πώλησης βιολογικών προϊόντων σε υπαίθρια αγορά, από τους αστικούς καλλιεργητές.

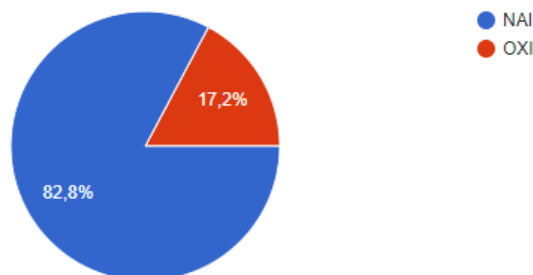

Διάγραμμα 31: Προτιμήσεις σχετικά με τη χωροθέτηση δράσεων/ εκδηλώσεων περιορισμένου χρόνου

Ιδιαίτερως σημαντικό είναι το πόρισμα που προκύπτει από την ερώτηση 18. Το ερώτημα αφορούσε κατά πόσο θα ενδιέφεραν τους ερωτηθέντες, κάποιες από τις δραστηριότητες του πάρκου να τις διαχειρίζονται οι πολίτες (είτε μέσω υφιστάμενων, είτε μελλοντικών συλλογικοτήτων) με σκοπό η τελική ωφέλεια να επιστρέφει στους ίδιους τους πολίτες. Το 82,8% των απαντήσεων ήταν «ΝΑΙ» και το 17,2% ήταν «ΟΧΙ». Το γεγονός αυτό τονίζει ότι υπάρχει εξαιρετικά μεγάλο ποσοστό που θέλει ορισμένες δράσεις του χώρου να ξεκινούν από τα κάτω, αλλά και να επιστρέφει στα κάτω το τελικό όφελος.

18. Θα σας ενδιέφερε κάποιες από τις δραστηριότητες του πάρκου να τις διαχειρίζονται οι πολίτες (πιθανόν μέσω μιας ήδη υπάρχουσας ή με τη δημιουργία μιας νέας συλλογικότητας) με σκοπό η τελική ωφέλεια να επιστρέφει σε όλους του πολίτες;

238 απαντήσεις

Διάγραμμα 32: Απόψεις σχετικά με τη διαχείριση από πολίτες δραστηριοτήτων του Καρατάσιου

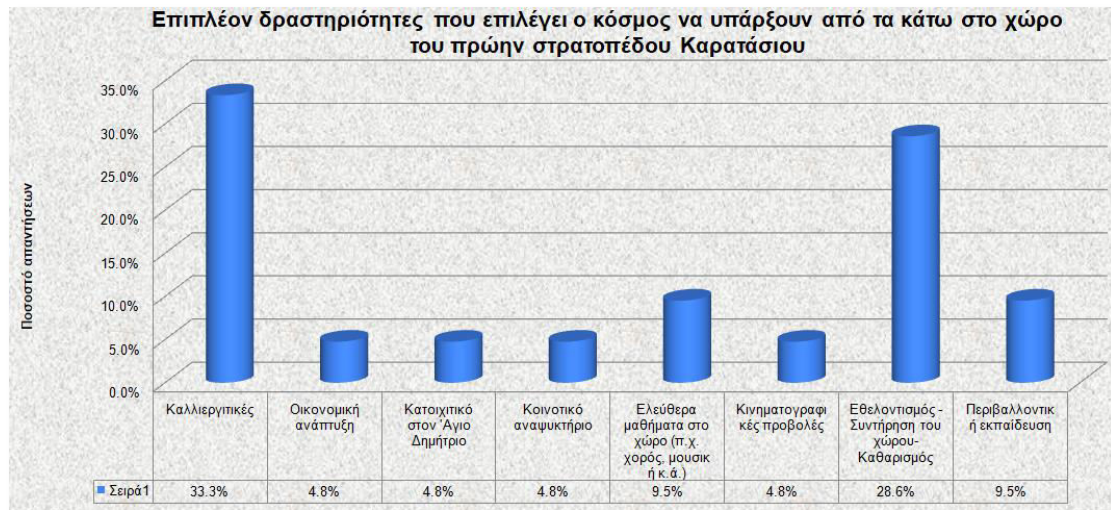
Στην ερώτηση 19, ερωτάται ποιες δραστηριότητες θα τους ενδιέφερε να διαχειρίζονται από τους ίδιους τους πολίτες. Δίνεται η δυνατότητα πολλαπλής επιλογής ορισμένων απαντήσεων, συγκεκριμένα για δράσεις πολιτισμού συμφώνησε το 51,2%, για δράσεις αθλητισμού το 57,1%, για περιβαλλοντικές δραστηριότητες (π.χ. επανάχρησης υλικών-απορριμμάτων), για εστίαση (κοινοτικό αναψυκτήριο) το ποσοστό που συμφωνεί είναι στο 44,7%, για τη παιδική απασχόληση/ παιχνίδι είναι 55,3%, ενώ για χώρους δημιουργικότητας/ κατασκευών το ποσοστό είναι στο 47,5%. Με άλλα λόγια υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον για την από τα κάτω διαχείριση ποικιλίας δραστηριοτήτων και ειδικά αθλητικού και περιβαλλοντικού περιεχομένου.

Διάγραμμα 33: Δραστηριότητες που ο κόσμος επιλέγει να υλοποιηθούν από τα κάτω στο χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου

Στην επόμενη ερώτηση ζητείται με ελεύθερη απάντηση να πουν ποιες άλλες δραστηριότητες θα ήθελαν να διαχειρίζονται οι ίδιοι οι πολίτες από τα κάτω στο χώρο του πρώην στρατοπέδου. Έγινε μια ομαδοποίηση των απαντήσεων. Από τα 29 άτομα που απάντησαν, οι 19 απαντήσεις ήταν έγκυρες, ορισμένες ήταν διπλές, οπότε συνολικά το πλήθος των έγκυρων απαντήσεων ήταν 21. Από τις απαντήσεις στο ερώτημα αυτό, προκύπτει ότι υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον για από τα κάτω διαχείριση καλλιεργειών (33,3%), γενικότερα για την επανασύνδεση με τη φύση από συλλογικότητες. Επίσης, υπάρχει ένα σπουδαίο ποσοστό που αναφέρει ότι ενδιαφέρεται για εθελοντικές δραστηριότητες, καθαρισμού και συντήρησης του χώρου. Επιπλέον, ένα άτομο δήλωσε απλώς δραστηριότητα οικονομικής ανάπτυξης αυτοδιαχειριζόμενη, ένα άλλο για κοινοτικό

αναψυκτήριο, ένα ακόμη για κατηχητικό στο ναό του Αγίου Δημητρίου, ενώ 2 άτομα δήλωσαν ενδιαφέρον για ελεύθερα μαθήματα αυτοδιαχειριζόμενα (π.χ. μουσική, χορός κ.ά.) και άλλα 2 για αυτοδιαχειριζόμενα μαθήματα και χώρους περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Από την ερώτηση 20, επομένως συμπεραίνουμε ότι υπάρχει ενδιαφέρον για ορισμένες ακόμη δραστηριότητες και σίγουρα για την επέκταση της δραστηριότητας της ΠΕΡ.ΚΑ. στο χώρο του πρώην στρατοπέδου, αλλά και για την ίδρυση εθελοντικών ομάδων.

Διάγραμμα 34: Επιπλέον δραστηριότητες που επιλέγει ο κόσμος να υπάρξουν από τα κάτω στο χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου

Στην ερώτηση 21, ρωτήθηκε κατά πόσο θα ήθελαν οι δέκτες του ερωτηματολογίου να συμμετέχουν στους κανόνες λειτουργίας για ορισμένους από τους χώρους του πάρκου. Το ποσοστό που διαφωνεί ή διαφωνεί απόλυτα είναι συνολικά στο 8%, δηλαδή πολύ χαμηλό. Το ποσοστό που συμφωνεί/ συμφωνεί απόλυτα είναι στο 55% και οι υπόλοιποι που ούτε συμφωνούν/ ούτε διαφωνούν είναι στο 37%. Το ενδιαφέρον για τη διαχείριση του χώρου προκύπτει ως πόρισμα αυτού του ερωτήματος και η δημιουργία συλλογικοτήτων και η ομαλή λειτουργία τους θα είναι πιο εύκολα εφικτή, με σημαντικό αριθμό ατόμων να θέλουν να τις υποστηρίξουν.

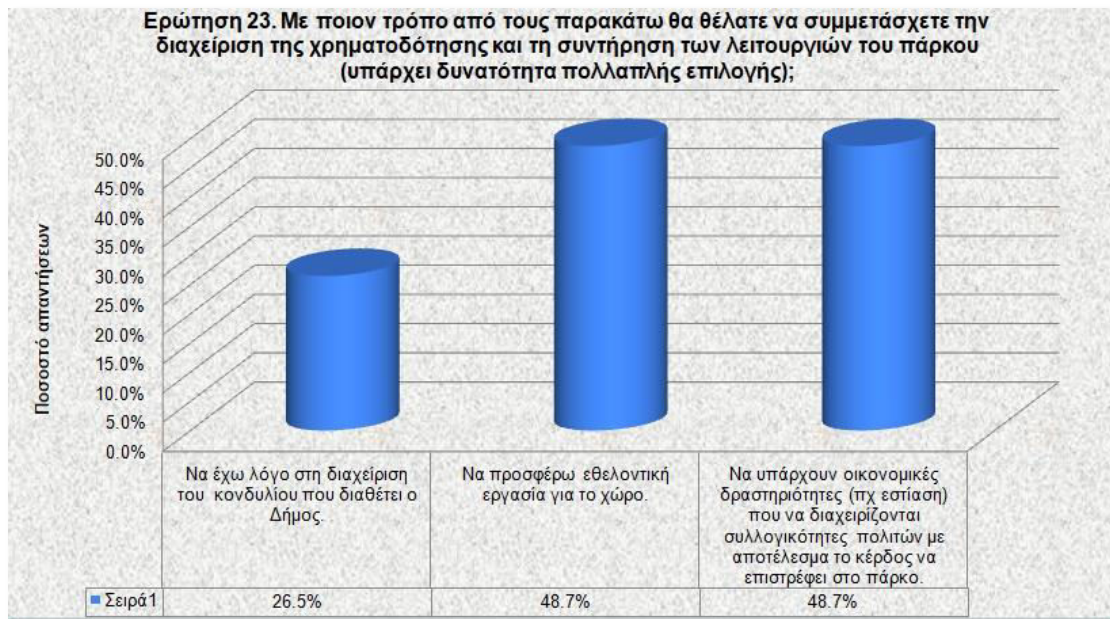
Διάγραμμα 35: Απόψεις σχετικά με την επιθυμία συμμετοχής σε ορισμένους από τους κανόνες λειτουργίας για ορισμένους από τους χώρους του πάρκου

Με ανάλογο τρόπο στην ερώτηση 22, διερευνάται πιο άμεσα αν θα ήθελαν να συνεισφέρουν στη δημιουργία, συντήρηση και διαχείριση για ορισμένους από τους κοινόχρηστους/ κοινωφελείς χώρους του πάρκου. Το ερώτημα αυτό, εντυφά περισσότερο στο κατά πόσο υπάρχει ένα ουσιώδες δυναμικό που μπορεί και ενδιαφέρεται να λειτουργήσει στο χώρο του πρώην στρατοπέδου, αλλά και να συνεισφέρει στην ομαλή λειτουργία και συντήρηση για ορισμένους κοινόχρηστους χώρους, δηλαδή το αποτέλεσμα είναι κατά πόσο υπάρχει ένας ουσιαστικός πυρήνας διεκδίκησης της διαχείρισης του χώρου. Το 54% συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα, το 34% ούτε συμφωνεί/ ούτε διαφωνεί και ένα 12% διαφωνεί ή διαφωνεί απόλυτα. Το ποσοστό του 54% που συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα αντιπροσωπεύει 139 άτομα και είναι ένα σημαντικό δείγμα για τη μελλοντική πορεία της διαχείρισης κοινόχρηστων/ κοινωφελών πυρήνων του πάρκου.

Διάγραμμα 36: Ενδιαφέρον για τη συνεισφορά στη δημιουργία, συντήρηση και διαχείριση του κόσμου για ορισμένους κοινόχρηστους/ κοινωφελείς χώρους του πάρκου

Στην ερώτηση 23, γίνεται μια προσπάθεια κατανόησης του τρόπου με τον οποίο οι απαντούντες επιθυμούν να συνεισφέρουν στη διαχείριση της χρηματοδότησης και τη συντήρηση των λειτουργιών του πάρκου. Υπήρχε η δυνατότητα πολλαπλής επιλογής ανάμεσα σε 3 επιλογές. Η πρώτη αφορούσε την επιλογή της διαχείρισης του κονδυλίου που διαθέτει ο δήμος (26.5% συμφώνησαν), να προσφέρουν εθελοντική εργασία στο χώρο (48.7% συμφώνησαν) και να υπάρχουν οικονομικές δραστηριότητες (π.χ. εστίαση) που να διαχειρίζονται συλλογικότητες πολιτών, με αποτέλεσμα το κέρδος να επιστρέφει στο πάρκο (48.7% συμφώνησαν). Περίπου ένας στους δύο που απάντησαν συμφωνούσαν με την εθελοντική εργασία από τα κάτω ουσιαστικά στο χώρο.

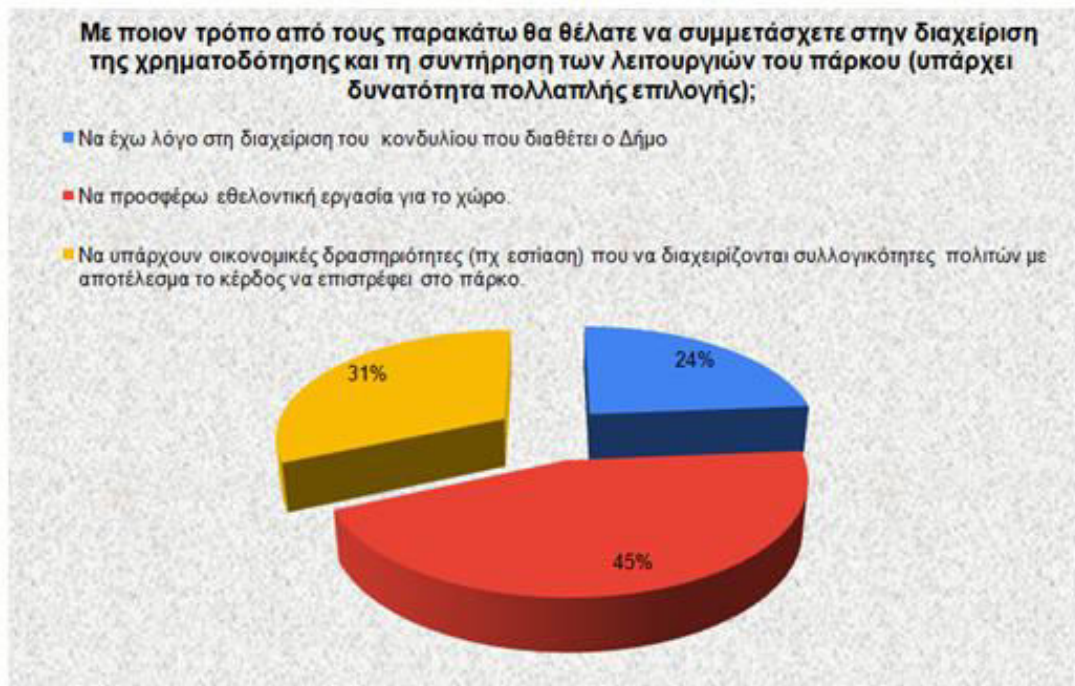
Διάγραμμα 37: Τρόπος συνεισφοράς στη διαχείριση χρηματοδότησης και συντήρηση λειτουργιών του πάρκου

Στο σημείο αυτό, θεωρήθηκε σημαντική η σύγκριση των ερωτήσεων 21 με 23, δηλαδή η ερώτηση 21 (ερώτηση που αφορά το βαθμό επιθυμίας διαμόρφωσης των κανόνων λειτουργίας για ορισμένους από τους χώρους του πάρκου), συγκεκριμένα όσοι δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα στο πρώτο πίνακα βλέπουμε ότι κατά 36% ενδιαφέρονται να βοηθήσουν εθελοντικά τη διαχείριση χρηματοδότησης και τη συντήρηση λειτουργίας του χώρου του πρώην στρατοπέδου. Υπάρχει δηλαδή μια μικρή προτίμηση στον εθελοντισμό, ως μέσο προσφοράς σ’ αυτούς που συμφωνούν απόλυτα στη διαμόρφωση κανόνων λειτουργίας για ορισμένους χώρους του πάρκου.

Διάγραμμα 38: Τρόποι συμμετοχής στη διαχείριση χρηματοδότησης και τη συντήρηση λειτουργιών του πάρκου

Επίσης, όσοι δήλωσαν ότι συμφωνούν, σε μια πορεία διαμόρφωσης ορισμένων κανόνων για τη λειτουργία κάποιων χώρων του πρώην στρατοπέδου, σε ποσοστό 45% δήλωσαν ότι προτιμούν μέσω του εθελοντισμού να συμμετέχουν στη συντήρηση των λειτουργιών του πάρκου.

Διάγραμμα 39: Τρόποι συμμετοχής στη χρηματοδότηση και στους κανόνες λειτουργίας του πάρκου για όσους δήλωσαν ότι συμφωνούν να συμμετάσχουν στη διαμόρφωση ορισμένων κανόνων για τη λειτουργία του χώρου

Από τις παραπάνω απαντήσεις, συμπεραίνουμε ότι όσοι δείχνουν πραγματικό ενδιαφέρον για τη διαμόρφωση των κανόνων λειτουργίας του χώρου, βρίσκονται στη πλειοψηφία τους πιο κοντά στη προσφορά μέσω του εθελοντισμού στο χώρο.

Στο παρακάτω ερώτημα (ερώτημα 24), αναζητάτε κατά πόσο υπάρχει ενδιαφέρον για την ύπαρξη ενός κοινού ταμείου από τις υφιστάμενες και μελλοντικές συλλογικότητες, για τη συντήρηση των υποδομών και των δράσεων στο χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου. Υπήρχε δυνατότητα πολλαπλής επιλογής και το 30% δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα, το 36% ότι συμφωνεί, το 26% ούτε συμφωνεί/ ούτε διαφωνεί, το 4% διαφωνεί και το 4% διαφωνεί απόλυτα. Συμπερασματικά το 66% συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα, το οποίο είναι ένα σημαντικό ποσοστό και δηλώνει ότι μεγάλο είναι το πλήθος που επιλέγει

Εναλλακτικές οπτικές της ανάπτυξης: Η περίπτωση του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου στο δήμο Παύλου Μελά

την κοινή διαχείριση των πόρων, ως μέσω διαχείρισης του χώρου. Μόνο το 8% διαφωνεί ή διαφωνεί απόλυτα για την ύπαρξη του κοινού ταμείου. Το γεγονός αυτό, ενισχύει το δυναμικό της από τα κάτω διαχείρισης του χώρου μέσω των συλλογικοτήτων, αλλά και την επιρροή που μπορούν να έχουν στο χώρο, στη πορεία διαμόρφωσης του σε μητροπολιτικό πάρκο.

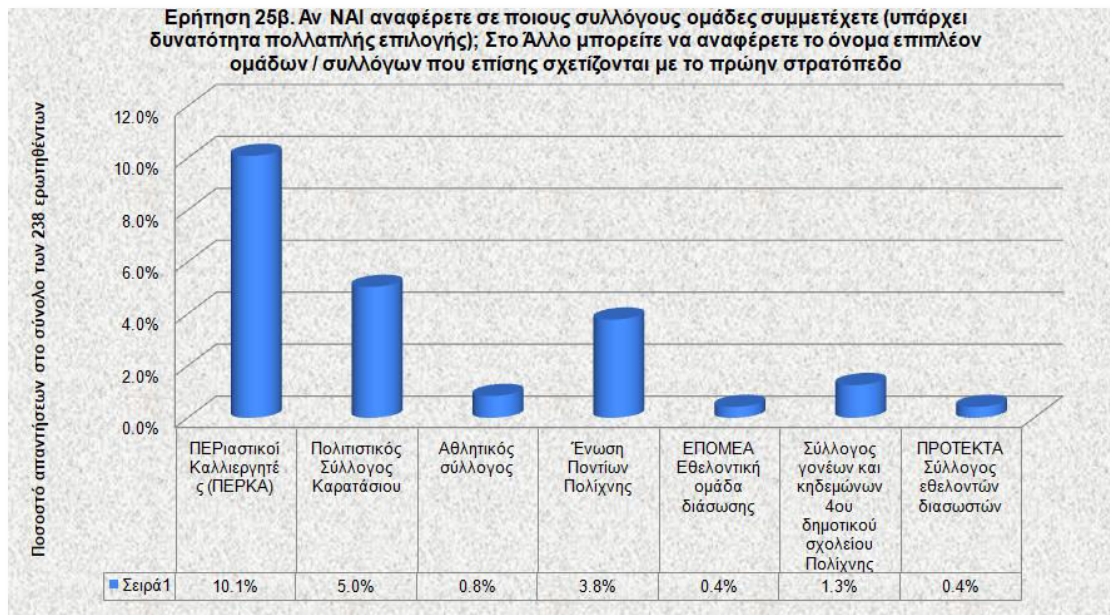
Διάγραμμα 40: Απόψεις σχετικά με το κατά πόσο επιθυμεί ο κόσμος να υπάρξει ένα κοινό ταμείο για τη συντήρηση των υποδομών και για τις κοινωφελείς δράσεις στο Καρατάσιου

Ακολουθεί το ερώτημα 25 το οποίο χωρίζεται σε 4 σκέλη (α,β,γ και δ). Στο ερώτημα «α» ερωτάτε αν συμμετέχουν σε κάποιο σύλλογο/ ομάδα που σχετίζεται με το χώρο του πρώην στρατοπέδου. Η ερώτηση αυτή γίνεται με σκοπό να διερευνηθεί ο βαθμός συσχέτισης των απαντούντων με το χώρο. Το αποτέλεσμα είναι ότι μόνο το 21% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο συμμετέχουν σε ομάδα/ σύλλογο εντός του χώρου.

Διάγραμμα 41: Συμμετοχή σε σύλλογο/ ομάδα σχετικό με το Καρατάσιου

Στη συνέχεια στο υποερώτημα «β», ερωτάτε σε ποιόν σύλλογο/ ομάδα του χώρου συμμετέχουν τα άτομα που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο. Στο πίνακα δίνονται τα ποσοστά ως προς το σύνολο των 238 ατόμων που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο και συνολικά αντιπροσωπεύουν το 21% του συνόλου του δείγματος. Παρατηρείται ότι το 10.1% των ατόμων που απάντησαν ήταν μέλη της ΠΕΡΚΑ (της ομάδας των περιαστικών καλλιεργητών), το 5.0% συμμετέχει στο πολιτιστικό σύλλογο Καρατάσιου, το 0.8% συμμετέχει σε κάποιον αθλητικό σύλλογο του χώρου και το 3.8% στην Ένωση Ποντίων Πολίχνης και το 1.3% στο σύλλογο γονέων και κηδεμόνων του 4^{ου} δημοτικού σχολείου Πολίχνης. Ακόμη, ένα άτομο δήλωσε ότι ανήκει στην εθελοντική ομάδα διάσωσης ΕΠΟΜΕΑ και ένα στο σύλλογο εθελοντών διασωστών ΠΡΟΤΕΚΤΑ. Οι μισοί περίπου απ' όσους δήλωσαν ότι ανήκουν σε ομάδα/ σύλλογο του χώρου και απάντησαν το παρόν ερωτηματολόγιο, ανήκουν στους περιαστικούς καλλιεργητές.

Διάγραμμα 42: Συλλόγους/ ομάδες που συμμετέχει ο κόσμος που αφορούν το Καρατάσιου

Στο υποερώτημα «γ», διερευνάται αν συμμετέχουν σε συλλόγους/ ομάδες που όμως δεν έχουν σχέση με τον χώρο του πρώην στρατοπέδου και γίνεται μια ομαδοποίηση των απαντήσεων. Από αυτό προκύπτει ότι 5 άτομα συμμετέχουν σε αθλητικούς συλλόγους, 2 άτομα σε σχολικούς συλλόγους, 2 άτομα σε σωματείο εργατικών κατοικιών στον οικισμό Μακεδονία στην Ευκαρπία (πλησίον του χώρου του πρώην στρατοπέδου), 2 άτομα επίσης σε περιβαλλοντική/ οικολογική ομάδα και 4 άτομα ακόμη σε μεμονωμένες άλλες ομάδες.

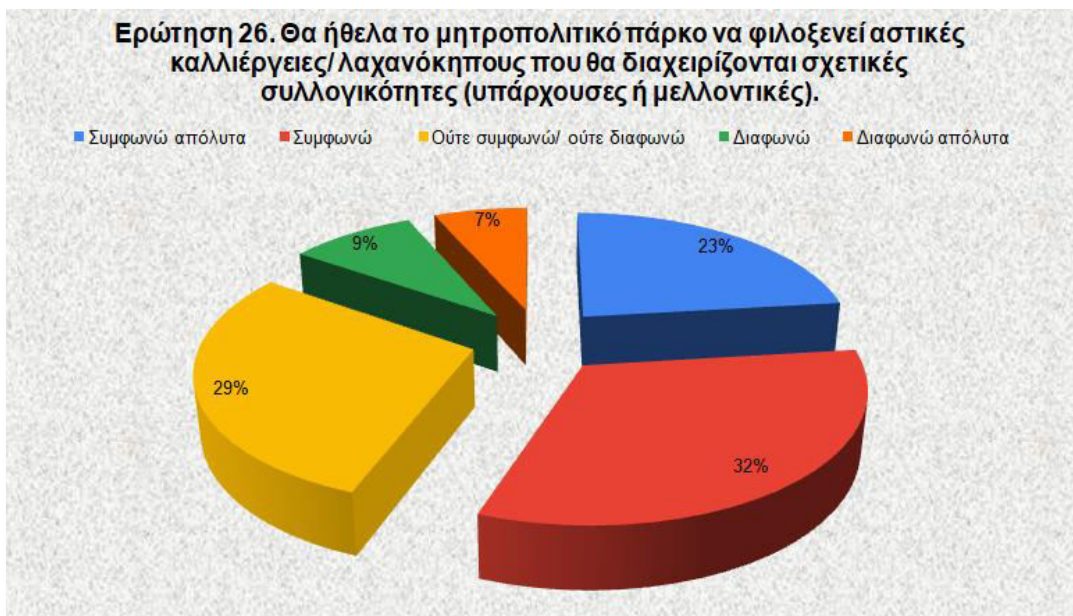
Διάγραμμα 43: Σύλλογοι/ ομάδες που συμμετέχει ο κόσμος, που δεν αφορούν το Καρατάσιου

Στο τελευταίο υποερώτημα «δ» διερευνάται κατά πόσο οι σύλλογοι/ομάδες που συμμετέχουν οι απαντούντες του ερωτηματολογίου επιθυμούν να ασχοληθούν με δράσεις ή και τη διαχείριση του χώρου του πρώην στρατοπέδου. Δίνεται δυνατότητα πολλαπλής επιλογής: «ΝΑΙ», «ΟΧΙ» και «Δεν συμμετέχω σε κανέναν σύλλογο/ ομάδα». Θα πρέπει να αναφερθεί ότι το σημαντικότερο ποσοστό του δείγματος 61.6% δήλωσε ότι δεν συμμετέχει σε κάποιο σύλλογο/ ομάδα, ωστόσο είναι σημαντικό να τονιστεί ότι μόνο το 3.2% (δηλαδή 6 άτομα) δήλωσε ότι δεν θα ήθελε η ομάδα/ σύλλογος που συμμετέχει να ασχοληθεί με δράσεις ή τη διαχείριση του χώρου του πρώην στρατοπέδου και ένα πολύ σημαντικότερο ποσοστό 35.3% δήλωσε «ΝΑΙ». Το γεγονός αυτό είναι θετικό, καθώς παρά το γεγονός ότι το ποσοστό όσων συμμετείχαν σε κάποια ομάδα/ σύλλογο ήταν το 38.5% του συνόλου, το πλήθος αυτών που ήταν θετικοί ήταν περίπου δεκαπλάσιο από αυτούς που απάντησαν «ΟΧΙ».

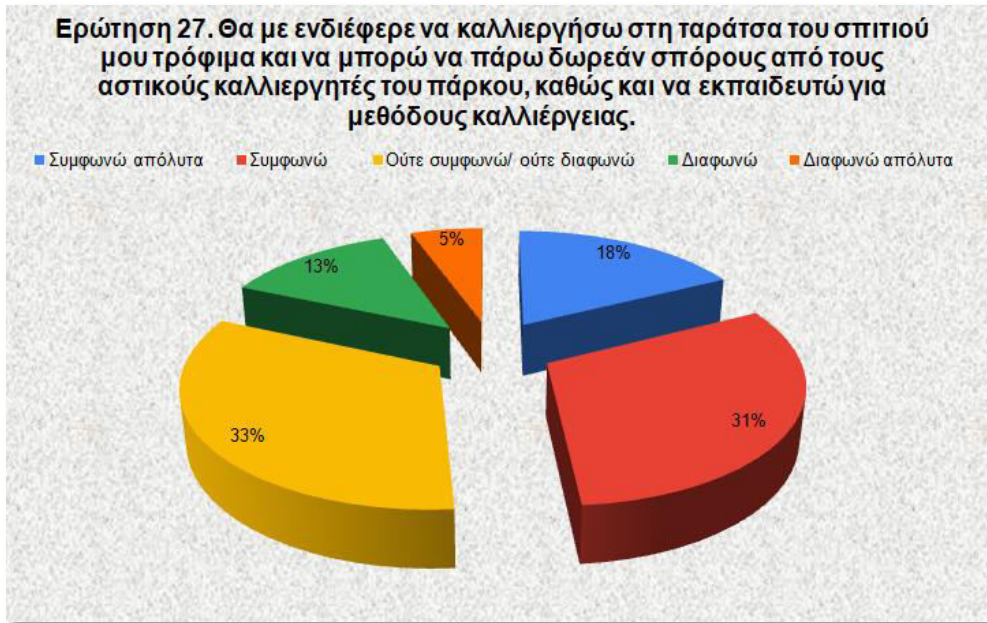
Διάγραμμα 44: Απόψεις αναφορικά με το κατά πόσο ο κόσμος θα επιθυμούσε οι σύλλογοι/ ομάδες που συμμετέχει να απασχοληθούν και με δράσεις ή/και διαχείριση του χώρου του πρώην στρατοπέδου

Στην ερώτηση 26, διερευνάται ο βαθμός συμφωνίας των ερωτώμενων στην ύπαρξη αστικών καλλιεργειών/ λαχανόκηπων εντός του χώρου (από υπάρχουσες ή μελλοντικές συλλογικότητες), στη πορεία διαμόρφωσης του σε μητροπολιτικό πάρκο. Το 55% συμφωνεί/ συμφωνεί απόλυτα, το 29% ούτε συμφωνεί/ ούτε διαφωνεί και το 16% διαφωνεί/ διαφωνεί απόλυτα. Παρατηρούμε επομένως ότι το σημαντικότερο κομμάτι είναι σύμφωνο με την ύπαρξη των αστικών λαχανόκηπων στο μελλοντικό χώρο του πρώην στρατοπέδου. Σε αυτό το πλαίσιο, αναφέρεται ότι η πλειοψηφία του κόσμου αναγνωρίζει τα οφέλη και τη προσφορά της ομάδας αυτής και κατανοεί τη σημασία της στο μέλλον του χώρου.

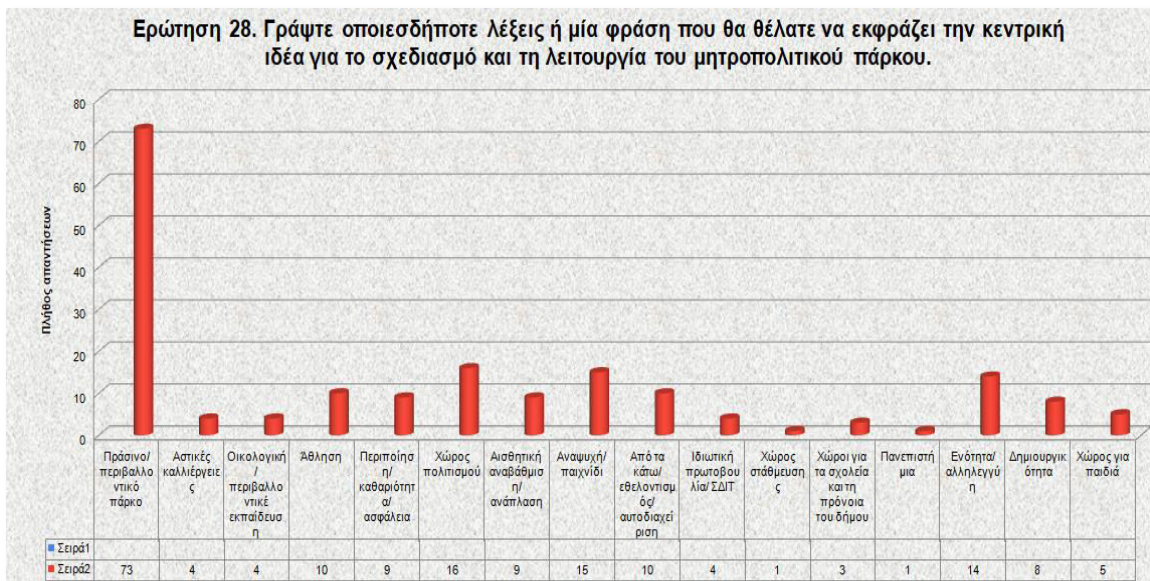
Διάγραμμα 45: Απόψεις σχετικά με τη διαχείριση αστικών λαχανόκηπων από συλλογικότητες στο Καρατάσιου

Στη πορεία προώθησης εναλλακτικών μορφών οικονομικής ανάπτυξης, το παρακάτω ερώτημα (ερώτηση 27) διερευνά το κατά πόσο είναι σύμφωνοι στην καλλιέργεια στη ταράτσα του σπιτιού τους τροφίμων, με σπόρους που θα παίρνουν από τους αστικούς καλλιεργητές, ενώ παράλληλα θα εκπαιδεύονται για μεθόδους καλλιέργειας. Σχεδόν οι μισοί, δήλωσαν ότι συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα, το ένα τρίτο δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί/ ούτε διαφωνεί και το 18% ότι διαφωνεί/ διαφωνεί απόλυτα. Η ερώτηση αυτή στοχεύει στη δημιουργία πρότασης για εναλλακτικά μοντέλα ανάπτυξης.

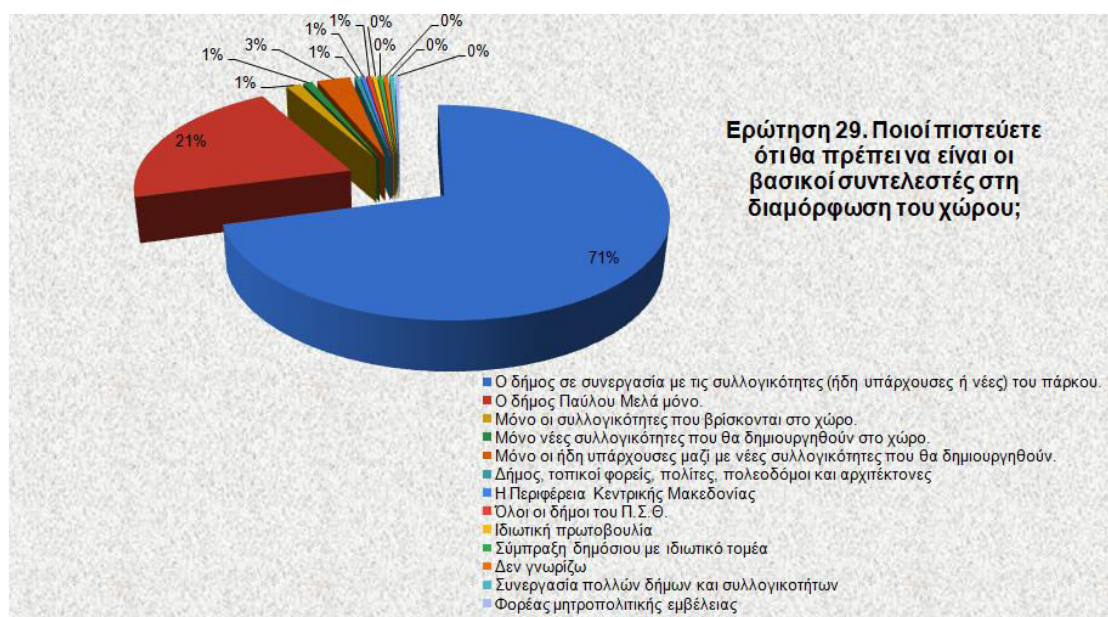
Διάγραμμα 46: Απόψεις σχετικά με τη διάθεση καλλιέργειας στη ταράτσα με την υποστήριξη των αστικών καλλιεργητών

Το παρακάτω ερώτημα (ερώτηση 28), στοχεύει στην διατύπωση μια πρότασης ή κάποιων λέξεων που θα επιθυμούσαν οι συμμετέχοντες να αποτελέσουν τη κεντρική ιδέα στο σχεδιασμό του χώρου. Συνολικά, δόθηκαν 186 απαντήσεις διαφορετικών κατηγοριών, οι οποίες ομαδοποιήθηκαν σε γενικότερες κατευθύνσεις. Ένα 40% των απαντήσεων που δόθηκαν αφορούσαν την ανάδειξη του χώρου, σαν χώρο πρασίνου ή περιβαλλοντικό πάρκο. Επίσης, πλήθος απαντήσεων δόθηκε για την ανάδειξη μιας πολιτιστικής ταυτότητας στη περιοχή, την αναψυχή, το παιχνίδι, αλλά και την άθληση την αισθητική αναβάθμιση και πολλά ακόμη που αναγράφονται στον παρακάτω πίνακα.

Διάγραμμα 47: Γενικευμένες απόψεις του κόσμου σχετικά με τη κεντρική ιδέα για το χώρο του Καρατάσιου

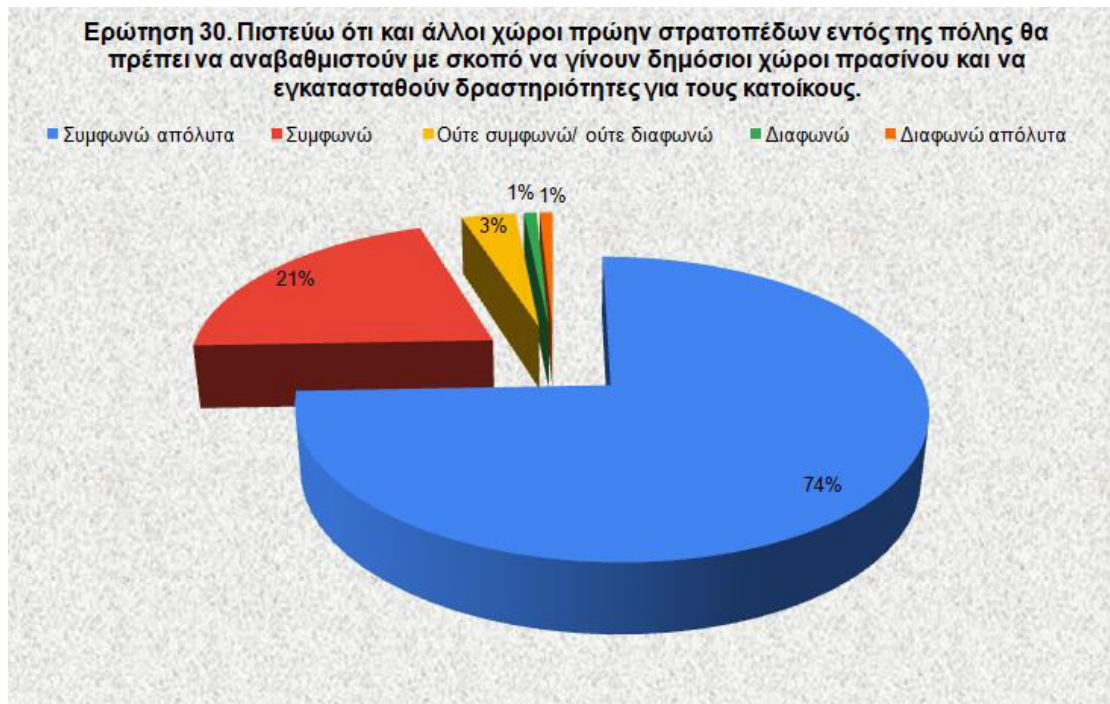
Στην 29^η ερώτηση ερευνάτε για το ποιοι θα πρέπει να είναι οι βασικοί συντελεστές στη διαμόρφωση του χώρου. Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος δήλωσε (περίπου 7 από τους 10), ότι θα ήθελε ο δήμος σε συνεργασία με τις συλλογικότητες του χώρου να είναι οι βασικοί συντελεστές διαμόρφωσης του χώρου. Επίσης, ένα τμήμα 20,6% δήλωσε μόνο ο δήμος Παύλου Μελά. Ακόμη ένα ποσοστό 2,9% δήλωσε μόνο ήδη υπάρχουσες μαζί με νέες συλλογικότητες και υπήρξαν ακόμη ορισμένες μεμονωμένες απόψεις αμελητέες καθώς υπήρχε η δυνατότητα επιλογής «Άλλο».

Διάγραμμα 48: Απόψεις σχετικά με το ποιους θεωρεί ο κόσμος ότι θα πρέπει να είναι οι βασικότεροι συντελεστές στη διαμόρφωση του χώρου

Η τελευταία ερώτηση (ερώτηση 30), βρίσκει τους περισσότερους ερωτηθέντες σύμφωνους, καθώς σε ποσοστό 74% συμφωνούν απόλυτα και 21% συμφωνούν, ότι θα έπρεπε και άλλοι χώροι που αποτελούν πρώην στρατόπεδα εντός του αστικού ιστού να αναβαθμιστούν, με σκοπό να γίνουν δημόσιοι χώροι πρασίνου και να εγκατασταθούν δραστηριότητες για τους κατοίκους. Ένα ποσοστό 3% δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί/ ούτε διαφωνεί και ένα 2% σε σύνολο ότι διαφωνεί ή διαφωνεί απόλυτα με αυτή τη τοποθέτηση. Από το πλήθος των απαντήσεων συμπεραίνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία αναγνωρίζει την αξία του δημόσιου χώρου, την αξία του πρασίνου και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στους χώρους. Τα πρώην στρατόπεδα αποτελούν μεγάλους πυρήνες εντός του αστικού ιστού της πόλης, ή οποία έχει έναν από τους χαμηλότερους

δείκτες πρασίνου ανά κάτοικο στην Ευρώπη και θα μπορούσαν να αποτελέσουν ιδιαίτερα σημαντικούς πόλους εντός της πόλης και αναζωογονητικό παράγοντα για τους κατοίκους. Η άποψη αυτή βρίσκει σύμφωνη το σημαντικότερο ποσοστό του πληθυσμού.

Διάγραμμα 49: Απόψεις σχετικά με το κατά πόσο ο κόσμος πιστεύει ότι και άλλα πρώην στρατόπεδα εντός της πόλης πρέπει να αναβαθμιστούν και να αποδοθούν σε δημόσια χρήση με πράσινο και δραστηριότητες για τους κατοίκους

3.2.3 Συμπεράσματα της έρευνας ερωτηματολογίου

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης του ερωτηματολογίου προέρχονται από σημαντικό δείγμα ατόμων που απάντησαν και οι ερωτήσεις προσπαθούν να διερευνήσουν τις απόψεις των πολιτών υπό το πρίσμα του συμμετοχικού σχεδιασμού και του εκδημοκρατισμού της λήψης αποφάσεων έτσι τα να βοηθήσουν στην διατύπωση πρότασης, που βασίζονται στα αποτελέσματα αυτά.

Αρχικά, μέσα από το ερωτηματολόγιο αναδεικνύεται ότι υπάρχει σημαντικό δυναμικό που υποστηρίζει την αλλαγή στο χώρο. Η στασιμότητα των αποφασιστικών διαδικασιών και η παρακμαϊκή εικόνα του χώρου, λειτουργούν σαν κίνητρο για βελτίωσης της εικόνας της περιοχής. Έτσι στη πορεία διαμόρφωσης του σε μητροπολιτικό πάρκο, η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων υποστηρίζει την ανάγκη για πράσινο ως τον βασικότερο παράγοντα διαμόρφωσης του χώρου. Αναφορικά με τις κοινωφελείς υπηρεσίες υπάρχει ποικιλία απόψεων με τους περισσότερους να ζητούν αθλητικές υποδομές, αλλά

και αρκετούς να θέλουν κοινωφελείς χώρους πολιτισμού και περιβαλλοντικούς/οικολογικούς πόλους.

Ακόμη, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό των όσων απάντησαν(79%) δεν συμμετείχαν σε κάποιο σύλλογο που να έχει σχέση με το χώρο του πρώην στρατοπέδου, το μεγαλύτερο ποσοστό αναγνώρισε την σημασία των συλλογικοτήτων στη διαχείριση του χώρου. Το ποσοστό που συμφωνεί να αναλάβουν οι συλλογικότητες τη διαχείριση ορισμένων δραστηριοτήτων στο χώρο αγγίζει το 83%. Συμφωνούν σε ποικιλόμορφες δράσεις / τρόπους διαχείρισης από συλλογικότητες, γεγονός που δίνει μια περισσότερο ποικίλη οπτική του χώρου και των συλλογικοτήτων που μπορούν να λειτουργήσουν σ' αυτόν.

Επιπλέον, αρκετά άτομα υποστηρίζουν την ανάπτυξη δράσεων κυκλικής οικονομίας στο χώρο. Η αξιοποίηση δράσεων κυκλικής οικονομίας, είτε μέσα από υπάρχουσες, είτε από μελλοντικές συλλογικότητες γίνεται φανερό από τις απαντήσεις. Η αξία ομάδων όπως η ΠΕΡΚΑ αλλά και ο πολιτιστικός σύλλογος Καρατάσιου μπορούν να αποδώσουν τόσο υλικό, όσο άυλο πλούτο στους εμπλεκόμενους με το χώρο φορείς. Με αυτό τον τρόπο, μπορούν να αντικατοπτριστούν ορισμένες από τις απόψεις του Miller, αναφορικά με τη συμμετοχική δημοκρατία που παρουσιάζονται στο πρώτο κεφάλαιο. Η συμμετοχική δημοκρατία αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο της φυσιολογίας του Καρατάσιου, καθώς χάρη και σε συλλόγους που δομήθηκαν γύρω από τις αξίες της συμμετοχής διατηρήθηκε ο δημόσιος χαρακτήρας του χώρου απέναντι στις προσπάθειες ιδιωτικοποίησης.

Στη συνέχεια γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι, πληθώρα κόσμου επιθυμεί τη μεταστροφή της χρήσης και άλλων πρώην στρατοπέδων του αστικού ιστού της πόλης σε δημόσια χρήση. Τα πρώην στρατόπεδα αποτελούν σημαντικές χωρικές ενότητες και οι δυνατότητες της αξιοποίησής τους είναι τεράστιες. Σ' αυτό το πλαίσιο ο κόσμος αναγνωρίζει, εάν αποδοθεί ο χώρος αυτός στους πολίτες και γίνουν μητροπολιτικά πάρκα το ποσοστό πρασίνου ανά κάτοικο θα αυξηθεί εκπληκτικά. Συγκεκριμένα για το Καρατάσιου υπολογίζεται ότι για τους κατοίκους της περιοχής από 2,47 τ.μ. ανά κάτοικο θα γίνουν 7 τ.μ. πρασίνου ανά κάτοικο⁷. Το γεγονός αυτό είναι αντιληπτό στη συντριπτική πλειοψηφία του κόσμου και ισχύει για τους περισσότερους δήμους του Π.Σ.Θ.

Συμπερασματικά, αναλύοντας τα πορίσματα της ανάλυσης παρατηρείται ποικιλία απόψεων. Ο χώρος όπως προκύπτει και από τη διαβούλευση του Συμβουλίου Μητροπολιτικού σχεδιασμού θα έχει το πράσινο ως κύριο παράγοντα (κατ' ελάχιστο 75%), ωστόσο πέραν από αθλητικές και περιβαλλοντικές δραστηριότητες στον υπόλοιπο χώρο, γίνεται αντιληπτό μέσα από το ερωτηματολόγιο ότι πληθώρα κόσμου υπερασπίζεται δράσεις κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας. Οι δράσεις αυτές μπορούν να δώσουν μια ευρύτερη εξωστρέφεια στο χώρο και μια προστιθέμενη αξία στο υφιστάμενο κεφάλαιο. Με

⁷<https://ecology-salonika.org/01/05/citizens-submit-proposal-exploiting-karatasiou/>

αυτόν τον τρόπο, στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται μια πρόταση περεταίρω αξιοποίησης του χώρου αλλά και της ευρύτερης περιοχής και των επισκεπτών του χώρου μέσα από τη πρωτοβουλίες πολιτών και ομάδες (υφιστάμενες και μελλοντικές του χώρου).

Κεφάλαιο 4: Πρόταση αξιοποίησης του Καρατάσιου

4.1 Τα δεδομένα της πρότασης

Αναλύοντας τα δεδομένα των πορισμάτων της έρευνας ερωτηματολογίου, το δυναμικό του χώρου του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου και τη σχετική βιβλιογραφία του πρώτου κεφαλαίου της παρούσας διπλωματικής εργασίας, σχετικά με την ανάλυση εναλλακτικών οπτικών της ανάπτυξης παρατίθεται σχετική πρόταση αξιοποίησης του χώρου.. Η πρόταση δεν αφορά τόσο τον λεγόμενο φυσικό σχεδιασμό (natural planning), όσο μια πρόταση κοινοτικής ανάπτυξης και δράσεων κυκλικής οικονομίας. Με απλά λόγια, θεωρώντας ως δεδομένο την κριτική στη καπιταλιστική ανάπτυξη, δηλαδή την ιδιωτικοποίηση του Καρατάσιου, η πρόταση αυτή ερευνά να προτείνει εναλλακτικές οικονομικές δυναμικές του χώρου.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι στη παρούσα πρόταση λαμβάνεται σοβαρά υπόψη το αποτέλεσμα της διαβούλευσης του συμβουλίου μητροπολιτικού σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Για την ακρίβεια, κατ' ελάχιστο το 75% του χώρου θα είναι χώροι πρασίνου και ελεύθεροι, ενώ κατά μέγιστο το 25% θα είναι χώροι κοινωφελών υπηρεσιών. Έτσι, αξιολογώντας τα στατιστικά αποτελέσματα του ερωτηματολογίου, αναφορικά με το μέλλον του κτηριακού αποθέματος του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου, το 57,6% υποστηρίζει ότι θα ήθελε να διατηρηθούν ορισμένα από τα κτίρια. Σε αυτό το πλαίσιο η παρούσα πρόταση αφορά τη χωροθέτηση ορισμένων δράσεων εναλλακτικής οικονομίας στα κτίρια αυτά.

Η συλλογιστική πορεία της παρούσας πρότασης αφορά την αξιοποίηση των υπάρχοντων συλλογικοτήτων στο χώρο και τη δημιουργία νέων για την περεταίρω ανάδειξη του χώρου και της περιοχής. Συγκεκριμένα, προτείνεται η δημιουργία ορισμένων δραστηριοτήτων που αποτελούν καινοτόμα προσέγγιση για τα ελληνικά και τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Η καπιταλιστική ανάπτυξη έχει δημιουργήσει σημαντικές ταξικές ανισότητες και κύμα ανεργίας στη περιοχή. Έτσι, η παρούσα πρόταση αποτελεί μια προσπάθεια μείωσης των ανισοτήτων και κοινοτικής διαχείρισης του χώρου. Σε ότι αφορά τη συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης προτείνονται διασυνδέσεις με αυτή, για τη βέλτιστη διαχείριση του χώρου.

Παρακάτω, παρουσιάζεται ο χάρτης της υφιστάμενης κατάστασης. Ο χώρος αυτός αποτελεί πνεύμονα για τη πόλη και ιδίως για τους κατοίκους της δυτικής Θεσσαλονίκης. Θεωρείται αναγκαία η διατήρηση του πρασίνου και η αποφυγή οποιασδήποτε μορφής νέας δόμησης. Στο χώρο βρίσκεται μια παιδική χαρά, 7 Πέρκες, ένα πολιτιστικό κέντρο, ένα αθλητικό κέντρο και ο ναός του Αγίου Δημητρίου.

Χάρτης 7:Υφιστάμενη κατάσταση στο πρώην στρατόπεδο Καρατάσιου

Ο παραπάνω χάρτης απεικονίζει την υφιστάμενη κατάσταση στο χώρο του πρώην στρατοπέδου.

4.2 Η οργανωτική δομή των φορέων διαχείρισης του χώρου

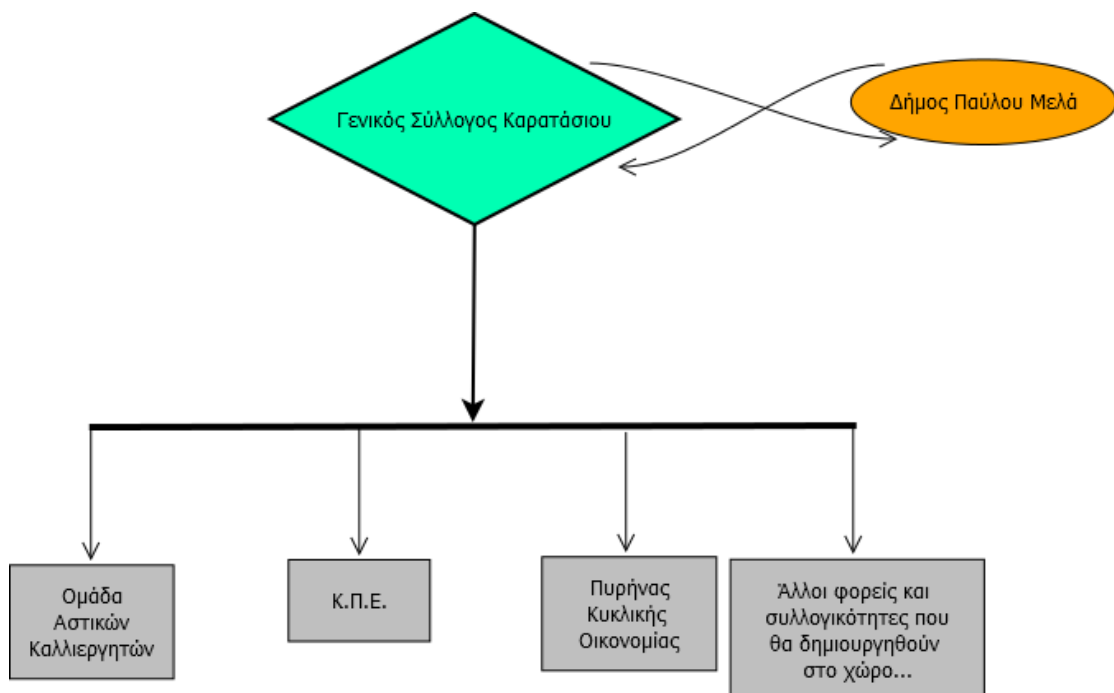
Για να αναφερθούν τρόποι διαχείρισης του χώρου οφείλουμε να αναφερθούμε στη συμβολή της Ostrom, για τη βέλτιστη οργανωτική δομή των χώρων αυτών. Η σημαντική της προσφορά θα είναι καθοριστική στη διατύπωση της δομής διαχείρισης του πρώην στρατοπέδου.

Σε πρώτη φάση, θεωρείται ότι όλες οι ομάδες και σύλλογοι οφείλουν να δικτυωθούν μέσω ενός δευτεροβάθμιου κεντρικού συλλόγου, τον Γενικό Σύλλογο Καρατάσιου. Αυτός θα ρυθμίζει την ομαλή λειτουργία όλων των ομάδων του χώρου και θα συνδέεται άμεσα και με τους φορείς της εκάστοτε τοπικής αυτοδιοίκησης. Όλα τα μέλη των συλλόγων του χώρου θα έχουν το δικαίωμα συμμετοχής στο σύλλογο αυτό και η αποφάσεις θα λαμβάνονται βάση των αρχών της συμμετοχικής δημοκρατίας.

Σημαντικός παράγοντας είναι η δημιουργία καταστατικού σε κάθε σύλλογο, ο οποίος θα καθορίζει με σαφήνεια ποιος είναι εξουσιοδοτημένος να απολαμβάνει τα κοινά αγαθά και τους πόρους της κάθε ομάδας. Επίσης, θα υπάρχουν συστηματικές αρχές που θα ρυθμίζουν τους χρόνους και την ποσότητα χρήσης για κάθε σύλλογο. Τα παραπάνω θα

ελέγχονται από τον Γενικό Σύλλογο Καρατάσιου και θα υπάρχουν στο καταστατικό συγκεκριμένες κυρώσεις για όσους παραβαίνουν τους όρους της κοινότητας. Παράλληλα, θα υπάρχει η δυνατότητα γρήγορης πρόσβασης σε μορφές διαμεσολάβησης προς επίλυση τυχόν διαφωνιών.

Βασική αρχή είναι η συμμετοχική λήψη αποφάσεων και ο καθορισμός κανόνων. Όπως αναφέρει και η Ostrom, μόνο έτσι μπορεί να επιτευχθεί η ομαλή και μακροχρόνια διαχείριση των κοινών. Το παρακάτω διάγραμμα βοηθάει στην κατανόηση της οργανωτικής δομής του χώρου.

Διάγραμμα 50: Οργανωτική δομή συλλόγων στο Καρατάσιου

Με αυτό τον τρόπο, οργανώνεται ολιστικά η διαχείριση του χώρου. Η συμμετοχική δημοκρατία είναι η κεντρική λειτουργία αποφάσεων. Ο δήμος μετέχει ενεργά και διασυνδέεται με το Γενικό Σύλλογο Καρατάσιου και αυτός ρυθμίζει τις συλλογικότητες. Αποτελεί και τον διαμεσολαβητή ανάμεσα στις συλλογικότητες και στη τοπική αυτοδιοίκηση. Άλλοι φορείς και συλλογικότητες μπορούν να περιληφθούν στο χώρο του πρώην στρατοπέδου αρκεί να εναρμονίζονται με τους κανόνες λειτουργίας και τις αρχές του καταστατικού.

Η παρούσα ανάλυση αποτελεί μια ρεαλιστική πρόταση διαχείρισης του χώρου. Σ' αυτό το πλαίσιο, παρατίθενται ορισμένες προτάσεις για την αξιοποίησή του από τις ήδη παρούσες συλλογικότητες και φορείς.

4.3 Πρόταση κοινοτικής αξιοποίησης του Καρατάσιου από συλλόγους και φορείς του χώρου

Ένα εργαλείο, που δεν θα πρέπει να αγνοηθεί σχετικά με τη δημιουργία κυκλικής οικονομίας είναι η τεχνολογία. Μέσω της αξιοποίησης τρισδιάστατων εκτυπωτών μπορεί να δημιουργηθεί πληθώρα αντικειμένων. Για παράδειγμα μέσα από την επανάχρηση σκληρού πλαστικού (π.χ. πλαστικά καπάκια), με τη χρήση κατάλληλων μηχανημάτων μπορούν τα αντικείμενα αυτά να αποδομηθούν σε μικρά κομματάκια, τα οποία αν αποξηραθούν και λειώσουν με τις κατάλληλες διαδικασίες, το υλικό που προκύπτει μπορεί να εκτυπωθεί και να δημιουργηθούν δοχεία για καφέ κτλ. Με την παραπάνω διαδικασία, μειώνεται το υπάρχον πλαστικό και δημιουργούνται εκ νέου υλικά με οικολογικό τρόπο. Έτσι, θα μπορούσαν εξειδικευμένα άτομα στο τομέα της τεχνολογίας να δημιουργήσουν ένα δίκτυο διασύνδεσης ατόμων με ομάδα του χώρου. Η ομάδα αυτή θα κατέχει τις απαιτούμενες γνώσεις για την επανάχρηση και θα έχει σημαντικό αριθμό τρισδιάστατων εκτυπωτών. Η ομάδα αυτή θα διδάσκει παράλληλα στα παιδιά τον τρόπο αυτό για την προώθηση της περιβαλλοντικής/οικολογικής παιδείας.

Αναλύοντας τα οφέλη της παραπάνω λειτουργίας, σε πρώτη φάση τα άτομα που πάνε το πλαστικό, αναγνωρίζουν ότι συμβάλλουν στη μείωσή του. Σε δεύτερη φάση θα μπορούν να παραγγείλουν το αντικείμενο που χρειάζονται από του «οικολόγους-προγραμματιστές». Το όφελος των ατόμων που θα συμμετέχουν στην ομάδα αυτή αφορά την απόκτηση ενός αντικειμένου μοναδικού σχεδιαστικά, οι σχεδιαστές και όσοι εργάζονται θα μπορούν να αμείβονται και το τυχόν πλεόνασμα θα μπορεί να συμβάλλει στην αύξηση του κοινού πλούτου, ενώ με τον τρόπο αυτό, αντικαθίσταται το διεθνές κεντρικό-καπιταλιστικό εμπόριο παραγγελίας αντικειμένων μέσω ψηφιακών ιστοσελίδων.

Η δημιουργία δράσεων κυκλικής οικονομίας από την ομάδα της ΠΕΡΚΑ ή από μελλοντικό σύλλογο που θα υπάρξει στο χώρο περιαστικών καλλιεργητών, μπορεί να δημιουργήσει πληθώρα δράσεων εναλλακτικής οικονομίας. Αρχικά, μέσα από την δωρεάν διανομή σπόρων βιολογικής καλλιέργειας αλλά και παρτεριών από ανακυκλώσιμα υλικά που θα δημιουργηθούν στο κέντρο επανάχρησης υλικών, οι επισκέπτες του χώρου θα μπορούν να καλλιεργήσουν στις ταράτσες του σπιτιού τους ή στα μπαλκόνια τους μικρής κλίμακας βιολογικές καλλιέργειες. Με αυτό τον τρόπο, μειώνονται τα έξοδα για την αγορά λαχανικών, αυξάνεται το πράσινο στον αστικό χώρο, ο κόσμος διδάσκεται για καλλιεργητικές μεθόδους από τους καλλιεργητές και περνά δημιουργικά το χρόνο του. Επίσης δημιουργούνται κοινωνικά δίκτυα συνεργασίας, καθώς και προωθείται ο υγιής τρόπος ζωής μέσω της βιολογικής διατροφής. Τα οφέλη από την παρούσα διαδικασία είναι πολλά και είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν. Το μοντέλο αυτό μπορεί να επεκταθεί και σε συνεργασίες κατοίκων πολυκατοικίας για τη στήριξη των ευπαθών ομάδων της

πολυκατοικίας ή της γειτονιάς. Η δωρεάν διανομή σπόρων και παρτεριού θα αποτελέσουν κινητήρια δύναμη για τη προώθηση του μοντέλου αυτού.

Επιπρόσθετα, η δημιουργία ενός χώρου σε έκταση μιας Πέρκας (Πέρκα 8), για τη στήριξη ευπαθών ομάδων του δήμου μπορεί να αποτελέσει μία σημαντική δράση. Η διαχείριση της προαναφερόμενης αγροτικής έκτασης θα γίνεται από εθελοντές αστικούς καλλιεργητές. Αυτοί πέραν από τη διαχείριση της ατομικής τους έκτασης θα συμβάλλουν στη συλλογικότητα μέσα από τη προσφορά τους. Θα μπορούσαν να δημιουργηθούν διασυνδέσεις της Πέρκας αυτής με την εκκλησία και να στηριχτεί ένα συσσίτιο με βιολογικά προϊόντα από τη Πέρκα. Όσοι λαμβάνουν τα τρόφιμα αυτά για να προσφέρουν στο χώρο και στη τοπική κοινότητα, αλλά και να νοιώσουν δημιουργικοί θα μπορούσαν να δημιουργήσουν μια ομάδα καθαρισμού του χώρου του πρώην στρατοπέδου. Με αυτό τον τρόπο, ο καθαρισμός του χώρου θα μειώνε τα έξοδα του δήμου και ορισμένα άτομα θα ένοιωθαν ξανά ενταγμένα στη κοινωνία, καθώς θα ένοιωθαν ότι συμβάλλουν μέσω των έργων τους.

Το κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.), που προτείνεται να δημιουργηθεί στο νοτιοδυτικό τμήμα της έκτασης του χώρου του πρώην στρατοπέδου, θα λειτουργεί καθοριστικά στη προσφορά περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για τις δράσεις του χώρου. Συγκεκριμένα, οι μαθητές του 2^{ου} Λυκείου Σταυρούπολης (σχολείο που βρίσκεται στη δυτική πλευρά του πρώην στρατοπέδου), θα αποτελέσουν κεντρικούς αποδέκτες της εκπαιδευτικής διαδικασίας του Κ.Π.Ε., μέσω της δημιουργίας σχετικού συλλόγου. Ουσιαστικά, η υπάρχουσα διασύνδεση του σχολείου με το χώρο προτείνεται να μεγεθυνθεί υπο το πρίσμα της οικολογικής εκπαίδευσης.

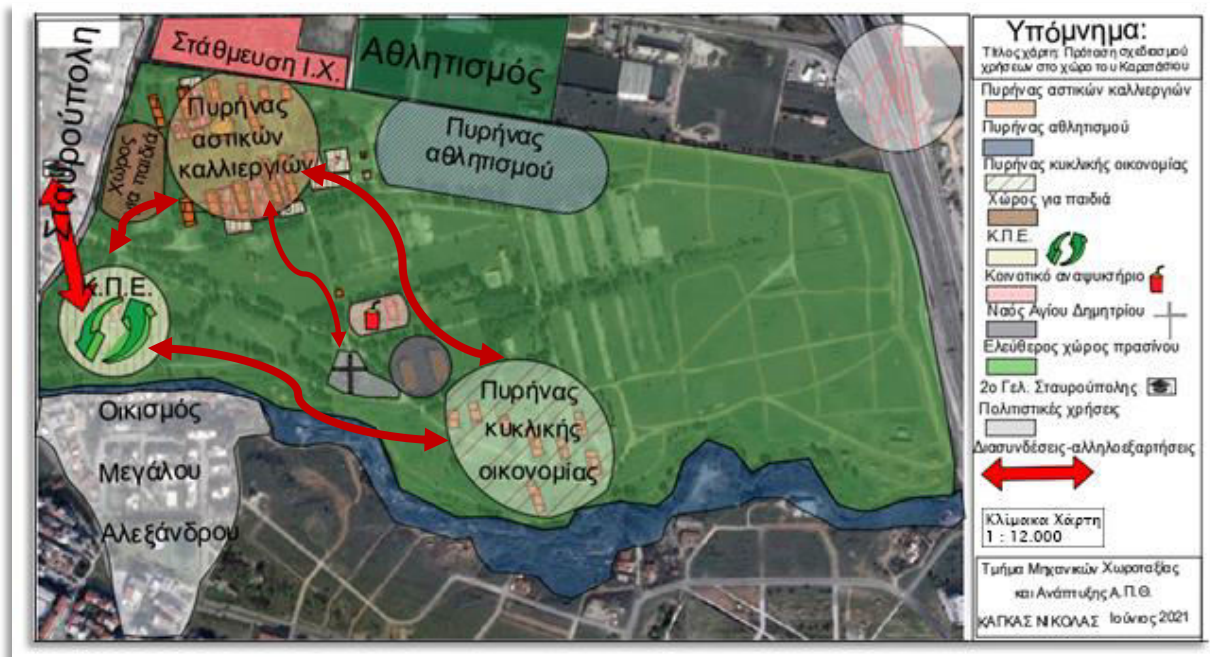
Όπως στον δήμο Θεσσαλονίκης έχουν δημιουργηθεί κέντρο κυκλικής οικονομίας, έτσι και για το δήμο Παύλου Μελά προτείνεται να ξεκινήσει ένας οργανωμένος πυρήνας δράσεων κυκλικής οικονομίας στο εσωτερικό του Καρατάσιου. Αυτό θα αποτελέσει μία συνεργασία του δήμου με τα εναλλακτικά εγχειρήματα, γεγονός που με βάση το ερωτηματολόγιο αποτελεί και την επιθυμία του 71% όσων απάντησαν.

Στον πυρήνα κυκλικής οικονομίας θα εργάζονται τόσο άτομα του δήμου όσο και εθελοντές μιας και με βάση το ερωτηματολόγιο είναι σημαντικός ο αριθμός των ατόμων που ενδιαφέρονται να προσφέρουν εθελοντική εργασία στο χώρο.

Οι δράσεις στον πυρήνα κυκλικής οικονομίας θα είναι πολλαπλών μορφών. Αρχικά, θα γίνεται μια ανακύκλωση ρουχισμού, είτε σε καλή κατάσταση είτε για επιδιόρθωση και θα πωλούνται σε ανοιχτή αγορά στον χώρο με αποτέλεσμα τα έσοδα να επιστρέφουν στο σύλλογο και στο χώρο. Ακόμη, θα προσφέρεται τμήμα του ρουχισμού στους οικονομικά ασθενέστερους. Επιπλέον, θα υπάρχει ομάδα που θα συλλέγει οργανικά λύματα από το δήμο με σκοπό να προσφερθούν ως λίπασμα στους αστικούς λαχανόκηπους του Καρατάσιου ή σε όσους το ζητάνε από τις πράσινες ταράτσες. Ακόμη, στο χώρο θα γίνονται

συζητήσεις για τη προώθηση μοντέλων κυκλικής οικονομίας στο χώρο του Καρατάσιου και στην ευρύτερη περιοχή.

Συμπερασματικά, προτείνεται η δημιουργία ενός ευρύτερου τριγώνου συνεργασίας μεταξύ των αστικών καλλιεργειών, του Κ.Π.Ε. και του πυρήνα κυκλικής οικονομίας. Αυτοί θα απαρτίζονται από τρεις συλλόγους και μια κεντρική επιτροπή, με άλλα λόγια τον Γενικό Σύλλογο Καρατάσιου. Ο παρακάτω χάρτης απεικονίζει μια πρόταση χρήσεων των χώρων του πρώην στρατοπέδου και διασυνδέσεων των προαναφερόμενων ομάδων για τη βέλτιστη διαχείριση του χώρου. Το Καρατάσιου απεικονίζεται ως ένα μητροπολιτικό πάρκο με πολλαπλές δράσεις κοινοτικής οικονομίας, με έναν πυρήνα αστικών καλλιεργειών και ένα Κ.Π.Ε., επίσης με γκρί χρώμα παρουσιάζονται και οι πολιτιστικές χρήσεις. Ένα τμήμα των κτηρίων που δεν αντιπροσωπεύουν αξιόλογο κτιριακό απόθεμα και έχουν σημαντικές διαστάσεις προτείνεται να κατεδαφιστεί και τα κτίρια που βρίσκονται συγκεντωμένα κοντά προτείνονται για τη δημιουργία των πυλώνων. Ακόμη, προτείνεται η χωροθέτηση αθλητικού πυρήνα και ενός κοινοτικού αναψυκτηριού-αυτοδιαχειριζόμενου τα έσοδα του οποίου θα επιστρέφουν στο Γενικό Σύλλογο Καρατάσιου. Επιπλέον, με κόκκινο χρώμα εμφανίζονται όλες οι προτεινόμενες διασυνδέσεις συνεργασίας. Τέλος, επισημαίνεται ότι καμία από τις παραπάνω προτάσεις δεν έρχεται σε αντίφαση με τα πορίσματα της έρευνας ερωτηματολογίου.

Χάρτης 8: Πρόταση σχεδιασμού χρήσεων στο χώρο του Καρατάσιου

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στη παρούσα διπλωματική εργασία, αρχικά διερευνώνται τα προβλήματα της καπιταλιστικής ανάπτυξης και η ύπαρξη εναλλακτικών οικονομικών και κοινωνικών χώρων, με τη επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας. Με αυτό τον τρόπο, εξετάζεται η χωρική ενότητα του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου και μέσω της ανάλυσης του ιστορικού πλαισίου διεκδικήσεων του χώρου, γίνεται μια συζήτηση των ενεργειών αυτών με τα όσα αναφέρει η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία. Έτσι, αναδείχθηκε ότι στο χώρο του πρώην στρατοπέδου Καρατάσιου, ένα άτυπο κίνημα πολιτών ξεκίνησε από τα κάτω, αντιστάθηκε στην ιδιωτικοποίηση του χώρου και ανέπτυξε δυναμικές στο χώρο μέσω εναλλακτικών μορφών οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης.

Στην έρευνα υλοποιούνται συνεντεύξεις και εκτενής έρευνα ερωτηματολογίου. Στις συνεντεύξεις αναδεικνύεται ότι υπάρχει χώρος και δυναμικό στο πρώην στρατόπεδο Καρατάσιου για την εφαρμογή νέων και για την εξέλιξη των υπαρχόντων δράσεων εναλλακτικών οικονομιών. Η παραπάνω παραδοχή αναδεικνύεται περαιτέρω μέσω της έρευνας ερωτηματολογίου.

Στην έρευνα ερωτηματολογίου εξάγονται πληθώρα αποτελεσμάτων αναφορικά με τις προτιμήσεις των πολιτών για τις χρήσεις στο χώρο του στρατοπέδου. Οι προτάσεις για κοινωφελείς λειτουργίες, κατά μέγιστο ποσοστό στο 25% του χώρου των 689 στρεμμάτων, από το συμβούλιο μητροπολιτικού σχεδιασμού, αφορούν στη δημιουργία υποδομών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΑΕΙ, ΤΕΙ) και υποστηρικτικές χρήσεις (φοιτητική εστία και λέσχη), αθλητικές εγκαταστάσεις, υποδομές περίθαλψης, καθώς και πυροσβεστικό σταθμό και εγκαταστάσεις μαζικών μεταφορών. Σ' αυτό το πλαίσιο στη παρούσα εργασία εξετάζεται η γνώμη των πολιτών και συμπεραίνεται ότι τα υψηλότερα ποσοστά των απαντήσεων αφορούσαν στη χωροθέτηση αθλητικών και πολιτισμικών εγκαταστάσεων. Παράλληλα, υπογραμμίζεται ότι η πλειοψηφία των απαντήσεων ήταν σύμφωνες με τη διαμόρφωση του χώρου ως μητροπολιτικό πάρκο.

Επιπρόσθετα, όπως προαναφέρθηκε, οι απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο δείχνουν ότι υπάρχει σημαντική διάθεση για προσφορά εθελοντικής εργασίας, δημιουργία και συμμετοχή συλλόγων και ανάπτυξη δράσεων κυκλικής οικονομίας. Το συμπέρασμα είναι ότι το Καρατάσιου μπορεί να αποτελέσει παράλληλα έναν μητροπολιτικό πάρκο με χρήσεις εναλλακτικών οικονομιών. Η παραδοχή αυτή δεν προκύπτει μόνο από τα αποτελέσματα της έρευνας ερωτηματολογίου, αλλά αναδύεται μέσα από τους ίδιους τους άμεσα εμπλεκόμενους φορείς και πολίτες που όπως αποδεικνύεται πάλεψαν για την αποφυγή της ιδιωτικοποίησης του πρώην στρατοπέδου.

Τέλος, συνδυάζοντας τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου και των συνεντεύξεων, την ανάλυση της περιοχής και τη σχετική βιβλιογραφία γίνεται μια πρόταση που στοχεύει στην εξέλιξη της φυσιογνωμίας των κοινωφελών υπηρεσιών. Προτείνονται λύσεις για την

προώθηση ποικιλόμορφων κυκλικών οικονομιών και προώθησης των δυναμικών που αναπτύσσονται στο χώρο από τις συλλογικότητες.

Σε ένα κοινωνικό πλαίσιο που ρυθμίζεται σε σημαντικό βαθμό από τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς, η προβολή εναλλακτικών οικονομικών και κοινωνικών χώρων αποτελεί μια διαφοροποιημένη πραγματικότητα. Όταν οι από τα πάνω πολιτικές αποτυγχάνουν στη διαχείριση των κοινωνικών-κοινωνικών ζητημάτων και στη διαχείριση χωρικών ενοτήτων οι ίδιοι οι πολίτες ενώνοντας συλλογικά τις δυνάμεις τους δημιουργούν νέες πραγματικότητες. Η εγκατάλειψη του Καρατάσιου λειτούργησε σαν κινητήριο μοχλός, στην επανοικειοποίηση του χώρου. Με ανάλογο τρόπο, οι άμεσα εμπλεκόμενοι φορείς με τον χώρο δηλαδή οι ομάδες και η τοπική αυτοδιοίκηση μπορούν κατόπιν συνεργασίας να διαμορφώσουν εναλλακτικά μοντέλα ανάπτυξης που θα έχουν επιπτώσεις στην ευρύτερη κοινότητα.

Καταληκτικά, η αποτυχία του υφιστάμενου αναπτυξιακού μοντέλου της ελεύθερης αγοράς σε συνδυασμό με την επιθυμία για βελτίωση του χώρου από τους πολίτες και η κινητικότητα που ξεκίνησε από τα κάτω, οφείλουν να αποτελέσουν τους κινητήριους μοχλούς για το Καρατάσιου. Μέσα από τα πορίσματα της εργασίας, προκύπτει ότι τόσο ο χώρος, όσο και τα άτομα θα λειτουργήσουν καθοριστικά στη πορεία διαμόρφωσης ενός χώρου με κοινωνικές δομές και μια διαφορετική προσέγγιση στην ανάπτυξη.

Βιβλιογραφία:

- ❖ Αδάμ Σ., Παπαθεοδώρου Χ. (2010): *Κοινωνική οικονομία και κοινωνικός αποκλεισμός: Μια κριτική προσέγγιση*, Καμπύλη ΑΕΒΕ
- ❖ Καβουλάκος Κ. Ι., Γριτζάς Γ. (2015): *Εναλλακτικοί οικονομικοί και πολιτικοί χώροι*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα
- ❖ Andreas Chatzidakis and Michael S. W. Lee, Andreas Chatzidakis and Michael S. W. Lee: *Anti-Consumption as the Study of Reasons Against*, 2012
- ❖ Andrew E. G. Jonas, Duncan Fuller, 2016, *Interrogating Alterity: Alternative Economic and Political Spaces*
- ❖ Boyle M., Rogerson R.J., *Handbook of Urban Studies: Power, discourses and city trajectories*, 2001 σελ. 402-405
- ❖ Daly, H. (1989). *For the Common Good*. Beacon Press.
- ❖ Demaria, Federico, Schneider, Francois, Sekulova, Filka, Martinez-Alier, Joan (2013). «*What is Degrowth: From an Activist Slogan to a Social Movement*»
- ❖ D.H. Meadows, D.L. Meadows, J. Randers και W. Behrens, *The Limits to Growth*. A Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind, Universe Books, Νέα Υόρκη, 1972
- ❖ Escobar, A. (2007). "Post-development" as concept and social practice. In: Ziai, A. (επιμ.). *Exploring PostDevelopment: Theory and Practice, Problems and Perspectives*. Abingdon, UK: Routledge, σελ. 18-31
- ❖ FORSYTH T., JOHNSON C., Elinor Ostrom's Legacy, (2014): *Governing the Commons and the Rational Choice Controversy, Development & change*, Τομ. 45, τεύχος 5,
- ❖ Gibson Graham, J. K. (2006α). *A postcapitalist politics*. Minneapolis: University of Minnesota Press. (σελ. 4-6)
- ❖ Gibson- Graham JK, Cameron J and Healey S (2013) *Take back the economy*, University of Minnesota Press(2013)
- ❖ Gibson Graham, J. K. (2006β). *The end of capitalism (as we knew it)*. A feminist critique of political economy. New edition, Minneapolis, University of Minnesota Press. (σελ.11-13)

- ❖ HA-JOONCHANG, 2010, *23 Things They Don't Tell You about Capitalism*
- ❖ Herman E. Daly, John B. Cobb, Jr., John B. Cobb (1994), *For the Common Good: Redirecting the Economy toward Community, the Environment, and a Sustainable Future*
- ❖ Ivan Illich, *Le Chômage creature*, Le Seuil, Παρίσι 1977, σελ.87-88.
- ❖ Jean Baudrillard, *La société de consommation*, Denoël, Παρίσι 1970, σελ. 83-87.
- ❖ JoséAntonioOcampoκαιJosephE. Stiglitz (Οξφόρδη, 2008),*CapitalMarketLiberalizationandDevelopment*
- ❖ Klein, E., &Morreo, C. (2019). *Postdevelopment in practice: Alternatives, Economies, Ontologies* (σελ. 8-19). Routledge, Taylor&FrancisGroup.
- ❖ K.L.Kenrick, *What is Distributism?* , London: The Distributist League, 1926). σελ. 3.
- ❖ Kothari, A., Salleh, A., Escobar, A., Demaria, F., &Acosta, 2018, A. *Pluriverse: APost-DevelopmentDictionary*.
- ❖ Ma. CeciliaCalderón, AlbertoChong, Μάρτιος2006,ForeignAid, *IncomeInequality, andPoverty*, UniversityofOttawa
- ❖ Matsui, N., &Ikemoto, Y. (2021). *Solidarity Economy and Social Business: New Models for a New Society* (σελ. 9-10)
- ❖ Mavroudeas, S. (2014). *Greek capitalism in crisis: Marxist analyses* (σελ. 107-113)
- ❖ Miller E., (2014): *Solidarity economics: strategies for building new economies from the bottom up and inside out*.
- ❖ Ocampo, J., & Stiglitz, J. 2008, Capital market liberalization and development.
- ❖ OSTROM, E., 2010. "tragedy of the commons." *The New Palgrave Dictionary of Economics. Second Edition*. Eds. Steven N. Durlauf and Lawrence E. Blume. Palgrave
- ❖ Macmillan, 2008. The New Palgrave Dictionary of Economics Online. Palgrave Macmillan, 2010

- ❖ Ostrom E., 1990, *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*
- ❖ Richard J. Valey, 2013, *Marketing in the Flourishing Society Megatrend*
- ❖ Seth W. Glickman, 2009: *Ethical and Scientific Implications of the Globalization of Clinical Research*, The New England journal of medicine

Άρθρα και ηλεκτρονικές πηγές:

- ❖ Αεροφωτογραφία του 1916 του αρχαιολόγου L. Ray, Ανακτήθηκε από: https://pavlosmelas.gr/wp-content/uploads/2018/09/KARATASIOU_1.pdf
- ❖ Αποτύπωση της θέσης των αγροκτημάτων της ΠΕΡΚΑ, Ανακτήθηκε από: <http://perka.org/contentCE%B5>
- ❖ Αποτύπωση των Βυζαντινών νερόμυλων της Πολίχνης, Ανακτήθηκε από: http://anastasiosskepseis.blogspot.com/2015/10/blog-post_17.html
- ❖ Δίκης Gini: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester-thematic-factsheet-addressing-inequalities_el.pdf
- ❖ Διεθνές Παρατηρητήριο για τη Συμμετοχική Δημοκρατία, Ανακτήθηκε από: <http://www.irtea.gr/wp-content/upload>
- ❖ Εικόνες βυζαντινών νερόμυλων. Ανακτήθηκε από: https://pavlosmelas.gr/wp-content/uploads/2018/09/KARATASIOU_1.pdf
- ❖ Οι Βυζαντινοί νερόμυλοι της Πολύχνης, Ανακτήθηκε από: <https://www.maxmag.gr/agnosti-ellada/polichni-thessalonikis-apo-tin-proistoriki-periodo-os-ta-neotera-chronia/>
- ❖ Οι Βυζαντινοί νερόμυλοι σήμερα, Ανακτήθηκε από: <https://www.thes.gr/i-poli-mou/vyzantinoi-neromyloi-polixnis-xoros-istorias-kai-politismoy/>
- ❖ Πόρτο Αλέγκρε το 1989, Ανακτήθηκε από: <https://www.republic.gr/?p=49>
- ❖ Πληροφορίες δεικτών περιβάλλοντος, Ανακτήθηκε από: <https://ecology-salonika.org/01/05/citizens-submit-proposal-exploiting-karatasiou/>

- ❖ Χαρτογραφική αποτύπωση του πρώην στρατοπέδου και των Βυζαντινών νερόμυλων, Ανακτήθηκε από: http://anastasiosskepseis.blogspot.com/2015/10/blog-post_17.html
- ❖ Χαρτογραφικός προσδιορισμός θέσης Υδρομυλικού Συστήματος, Ανακτήθηκε από: http://anastasiosskepseis.blogspot.com/2015/10/blogpost_17.html
- ❖ Clark C., Gibson, John T. Williams, Elinor Ostrom, *Local enforcement and better forests*, 2005. Ανακτήθηκε από: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0305750X04001949>
- ❖ Dubuisson-Quellier 2013, A Market Mediation Strategy: How Social Movements Seek to Change Firms' Practices by Promoting New Principles of Product Valuation. Ανακτήθηκε από: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0170840613479227>
- ❖ Escobar, Esteva, Rahnama, Sachs, Ferguson στο άρθρο τους "AfterPost-Development" τον Απρίλιο του 2000. Ανακτήθηκε από: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01436590050004300>
- ❖ Gene R. Lacznia, Patrick E. Murphy: *Distributive Justice: Pressing Questions, Emerging Directions, and the Promise of Rawlsian Analysis* (2007), Journal of Macromarketing. Ανακτήθηκε από: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0276146707312214?journalCode=jmka>
- ❖ Global Footprint Network: <https://www.footprintnetwork.org/appeal-2021/>
- ❖ Miller, 2004: Ανακτήθηκε από: https://base.socioeco.org/docs/doc-7377_en.pdf σελ. 7
- ❖ Michele Micheletti, Why Political Consumerism?, 2003, σελ. 1-36: Ανακτήθηκε από: https://link.springer.com/chapter/10.1057/9781403973764_1#citeas
- ❖ Miller, 2005: Ανακτήθηκε από: [http://www.communityeconomies.org/site/assets/media/Ethan_Miller/Miller_Solidarity%20Economics%20\(2005\).pdf](http://www.communityeconomies.org/site/assets/media/Ethan_Miller/Miller_Solidarity%20Economics%20(2005).pdf)

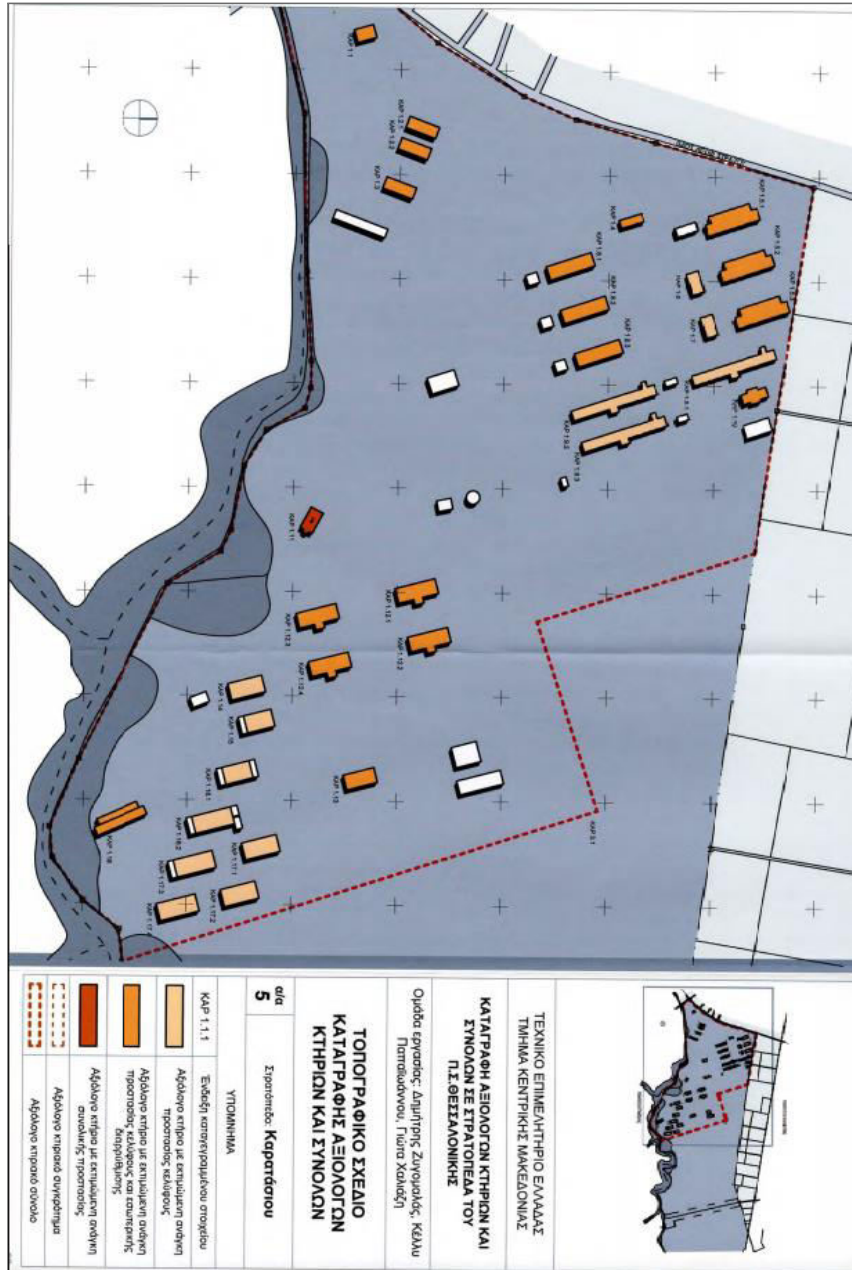
- ❖ *Interrogating Alterity: Alternative Economic and Political Spaces* Edited by Duncan Fuller Northumbria University, UK Andrew E.G. Jonas Hull University, UK and Roger Lee Queen Mary University of London, UK

- ❖ R Varman, RW Belk, *Nationalism and ideology in an anticonsumption movement* - Journal of consumer research, 2009. Ανακτήθηκε από:
<https://academic.oup.com/jcr/article/36/4/686/1790106?login=true>

- ❖ Stefan Wahlen, MikkoLaamanen, Stefan Wahlen, MikkoLaamanen, *Consumption, lifestyle and social movements*, 2015.
Ανακτήθηκε από: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/ijcs.12237>

Παραπομπές

Τοπογραφικός χάρτης καταγραφής κτηριακού αποθέματος Καρατάσιου από Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

ΑΘΗΝΑ : 02.12.2020
ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ : 5η
ΠΡΑΞΗ : 1η
ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Γ. Γκανασούλης
ΠΑΡΟΝΤΑ ΜΕΛΗ : Δ. Διμέλλη (κωλυομένου του τακτ. μέλους), Ε. Διαμαντοπούλου, Γ. Γιώργος (κωλυομένου του τακτ. μέλους), Θ. Αρπατζόγλου, Κ. Γιουτίκας
ΑΠΟΝΤΑ ΜΕΛΗ : Κ. Ρωμανιάδου (κωλυομένου και του τακτ. μέλους)

ΘΕΜΑ : **ΔΗΜΟΣ ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ ΠΕ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**
Τροποποίηση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Δημοτικής Ενότητας Πολίχνης (πρώην Δήμου Πολίχνης) του Δήμου Παύλου Μελά, ΠΕ Θεσσαλονίκης (Στάδιο Β2')

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

Το Συμβούλιο συνεδρίασε με τηλεδιάσκεψη, κατόπιν της υπ' αριθμ.31/27.11.2020 Πρόσκλησης – Ημερήσιας Διάταξης που απεστάλη προς όλα τα τακτικά και αναπληρωματικά μέλη του Συμβουλίου με το από 27.11.2020 ηλ. μήνυμα.

Κατά τη συνεδρίαση εκλήθησαν και παρέστησαν κατόπιν αιτήματός τους προκειμένου να εκθέσουν τις απόψεις τους και να απαντήσουν επί ερωτημάτων των μελών ο κος Δ. Δεμουρτζίδης, Δήμαρχος Παύλου Μελά και οι μελετητές Ε. Αγγέλης, Α. Γιαννακού και Δ. Ζέκα.

Τα μέλη ενημερώθηκαν από τη Δ/ση ΣΜΑΠΠ αναλυτικά για το ισχύον θεσμικό πλαίσιο εκπόνησης της μελέτης, καθώς και για τα στάδια και την όλη διαδικασία προώθησης του θέματος μέχρι την εισαγωγή του στο Συμβούλιο με την από 25.11.2020 Εισήγηση η οποία αναπτύχθηκε διεξοδικά από την Προϊσταμένη της Δ/σης κα Ε. Διαμαντοπούλου, την Τμηματάρχη κα Μ. Σεγκούνη και την υπάλληλο της ίδιας Δ/σης κα Μ. Λιονάτου.

Μετά την παρουσίαση του θέματος και ανάλυση όλων των πτυχών αυτού, την ακρόαση των ενδιαφερομένων και την από πλευράς τους παροχή των διευκρινίσεων που ζητήθηκαν και ύστερα από διαλογική συζήτηση που ακολούθησε, τα μέλη απέκτησαν ολοκληρωμένη εικόνα για τις προτεινόμενες ρυθμίσεις.

Το Συμβούλιο αφού έλαβε υπόψη:

1. το ισχύον θεσμικό πλαίσιο / υπερκείμενο σχεδιασμό για την περιοχή μελέτης
2. τις θεσμοθετημένες ζώνες προστασίας που εμπίπτουν στην περιοχή της προωθούμενης τροποποίησης του Γ.Π.Σ. Δ.Ε. Πολίχνης
3. το ιστορικό, τα στάδια και την όλη διαδικασία προώθησης του θέματος μέχρι την εισαγωγή του στο ΣΜΣ
4. την υπ' αρ. πρωτ. 7304/23.09.2019 Απόφαση της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας-Θράκης με θέμα «Έγκριση της μελέτης Γεωλογικής Καταλληλότητας για την «Τροποποίηση του ΓΠΣ του Δ. Πολίχνης» (νυν Δ.Ε. Πολίχνης Δήμου Παύλου Μελά)-Β1 σταδίου σύμφωνα με το αρ.144, παρ.1 του ν.4495/2017 και τις προδιαγραφές της Υ.Α. 37691/2007 (Β1 σταδίου)

[1]

5. Την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για την Τροποποίηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (ΓΠΣ) της Δημοτικής Κοινότητας Πολίχνης, του Δήμου Παύλου Μελά, Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης που εγκρίθηκε με την αρ. πρωτ. οικ.26615/1.06.2017 (ΑΔΑ:6ΦΗΖ4653Π8-025) Απόφαση του Αν. Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας.
6. τις απόψεις όλων των εμπλεκομένων φορέων για την περιοχή στο πλαίσιο της αρμοδιότητας εκάστου
7. την από 25.11.2020 Εισήγηση της Δ/σης ΣΜΑΠΠ
8. τις διευκρινίσεις που ζητήθηκαν και δόθηκαν από το Δήμαρχο Παύλου Μελά και τους μελετητές

και επειδή:

1. η μελέτη για την τροποποίηση του ΓΠΣ της Δ.Ε. Πολίχνης συνάδει με όλα τα υπερκείμενα επίπεδα σχεδιασμού και ιδίως με τις κατευθύνσεις και τους στόχους του Ρυθμιστικού σχεδίου και Προγράμματος Προστασίας Περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής Θεσσαλονίκης (Ν.1561/1985 - Α' 148) και την Μελέτη επικαιροποίησης Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης.
2. το ισχύον ΓΠΣ κρίνεται ως ανεπαρκές λόγω του παρωχημένου σχεδιασμού και της ανάγκης για οργάνωση νέων περιοχών κατοικίας και υπηρεσιών μητροπολιτικού επιπέδου, ανασύνταξη και αξιοποίηση μεγάλων διαθέσιμων χώρων της βόρειας και δυτικής Θεσσαλονίκης και ενίσχυση του τριτογενούς τομέα
3. η μελέτη ενσωματώνει τις ισχύουσες προστατευτικές διατάξεις για τις ζώνες προστασίας που εμπίπτουν στην περιοχή μελέτης
4. κατά τις εκτιμήσεις της Δ/σης, με την επιχειρούμενη τροποποίηση του ΓΠΣ καλύπτονται οι ανάγκες σε κοινόχρηστους και κοινωφελείς χώρους για όλη τη Δ.Ε.
5. με το προωθούμενο σχέδιο τροποποίησης αντιμετωπίζεται οργανωμένα η πληθυσμιακή ανάπτυξη, καθορίζονται οι περιοχές προς πολεοδόμηση και οι πολεοδομικές ενότητες, διασφαλίζονται οι προβλέψεις για τις αναγκαίες υποδομές, προστατεύεται το φυσικό και το πολιτιστικό περιβάλλον και οργανώνονται οι παραγωγικές ζώνες δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα
6. η χωροθέτηση στην περιοχή του μητροπολιτικού πάρκου στο πρώην στρατοπέδου Καρατάσου (ΠΕ21) τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, εν όψει και της γεινιάσης μεγάλων νοσοκομείων μητροπολιτικού χαρακτήρα, απαιτεί πρόσθετες υποστηρικτικές χρήσεις προκειμένου να μπορεί να λειτουργήσει ως ολοκληρωμένος και αυτόνομος εκπαιδευτικός πυρήνας πανεπιστημιακού επιπέδου

Αποφασίζει ομόφωνα :

Την έγκριση της τροποποίησης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του Δημοτικής Ενότητας Πολίχνης (πρώην Δήμου Πολίχνης) του Δήμου Παύλου Μελά, ΠΕ Θεσσαλονίκης (Στάδιο Β2'), σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2508/97 και του άρθρου 13 του ν.4447/2016 (Α' 41), κατά την Εισήγηση της Δ/σης ΣΜΑΠΠ, όπως απεικονίζεται στον χάρτη Π3.1 (κλ.1:5.000) που συνοδεύει την Εισήγηση της Υπηρεσίας,

με την εξής Παρατήρηση:

- στο τμήμα του πρώην στρατοπέδου Καρατάσου (ΠΕ 21) που θα μελετηθεί από τον υποκείμενο σχεδιασμό ως ζώνη / ες με κοινωφελείς χρήσεις τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αθλητισμού, πολιτισμού περιθαλψής, ΜΜΜ και πυροσβεστικής, να προβλεφθεί η δυνατότητα εγκατάστασης και χρήσεων που συνδέονται άμεσα και υποστηρίζουν τη χρήση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (φοιτητική εστία, φοιτητική λέσχη κλπ.)

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Ε. ΤΡΑΪΑΝΟΥ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Γ. ΓΚΑΝΑΣΟΥΛΗΣ

